

**TC.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE 6. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet YAVUZ

Antalya, 2020

**TC.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE 6. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet YAVUZ

Danışman: Doç. Dr. Bekir DİREKÇİ

Antalya, 2020

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkçe Dersi Öğretim Programı ve 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

..... / /

Mehmet YAVUZ

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve bu çalışmanın her aşamasında beni destekleyen, yönlendiren, bana zaman ayıran, bilgi ve tecrübeleri ile yanımda olan, kişiliği ve çalışma disipliniyle her zaman örnek alacağım kıymetli danışmanım Sayın Doç. Dr. Bekir DİREKÇİ'ye en içten duygularımla teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen ve değerli bilgilerinden faydalandığım hocalarım Prof. Dr. Mehmet CANBULAT, Prof. Dr. Yusuf TEPELİ, Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN ve Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜLMEZ'e çok teşekkür ederim. Ayrıca tezime sağladığı katkılardan dolayı tez savunması jüri üyesi Dr. Öğr. Üyesi Serdar DERMAN'a da teşekkür ederim.

Çalışmanın tamamlanması ve her alanda maddi manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Betül KOPARAN, Fevzi Can YILDIZ, Arif Turan AKINCI ve İbrahim AYDIN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Arş. Gör. Bilal ŞİMŞEK ve Arş. Gör. Serdar AKBULUT'a yüksek lisans eğitimim boyunca katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak hayatımın her anında yanımda olan, aldığım tüm kararlarda beni destekleyen, cesaretlendiren, bana güvenen, bugünlere gelmem için büyük emekler harcayan, en değerli varlıklarım çok kıymetli babam Günay YAVUZ'a ve sevgili annem Ayşe YAVUZ'a en kalbî duygularımla teşekkür ederim.

Mehmet YAVUZ

Antalya, 2020

ÖZET

Türkçe Dersi Öğretim Programı ve 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi

YAVUZ, Mehmet

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bölümü

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bekir DİREKÇİ

Eylül 2020, xii+147 sayfa.

Söz varlığı bir dilin sahip olduğu sözcükler ile birlikte deyim, atasözü, ikileme, terim gibi öğelerin bütünüdür. Toplumların kültürü, yaşayışı, inanç ve değerler sistemi gibi birçok özelliğinden izler taşıyan söz varlığı, bu unsurların gelecek nesillere taşınmasının yolunu açmaktadır. Eğitim öğretim kurumlarında bireylerin yararlandığı en temel kaynakların ders kitapları olduğu düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarının da söz varlığı öğelerini yansıtmaması ve öğrencilerin söz varlığını geliştirecek şekilde düzenlenmesi beklenmektedir. Bu kapsamda araştırmada 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinlerindeki söz varlığı öğeleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte ders kitaplarının önemli bir bölümünü oluşturan okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen, öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinlikler Türkçe Dersi Öğretim Programı çerçevesinde incelenmiştir.

Tarama modelinde nitel bir araştırma olarak yürütülen çalışmada veriler, doküman analizi yöntemi ile toplanmış ve elde edilen bu veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın sonucunda okuma metinlerinde en sık tekrar eden söz varlığı öğeleri, her bir söz varlığı ögesinin (deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, özdeyişler, kalıp sözler / ilişki sözleri yabancı sözcükler, yerel söylemler ve özel isimler) metinlerde ne sıklıkla kullanıldığı belirlenmiş ve bunlarla ilgili listeler oluşturulmuştur. Araştırmada özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında 3101 farklı söz olmak üzere toplamda 12896 söz varlığı ögesi; MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında ise 2888 farklı söz olmak üzere toplamda 10517 söz varlığı ögesi bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen her iki ders kitabında da en sık kullanılan söz varlığı ögesinin özel isimler olduğu belirlenmiştir. Araştırmada okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler ise Türkçe Dersi Öğretim Programı çerçevesinde incelenmiştir. Bu bağlamda özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında 125, MEB Yayınları tarafından

hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında ise 78 söz varlığı etkinliğı tespit edilmiştir. Bu söz varlığı etkinliklerinde en fazla okuma becerisine yönelik etkinliğe yer verildiğı, diğer dil becerisi alanları ile ilgili ise daha az etkinliğe yer verildiğı ve bu kapsamda etkinliklerin beceri alanlarına dağılımında dengeli bir dağılım olmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca etkinliklerin nicelik olarak yeterli gibi görünse de büyük bir bölümü birbirine benzer olduğu için nitelik olarak yeterli olmadığı düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçlarından hareketle ders kitaplarında içerisinde daha fazla atasözü ve özdeyiş bulunan okuma metinleri tercih edilebileceğı, ders kitaplarında yer alan etkinliklerin çeşitliliğı sağlanarak öğrencilerin dikkati çekilebileceğı, sonraki yapılacak olan çalışmalarda ders kitaplarındaki okuma metinleri ile birlikte etkinliklerin de incelenebileceğı gibi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Söz varlığı, sözcük, Türkçe eğitimi, Türkçe Dersi Öğretim Programı, ders kitabı.

ABSTRACT

Examination of Turkish Language Curriculum and 6th Grade Turkish Textbooks in Terms of Vocabulary

YAVUZ, Mehmet

Master's Thesis

Department of Turkish and Social Sciences Education, Department of Turkish Education

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Bekir DİREKÇİ

September 2020, xii+147 page.

The vocabulary covers all of the elements such as idiom, proverb, duplication, term along with the words which a language has. The vocabulary bearing traces of many features of societies such as their culture, life, belief and value system paves the way for these element to be passed on to future generations. When it is thought that the most basic resources that individuals benefit from in educational institutions are textbooks, it is expected that Turkish course books should also be arranged in a way to reflect vocabulary elements and to improve students' vocabulary. Within this framework, in the study, vocabulary elements in reading texts in 6th grade Turkish textbooks were determined. In addition to this, the activities which constitute an important part of the textbooks, given after the reading and listening / watching texts, aimed at improving the vocabulary of the students were examined within the framework of the Turkish Lesson Curriculum.

In the study conducted as a qualitative research in the scanning model, the data were collected by the document analysis method and these data were analyzed with the content analysis technique. In data collection and analysis, expert opinions were consulted. As a result of the research, vocabulary elements recurring most frequently in texts, how often each vocabulary element (idioms, proverbs, reduplications, terms, aphorisms, phrases / relation words, foreign words, local discourses and proper nouns) was used in texts were determined and lists related to them were created. In the research, it was determined that there are total 12896 vocabulary items, including 3101 different words, in the 6th grade Turkish textbook prepared by a private publishing house and there are total 10517 vocabulary items, 2888 different words, in the 6th grade Turkish textbook prepared by Ministry of Education Publications. Also, it was determined that the most frequently used vocabulary item in both textbooks examined was proper nouns. In the research, the activities given after reading and listening / watching texts were examined within the framework of the Turkish Lesson Curriculum. In this context, 125 vocabulary activities in the 6th grade Turkish textbook

prepared by the private publishing house and 78 vocabulary activities in the 6th grade Turkish textbook prepared by Ministry of Education Publications were identified. It was concluded that activities related to reading skills were included the most, the less activities related to the other language skill areas were included in these vocabulary activities and there was not a balanced distribution in the distribution of activities to skill areas in this context. In addition, although the activities seem to be sufficient in quantity, it is thought that they are not sufficient in quality because most of the activities are similar to each other. Based on the results of the research, the suggestions such as that reading text containing more proverbs and aphorisms can be preferred in the textbooks, students' attraction can be drawn by ensuring the diversity of the activities in the textbooks and in the next studies, activities can be examined along with the reading texts in the textbooks have been offered.

Keywords: *Vocabulary, word, Turkish education, Turkish Lesson Education Program, textbook.*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
TABLOLAR, ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri.....	4
1.2.1. Araştırmanın Problemleri ve Alt Problemleri.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Varsayımlar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil.....	9
2.2. Sözcük.....	10
2.3. Söz Varlığı.....	11
2.4. Türkçenin Söz Varlığının Özellikleri.....	12
2.5. Söz Varlığının İçerdiği Ögeler.....	14
2.5.1. Temel Söz Varlığı.....	14
2.5.2. Deyimler.....	15
2.5.3. Atasözleri.....	17
2.5.4. İkilemeler.....	18
2.5.5. Terimler.....	20
2.5.6. Kalıplaşmış Sözler / Özdeyişler.....	23

2.5.7. Kalıp sözler / İlişki sözleri.....	23
2.5.8. Yabancı Sözcükler.....	25
2.5.9. Çeviri Ögeleri.....	26
2.5.10. Yerel Söylemler.....	26
2.5.11. Özel İsimler.....	27
2.6. Sözcük Sıklığı ve Sözcük Yaygınlığı.....	28
2.7. Söz Varlığının Önemi ve Geliştirilmesi.....	28
2.8. Söz Varlığını Geliştirme Yolları ve Sözcük Öğretimi.....	31
2.9. Ders Kitabı.....	34
2.10. Söz Varlığının Geliştirilmesinde Ders Kitaplarının Rolü.....	35
2.11. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Söz Varlığı.....	37
2.12. Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi ile İlgili Araştırmalar.....	41

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni.....	47
3.2. Araştırma Materyalleri / Nesneleri.....	47
3.3. Verilerin Toplanması.....	51
3.4. Verilerin Analizi.....	54
3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliliği.....	55

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Ögeleri.....	56
4.2. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Ögeleri.....	69
4.3. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinlikler.....	80
4.4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Ögelerinin ve Söz Varlığına Yönelik Etkinliklerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi.....	88

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	93
5.2. Öneriler.....	99
KAYNAKÇA.....	101
EKLER.....	108
Ek-1 Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Ögeleri.....	108
Ek-2 MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Ögeleri.....	127
Ek-3 Bildirim Sayfası.....	145
ÖZGEÇMİŞ.....	146
İNTİHAL RAPORU.....	147

TABLolar, ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ

Tablolar

Tablo 2.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Söz Varlığına Yönelik Kazanımları Gösteren Tablo.....	38
Tablo 3.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Temalar ve Metinler...	49
Tablo 3.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Temalar ve Metinler..	50
Tablo 4.1.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Genel Söz Varlığı Sayısının Temalara Göre Dağılımı.....	57
Tablo 4.1.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Söz Varlığı Öğelerinin Sayısal Olarak Gösterimi.....	57
Tablo 4.1.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) En Sık Tekrarlanan 100 Söz Varlığı Ögesi.....	58
Tablo 4.1.4.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Deyimler.....	60
Tablo 4.1.4.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Atasözleri.....	61
Tablo 4.1.4.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan İkilemeler.....	62
Tablo 4.1.4.4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Terimler.....	63
Tablo 4.1.4.5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Özdeyişler.....	64
Tablo 4.1.4.6. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Kalıp Sözler / İlişki Sözleri.....	65
Tablo 4.1.4.7. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Yabancı Sözcükler.....	65
Tablo 4.1.4.8. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Yerel Söylemler....	67
Tablo 4.1.4.9. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Özel İsimler.....	67
Tablo 4.2.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Genel Söz Varlığı Sayısının Temalara Göre Dağılımı.....	69

Tablo 4.2.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Söz Varlığı Ögelerinin Sayısal Olarak Gösterimi.....	70
Tablo 4.2.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) En Sık Tekrarlanan 100 Söz Varlığı Ögesi.....	71
Tablo 4.2.4.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Deyimler.....	72
Tablo 4.2.4.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan İkilemeler.....	74
Tablo 4.2.4.4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Terimler.....	74
Tablo 4.2.4.5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Özdeyişler.....	76
Tablo 4.2.4.6. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Kalıp Sözler / İlişki Sözleri.....	76
Tablo 4.2.4.7. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Yabancı Sözcükler.....	77
Tablo 4.2.4.8. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Yerel Söylemler..	78
Tablo 4.2.4.9. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Özel İsimler.....	79
Tablo 4.3.1. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Etkinlikler.....	80
Tablo 4.3.2. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Etkinlikler.....	84

Şekiller

Şekil 1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Dinleme / İzleme Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 32).....	82
Şekil 2. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 130).....	82
Şekil 3. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 20).....	83

Şekil 4. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yazma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 234).....	83
Şekil 5. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Dinleme / İzleme Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 64).....	86
Şekil 6. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 83).....	86
Şekil 7. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 254).....	87
Şekil 8. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yazma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 54).....	87

Grafikler

Grafik 1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Ögelerine Yönelik Toplam Sayılar.....	88
Grafik 2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Diğer Sözcükler ve Toplam Söz Varlığı Sayısı (Toplam Söz Varlığı Sayısına Yönelik).....	89
Grafik 3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Ögelerine Yönelik Farklı Söz Varlığı Sayısı.....	90
Grafik 4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Diğer Sözcükler ve Toplam Söz Varlığı Sayısı (Farklı Söz Varlığı Sayısına Yönelik).....	91
Grafik 5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik Etkinlik Sayıları.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

c.: Cilt

Çev.: Çeviren

DİM: Dinleme / izleme metni

DM: Dinleme metni

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ed.: Editör

f: Frekans

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

No: Numara

s. : Sayfa

S.: Sayı

SOM: Serbest Okuma Metni

TDK: Türk Dil Kurumu

TSVP: Türkçe Söz Varlığı Projesi

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

vb.: Ve benzeri

vs.: Vesaire

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın giriş bölümünde; problem durumu, araştırmanın amacı ve problemleri, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada sık kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde teknolojinin gelişimi ve bilimdeki hızlı ilerleyişle birlikte çağın ihtiyaçları da değişmiş, bireylerden beklenen roller farklı bir boyut kazanmıştır. Oluşan ihtiyaçlar ve beklenen roller gereği diğer insanlardan farklı ve yaratıcı olmak bireylerin toplum içerisinde öne çıkmasını sağlayan bir unsur haline gelmiştir. Farklı ve yaratıcı olmayı sağlamanın temelinde ise kendini ifade etme ve iletişim kurma becerilerinin gelişmiş olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda iletişim kurmanın temelini oluşturan ana dili öğretiminin önemi anlaşılmaktadır.

Ana dili “başlangıçta anne ve yakın aile çevresinden, daha sonra ise ilişkili bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Aksan, 2015). Hassas bir konu olan ana dili öğretiminin planlı olarak yürütülmesi ise oldukça önemlidir. Ülkemizde ana dili öğretimi Türkçe Dersi Öğretim Programı doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019, s. 8) ile öğrencilerin “dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi; Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması; okuduğu, dinlediği / izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması” amaçlanmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ifade edilen amaçlardan yola çıkarak belirlenen kazanımlar doğrultusunda, ana dili öğretiminde dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma temel dil becerilerinin yanında söz varlığını geliştirmek de amaçlanmaktadır. Bireyin söz varlığının gelişimi sahip olduğu sözcük sayısına ve bunları ne oranda kullanabildiğine bağlı olarak değişim gösterir. Söz varlığı sadece bir dilin içerdiği sözcüklerin değil, deyimlerin,

atasözlerinin, kalıp sözlerin, terimlerin, kalıplaşmış sözlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu birlikteliktir. Söz varlığı denilince; sadece bir dilde var olan çeşitli seslerin bir araya gelmesiyle kurulan kodlar ya da simgeler değil, aynı zamanda bir dili konuşan toplumun maddi ve manevi kültürünün yansıması, kavramlar dünyası ve dünya görüşünün bir kesiti akla gelmelidir (Aksan, 2006a).

Bireyler yaşadığı çevreyi ve dünyayı sahip olduğu söz varlığı sayesinde algılamakta ve anlamlandırmaktadır. Bu nedenle zengin bir söz varlığına sahip olmak önemlidir. Söz varlığı zengin toplumların uygarlık anlamında da gelişmiş oldukları görülmektedir. Ayrıca zengin bir söz varlığına sahip olan bireylerin geniş bir dünya görüşüne ulaşabileceği, böylece yaratıcılığının ve iletişim becerilerinin geliştirilebileceği ifade edilebilir (Daharlı, 2012; Güleriyüz, 2003).

İlköğretim seviyesinde bireylerin söz varlığı gelişimine en çok katkısı bulunan ders, Türkçe dersidir. Bu dersin kapsamı içinde yer alan okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi dil becerilerinin gelişmesi de söz varlığının gelişimi ile bağlantılıdır. Söz varlığının temelde okuma becerisini ve bu becerinin de diğer tüm alanları etkilemesi, söz varlığının öğretimindeki gerekliliğini gözler önüne sermektedir (Eğilmez, 2010, s. 63).

Eğitim öğretim sürecinde bireylerin söz varlığının geliştirilmesinde ve daha birçok alanda yararlanılan temel öğretim materyallerinden biri ders kitaplarıdır. Bu nedenle ders kitaplarının hassas bir biçimde hazırlanması beklenmektedir. Ülkemizde okuma alışkanlığının yeterince gelişmemiş olduğu düşünüldüğünde ders kitaplarının önemi daha da artmaktadır. Türkçe gibi dünya çapında geniş bir alana yayılmış bir dilin zenginliğinin ders kitaplarına da taşınması gerekmektedir. Bugün TDK Türkçe Sözlük'te yüz binlere ulaşan sözcük ve on binlere varan deyim varlığı bulunmaktadır. Bu sözcük ve deyim gibi söz varlığı öğeleri de ders kitaplarında bulunan metinlerde yeterli ölçüde kullanılmalıdır (Sinan, 2001, s. 516; Turhan, 2010, s. 2). Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarının söz varlığı öğelerini ne derece yansıttığını belirlemenin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde söz varlığı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Bu kapsamda Cumhuriyet döneminde, söz varlığı çalışmalarının yürütülmesinin önemine ilk vurgu günümüzdeki ismiyle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1926 yılında hazırlanan “İlk Mektep Kitapları Tetkik Komisyonunun Elifba Kitapları Hakkındaki Raporu”yla yapılmıştır. Raporda öğrencilerin söz varlığının geliştirilmesinin önemine dikkat çekilmiş; çocukların kullandığı sözcüklerin sıklıklarının tespit edilmesi ve bu amacı gerçekleştirecek bir komisyonun

kurulması önerilmiştir (Kurudayıoğlu, 2005). Bu raporun söz varlığı ve sözcük sıklığı çalışmalarının önemine vurgu yaparak bu çalışmaların önünü açması oldukça önemli bir gelişmedir. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde günümüzde de söz varlığı çalışmaları yürütülmektedir. Bu doğrultuda 2010 yılında “Okuma Kültürü ve Söz Varlığını Geliştirme Çalıştayı” ve 2015 yılında “Söz Varlığını Tespit ve Geliştirme Çalıştayı” düzenlenmiştir. 2015 yılında düzenlenen çalıştay sonuç raporunda; söz varlığı ile ilgili çalışmalarda, söz varlığını tespit ve geliştirmek hedefiyle izlenecek yol ile söz varlığını geliştirmeye yönelik eserlerde aranacak ölçütlerin neler olduğu belirlenerek devamlılık bakımından projenin yönetsel bir yapıya dönüştürülmesi gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 2016, s. 694). 2020 yılında ise bu çalışmaların bir devamı niteliğinde sayılabilecek ve 2023 eğitim vizyonunun da önemli hedeflerinden biri olan Türkçe Söz Varlığı Projesi (TSVP) kapsamında bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda saha çalışmalarında izlenecek yol haritası belirlenerek ilköğretim, ortaokul ve lise öğrencilerinin (2-12. sınıflar) yazılı dile dayalı olarak kullandıkları sözcüklerin belirlenmesi ve sınıflandırılması, sıklık listelerinin oluşturulması ile yapay zekâ uygulamaları aracılığıyla dilbilimsel çözümlemelerinin yapılması hedeflenmiştir. Son olarak belirlenen hedefler ve yapılan çalışmalardan hareketle çeşitli okullarda projenin pilot uygulaması yapılmaya başlanmış ve 1 milyonun üzerinde veri toplanması hedeflenmiştir (<http://www.meb.gov.tr/>).

İlgili literatür incelendiğinde söz varlığı ile ilgili çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Bu çalışmalarda (Kargın, 2019; Büyükhellaç, 2014; Öz, 2012; Uyar, 2012; Daharlı, 2012; Uluçay, 2011; Tolğay, 2011; Apaydın, 2010; Turhan, 2010; Uludağ, 2010; Eğilmez, 2010; Ekmen, 2009; Kaya, 2008; Kutlu, 2006; Yalçın, 2005) ağırlıklı olarak ders kitaplarının söz varlığı açısından incelendiği ve ders kitaplarında bulunan metinlerdeki sözcük sıklıkları ile söz varlığı öğelerinin ortaya çıkarıldığı görülmektedir. Bunun yanında ders kitaplarında bulunan söz varlığı öğelerinin öğrencilerin söz varlığına etkisinin de incelendiği belirlenmiştir. Ancak incelenen çalışmalarda ders kitaplarının önemli bir bölümünü oluşturan etkinlikler boyutunun göz ardı edildiği tespit edilmiş ve okuma metinlerindeki söz varlığı ile konunun diğer bir paydaşı olan etkinlikleri birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) belirtilen söz varlığı ile ilgili kazanımların çoğunluğu ise bu etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen projeler ve ilgili literatürde bulunan çalışmalardan hareketle; araştırmada 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde geçen söz varlığı öğeleri tespit edilip sınıflandırılmış ve bu öğelerin sıklık değerleri

verilmiştir. Araştırmanın bir diğer boyutunu oluşturan etkinlikler kısmının incelenmesinde ise ilk olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) 6. sınıf düzeyinde yer alan öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik kazanımlar belirlenmiş, daha sonra ise bu kazanımların Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yansımaları tespit edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Araştırmanın amacı, Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019) ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarını söz varlığı açısından incelemek olarak belirlenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanmış olan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinlerini söz varlığı ögeleri açısından inceleyip bu ögelerin sıklık değerleri ile birlikte sınıflandırmasını yapmak amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinliklerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki söz varlığı kazanımları etrafında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu genel amaçları doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1.2.1. Araştırmanın Problemleri ve Alt Problemleri

1. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan söz varlığı ögelerinin durumu nasıldır?

1.1. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan genel söz varlığı sayısının temalara göre dağılımı nasıldır?

1.2. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögelerinin sayısal olarak gösterimi nasıldır?

1.3. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında en sık tekrarlanan söz varlığı ögeleri nelerdir?

1.4. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan söz varlığı ögeleri nelerdir?

2. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan söz varlığı ögelerinin durumu nasıldır?

2.1. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan genel söz varlığı sayısının temalara göre dağılımı nasıldır?

2.2. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı öğelerinin sayısal olarak gösterimi nasıldır?

2.3. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında en sık tekrarlanan söz varlığı öğeleri nelerdir?

2.4. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan söz varlığı öğeleri nelerdir?

3. Söz varlığı kazanımlarına yönelik olarak 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliklerin durumu nasıldır?

3.1. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinlikler nelerdir?

3.2. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinlikler nelerdir?

4. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı öğelerinin ve söz varlığına yönelik etkinliklerin karşılaştırmalı olarak durumu nasıldır?

4.1. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı öğelerinin toplam söz varlığı sayısı bakımından durumu nasıldır?

4.2. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı öğelerinin farklı söz varlığı sayısı bakımından durumu nasıldır?

4.3. Söz varlığı kazanımlarına yönelik olarak 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlik sayılarının durumu nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireylerin kendini ifade etme becerilerinin gelişmiş olması yaşamın her alanında önemli bir yere sahiptir. Kendini ifade etme becerisinin gelişimi ise ana dili eğitimi ile doğru orantılıdır. Günümüzde teknoloji ve bilim dünyasında yaşanan hızlı değişimlerin beraberinde getirdiği iletişim sorunları düşünüldüğünde ana dili eğitiminin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Ülkemizde eğitim öğretim kurumlarında, ana dili eğitimi temelde Türkçe dersi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Verimli bir öğrenme süreci ise ancak zengin bir söz varlığına ve gelişmiş bir okuma becerisine sahip olmakla mümkündür. Bu bağlamda okullardaki öğrenim ve öğretim sürecinde yazılı materyallerden yararlanmak önemlidir. Okuma, düşünce ve gözlem yeteneği ile birleştiğinde sözlü ve yazılı anlatım becerileri de gelişir. Öğrencilerin dinlediklerini ve okuduklarını doğru ve tam olarak algılaması; düşünüp tasarladıklarını, anladıklarını söz ve yazı ile etkili biçimde ifade etmesi, büyük oranda söz varlığının zenginliği ile söz varlığının zenginliği de okuma etkinliği ile ilişkilendirilebilir (Sever, 2000; Büyükhellaç, 2014, s. 21).

Bireyler dünyayı sahip olduğu söz varlığı penceresinden görmektedir. Bu nedenle bireylerin söz varlığının zenginliği ve bu becerinin geliştirilmesi önemlidir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019) ile de bireylerin söz varlığını geliştirmek amaçlanmaktadır. Eğitim öğretim sürecinde temel dil becerileri ile birlikte söz varlığının geliştirilmesinde yararlanılan temel kaynaklardan biri Türkçe ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının önemli bir bölümünü oluşturan okuma metinlerinin bir toplumun maddi ve manevi kültürü gibi değerleri ile birlikte dilin sahip olduğu deyim, atasözü, ikileme gibi zenginliklerini de yansıtmaları beklenmektedir. Bu kapsamda okuma metinlerinin sahip olduğu söz varlığı zenginliğini ortaya çıkarmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bir dilin sahip olduğu söz varlığını göstermesi ve daha sonra hazırlanacak olan materyallerin içeriğinin şekillenmesinde kaynak teşkil etmesi bakımından sözcük sıklık çalışmalarının yapılması da önemli görülmektedir. İlgili literatürde buna yönelik çalışmalar olsa da bu çalışmalarda ders kitaplarının önemli bir boyutunu oluşturan etkinliklerin söz varlığı açısından incelenmesinin göz ardı edildiği görülmektedir. Etkinlikler işlenen bir konunun tekrar edilmesi, öğrenilen bir sözcüğün veya konunun pekiştirilmesi veya yeni öğrenilecek olan bir konuya hazırlık yapması bakımından önemlidir. Dolayısıyla etkinliklerin söz varlığı ile ilgili çalışmalarda okuma metinleri ile birlikte incelenmesi gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada bu doğrultuda 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan söz varlığı ögeleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte ders kitaplarının önemli bir boyutunu oluşturan, okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler de söz varlığı açısından incelenmiştir. Bu anlamda araştırmanın güncel olarak yayımlanan ders kitapları ve Türkçe Dersi ğretim Programı'nı tüm paydaşları ile birlikte ele alarak öğrencilere öğretilmesi hedeflenen söz varlığı ögelerini ve bireylerin söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinlikleri göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın ayrıca söz varlığı çalışmalarında ihmal edilen bir boşluğa yönelik olması ve sonraki yapılacak araştırmalar için Türkçe eğitimi alanında çalışan araştırmacılara fikir sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın ğretmenler, öğrenciler ve ders kitabı hazırlayıcıları için de önemli olduğu düşünülmektedir. Eğitim ğretim sürecinde yararlanılan temel kaynaklardan olan ders kitaplarında bulunan söz varlığı ile ilgili unsurların ortaya konması öğretmenler, öğrenciler ve ders kitabı hazırlayıcılarına ders kitaplarının eksik ve olumlu yanlarını göstermesi bakımından önemlidir. Bu çerçevede araştırmanın hem uygulama aşamasında bulunan öğretmenlere ve öğrencilere hem de sonraki hazırlanacak ders kitapları için ders kitabı hazırlayıcılarına ders kitapları hakkında fikir sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmada;

- Uzman görüşleri alınan katılımcıların ciddiye ve samimiyetle görüş bildirdikleri,
- Cıbakaya 2.3. dizin programının incelenen metinlerdeki söz varlığı ögelerini doğru bir şekilde yansıttığı,
- Verilerin kontrollerini sağlayan uzman katılımcıların samimiyetle ve nesnel bir yaklaşımla verileri kontrol ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, 2019-2020 eğitim ğretim yılında 6. sınıf seviyesinde okutulması tavsiye edilen özel yayınevi (EKOYAY, 2019) ve MEB Yayınları (MEB, 2019) tarafından hazırlanan Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinleri ile okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Ana dili: “İnsanın doğup büyüdüğü aile ve soyca bağlı bulunduğu toplumdan öğrendiği, bilinçaltına inen ve bireylerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağları oluşturan dil” olarak tanımlanabilir (Korkmaz, 2010).

Ders Kitabı: Ders kitabı, “öğrenci seviyesine uygun olarak yazılmış ya da toplanmış metinlerden oluşan ve programa göre anlama anlatma becerilerini geliştirmenin yanında kompozisyon bilgilerini, edebiyat terimlerini, dil bilgisi konularını tanıtan ve takip edilmesi zorunlu materyaldir” (Göğüş, 1996, s. 6).

Dil: “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban” (TDK, 2005).

Sıklık: “Sıklık, bir dilin sözcüklerinin öteki sözcüklere oranla daha çok ya da daha seyrek kullanılmasıdır” (Aksan, 2015). “Dilde bir sözcüğün kullanılma oranı, frekans” olarak da tanımlanabilir (TDK, 2005).

Söz varlığı: “İnsanın doğduğu andan itibaren karşılaştığı ve çevresinde hazır bulduğu sözcükler, bu sözcüklerin çağrıştırdığı kavramlar ve sözcüklerin oluşturduğu kalıplaşmış ifadelerdir” (Tosunoğlu, 2000).

Sözcük: “Anlamı veya dil bilgisi görevi bulunan ve yalnız başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur” (Ergin, 2013).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerin başında gelen dil, onun düşünme yeteneğini ve yaratıcılığını ortaya çıkaran bir ayrıcalık göstergesidir. Dil; duygu, düşünce ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam açısından ortak olan kurallar ve öğelerden yararlanarak farklı kişilere aktarımını sağlayan, gelişmiş ve çok yönlü bir sistemdir (Aksan, 2015).

Ergin (2013) dili, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendisine ait kuralları bulunan ve yalnızca bu kurallar etrafında gelişen canlı bir varlık, temelleri bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş toplumsal bir kurumdur” şeklinde tanımlamıştır. Ergin’e (2013) göre dil, düşüncenin yansımasıdır; bir milletin kafa yapısını, düşünce sistemini, nasıl düşündüğünü ve nasıl yaşadığını açığa vurur.

Dil insanların isteklerini anlatmaya yarayan bir sesli işaretler sistemidir. Elle, başla, gözle, kaşla işaretler kullanarak da bazı düşünce, duygu ve isteklerimizi anlatabiliriz ancak en mükemmel anlatma aracımız dildir (Banguoğlu, 2011).

Dil, bir ulusun kültürel değerlerinin temelini oluşturur ve aynı dili konuşan insanlar ise millet adı verilen sosyal kurumun meydana gelmesini sağlar. Dil, düşünce ve duyguların insanlara iletilmesini sağlayan bir araç olduğundan, toplulukları bir yığın haline gelmekten kurtarır ve aralarında düşünce ve duygu birliği bulunan millet haline getirir (Kaplan, 2005). “İnsan demek dil demektir, dil demek de toplum demektir” (Lévi-Strauss, 2000, s. 410). Yani dil ve toplum arasında sıkı sıkıya bir ilişki vardır. Dili oluşturan insandır fakat birçok açıdan insanların toplum oluşturmalarını sağlayan temel unsur da dildir. Kültürün, bilgilerin, birikimlerin ve daha birçok şeyin gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan ana etken dildir.

Dil, bir anda düşünilemeyecek kadar çok kapsamlı, farklı açılardan bakıldığında ayrı ayrı nitelikleri ortaya çıkan, bazı sırlarını bugün de anlayamadığımız gizemli bir varlıktır. Dil hem birey ve toplumdan ayrı düşünilemeyecek olan bilim, teknik, sanat gibi tüm alanlarla ilgisi olan, hem de onları meydana getiren bir yapıdır (Aksan, 2015).

İlgili literatür ve yapılan tanımlardan hareketle; dilin en temel anlamıyla bir haberleşme aracı olduğu, bir milleti millet yapan kültürel değerlerin başında geldiği, onları bir arada tutan bağlayıcı ve birleştirici bir unsur olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte dil toplumdur, toplum da dilden etkilenir. Toplamlar dil aracılığıyla bilgi ve birikimlerini gelecek nesillere aktarır ve zaman içinde dile birçok şey katar.

2.2. Sözcük

İnsanlar dil aracılığıyla birbirleri ile iletişim kurar ve bu iletişim esnasında sözcükleri kullanırlar. Kelime olarak da isimlendirilen sözcük, bir ya da birden fazla heceli ses birliklerinden oluşan ve ortak dili konuşan insanlar arasında yalnız başına kullanıldığında zihinde somut veya soyut bir kavramı karşılayan veya somut ve soyut kavramlar arasında geçici bağlantılar kuran dil birimidir (Korkmaz, 2010). İlgili literatür incelendiğinde sözcük ile ilgili daha birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda sözcük;

“Anamlı ses veya ses birliğı, söz” (TDK, 2005, s. 1130),

“Anlamı olan ya da cümle kuruluşuna yarayan anlatım aracı” (Gencan, 2001, s. 78),

“Anlamı ya da cümlede bir dil bilgisi görevi bulunan bir ya da birkaç heceli ses işareti” (Ediskun, 2004) şeklinde tanımlanabilir.

Sözcük, dilbilimde ise gösterge olarak isimlendirilir. Gösterge; genel itibarıyla, bir başka anlamın, nesnenin veya değerin yerini tutan ve onların yerine kullanılan işarettir (Hengirmen, 1999, s. 195). Dolayısıyla dildeki sözcükler, kavramların veya nesnelerin yerini tutan göstergelerdir.

Dünyayı anlamlandırmada sözcükler önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü dilin temelini oluşturan sözcüklerin tamamı, herhangi bir nesnenin ya da nesneler bütünüünün anlamını somut ve soyut olarak karşılar (Karatay, 2007, s. 142).

İnsan; duygularını, hayallerini, acılarını, aşklarını sözcüklerin yardımıyla anlatmaktadır. Yani, sözcükler insanın iç dünyasını yansıtır ve insanın hayatına yön verir. Eğer insan duygularını ve düşüncelerini sözcüklerle ifade edemezse duygu ve düşünceler karanlıkta kalmış olur (Özdemir, 1969, s. 770). Dilin haberleşme işlevini sağlayan sözcüklerdir. İnsan sözcükler aracılığıyla bir yandan düşünceler üretip dünyayı anlamlandırırken bir yandan da duygu ve düşüncelerini ifade etme imkânı bulur (Uyar, 2012).

Özetle insanların duygu ve düşüncelerini başkalarına aktarmasında yani iletişim kurmasında rol oynayan sözcükler; anlamları bulunan ve gerek dil bilgisi ögesi konumunda gerekse de daha farklı anlamlarda cümle kuruluşunda görev yapan ses ya da hece birlikleridir.

2.3. Söz Varlığı

Söz varlığı ilgili literatür incelendiğinde; kelime hazinesi, kelime serveti, söz dağarcığı, sözcük dağarcığı, söz hazinesi, sözcük hazinesi ve vokabüler gibi isimlerle de karşımıza çıkmaktadır. Söz varlığı insanların dış dünya ile iletişim kurmasının sınırlarını çizer. Her toplum, çevresinde ve dünyada olup biten olayları kendi açısından algılamakta ve dünyaya kendi dilinin penceresinden bakmaktadır. Bir toplumun nelere değer verdiğini, yaşam biçimini ve inançlarını anlayabilmek adına o toplumun dilinin söz varlığını incelemek önemlidir (Aksan, 2006a, s. 8).

Korkmaz (2010) söz varlığını, “bir dilin bütün sözcükleri veya bir kişinin veya topluluğun söz dağarcığını oluşturan tüm sözcüklerin toplamı” olarak tanımlamıştır.

Karadağ’a (2013, s. 8) göre ise söz varlığı, söz kavramının genişliği etrafında sözcük ve sözcük üstü birimler olan deyim, atasözü, ikileme gibi anlamlı dil öğelerinin şekillendirdiği birikimin toplamıdır. Bu açıdan söz varlığı, dünyadaki anlamların dildeki göstergeleri olarak olay, olgu, varlık ve eylemleri karşılayan dil öğelerinin bütününe kapsamaktadır (Kargın, 2019, s. 17).

Dil, bir taraftan hayatını sürdüren bir canlı gibi zamanın ihtiyaçlarına göre sürekli olarak kendi bünyesinden kelimeler oluşturarak ve yabancı dillerden sözcükler alarak söz varlığını zenginleştirirken, bir taraftan da kimi sözcükleri eskitir ve söz varlığından atar. Bu devinim içinde söz varlığı değişen, yenilenen, artan ve eksilen bir hazinedir (Banguoğlu, 2011, s. 141).

Bir kişinin yazılarında ve konuşmalarında anlamını bilinçli olarak kullandığı sözcüklerin bütününe “aktif kelime serveti”; işittiği ve okuduğu zaman anlamını hatırlayabildiği fakat kendi cümlelerinde kullanamadığı sözcüklerin bütününe ise “pasif kelime serveti” denmektedir (Demir, 2006, s. 209). Bir kişinin sahip olduğu söz varlığının temelini oluşturan aktif kelime serveti ne kadar fazla olursa iletişim kurmada ve kendini ifade etmedeki başarı oranının da yüksek olması beklenmektedir.

Bir milletin söz varlığı, o milletin inanç, değer ve düşünce yapısının, kültürünün, dünya görüşünün bir göstergesidir. Bir dilin ve o dili kendini sözlü ve yazılı olarak anlatmak için kullanan kişilerin ifade gücünü zenginleştiren söz varlığının, milletlerin sonsuza kadar hayatlarını sürdürmesinde büyük rolü vardır; çünkü bir dilin ifade gücü ile o dili kullanan ulusun diğer tüm alanlardaki gücü doğru orantılıdır (Kargın, 2019, s. 17). Bir milletin alışkanlıkları, dünyaya bakış açısı, yaratılış karşısındaki tutum ve davranışları, özetle kendisini diğer milletlerden ayıran her şeyi dili ile anlam bulur ve yine dilin sahip olduğu söz varlığı sayesinde muhafaza edilerek geliştirilir ve gelecek nesillere aktarılır (Pilav, 2008, s. 40). Bu çerçevede bireylerin sahip olduğu söz varlığının, gerek eğitim öğretim ortamlarındaki gerekse de toplumdaki başka bireylerle kurulan iletişimdeki rolü oldukça önemlidir. Dolayısıyla bireylerin söz varlığının geliştirilmesi üzerinde durulması gereken hassas bir konudur.

2.4. Türkçenin Söz Varlığının Özellikleri

Dünyanın en çok konuşulan dillerinden biri Türkçedir. Türkçe, sahip olduğu biçim özellikleri ve yapısından dolayı çeşitli kavramların ifade edilmesine, yabancı veya yeni kavramların karşılanmasına olanak tanıyan bir dildir. Türkçede fiil ve isim köklerine getirilen ekler aracılığıyla çok sayıda sözcük türetilebilir. Bu sözcükler, cümle içerisinde farklı görevler taşıyabildikleri için dile üretken ve çok güçlü bir özellik katar. Sözcük türlerinde kullanım esnekliği ve bu esnekliğin yarattığı anlatım imkânları Türkçenin önemli bir niteliğidir (Öz, 2012, s. 41).

Türkçenin üretkenliği ve türetme olanakları, en eski metinlerde bile görülen bir söz varlığı zenginliğine zemin oluşturmuştur. Akrabalık kavramlarında, renk adlarında, doğa ile ilgili somut kavramlarda görülen çeşitlilik soyut kavramlarda da kendini göstermekte, bir kavramı değişik yollarla dile getiren sanatlı kullanımlar ve birbirine çok yakın eş anlamlı ögeler dikkat çekmektedir. Buna rağmen dildeki bu zenginlik Osmanlıca dönemindeki bakış açısı sebebiyle; özellikle soyut kavramlardaki yabancılaşma ve daralmayla beraber gittikçe yitirilmiş ve yabancı ögeler büyük bir oranda dile girmiştir (Aksan, 2015).

Aksan (2006a, s. 43-44), Türkçenin söz varlığını Köktürk döneminden günümüze doğru ele alarak şu sonuçlara varmıştır:

- Türkçenin yapısından kaynaklanan güçlü birleştirme ve türetme yeteneği, ona soyut ve somut farklı kavramları kolaylıkla meydana getirme ve detaylara inen bir kavramlaştırma olanağı yaratmıştır. Bu güç, en eski eserlerimiz olarak bilinen Köktürk metinlerinden bugüne kadar hiç eksilmeden varlığını sürdürmektedir.
- Türkler, farklı toplumlar ile kurdukları birliktelikler sırasında yabancı dillerin etkisine büyük oranda kapılarını açmış ve yabancı ögeleri genellikle kendi öz sözcüklerinin yerine kullanmıştır. Bu sebeple birçok yerli öge unutulmuş ve dilimize yabancıları yerleşmiştir.
- Türkçe kavramlaştırma sırasında en fazla somut nesnelere ve doğaya dayanmakta, bu sayede de kavramları daha canlı olarak anlatabilmektedir.
- Türkçede ikileme kullanımı, anlatıma zenginlik katan bir yöntem olarak oldukça yaygındır. Bu özellik Türkçeye tek tek sözcükler ile birlikte kalıplaşmış ögelerden oluşan ayrı bir söz varlığı kazandırmıştır. Eş anlamlı ögelerle oluşturulan ikilemelerin günümüzde unutulmuş ögeleri ikilemelerde kullanılmaya devam etmektedir.
- Henüz Köktürkçe döneminde dahi Türkçe sözcüklerin geniş bir çok anlamlılığa sahip oldukları göze çarpmakta ve bu durum Türkçenin bir yazı dili olarak çok daha geçmişe dayandığını göstermektedir.
- Türkçenin en eski metinlerinde bile eş anlamlı sözcüklerin sayıca fazlalığı göze çarpmaktadır. Burada asıl olarak ilginç olan, bunların bir kısmını, birbirine anlamca çok yakın eş anlamlı sözcükler meydana getirmektedir.
- Türkiye Türkçesinde bugün başka dillerde de olduğu gibi yazı dilinde unutulmuş, yitirilmiş birçok öge bugünkü Anadolu ağızlarında ve Türkçenin farklı lehçelerinde hayatlarını sürdürmektedir.

Türk Dil Kurumunun 2005 yılında yayımladığı Türkçe Sözlük'te; söz, deyim, terim, ek ve anlamdan meydana gelen toplam 104.481 söz varlığı ögesi bulunmaktadır. Bu söz varlığının 2.396'sını atasözleri, 11.209'unu ise deyimler oluşturmaktadır. Türkçe Sözlük'te bulunan söz varlığı ögeleri sözcük türleri bakımından da ele alınmıştır. Bu kapsamda bu ögelerin 11.305'i sıfat, 45.005'i isim, 2.644'ü zarf, 6.441'i fiil, 33'ü edat, 87'si zamir, 53'ü bağlaç, 289'u ise ünlemdir (TDK, 2005, s. XI).

2.5. Söz Varlığının İçerdiği Öğeler

Dil, sadece sözcüklerden oluşan bir haberleşme aracı değildir. Aksine dil denilen sistem birbiri ile çok sıkı bağlantılı ve birbirleri ile anlam bulan yapılardan meydana gelmektedir (Aksan, 2015).

Aksan'a (2006a) göre bir dildeki söz varlığı; temel söz varlığının dışında deyimler, atasözleri, ikilemeler, ilişki sözleri, kalıplaşmış sözler, yabancı sözcükler, terimler ve çeviri sözcüklerden oluşmaktadır. Bununla birlikte ilgili literatür incelendiğinde söz varlığı kavramının çok geniş bir alanı kapsadığı ve bu çalışmalarda farklı söz varlığı öğeleri üzerinde de durulduğu görülmektedir.

Bu bölümde Aksan'ın (2006a) sınıflandırmasının yanında ilgili literatürün taranması sonucu tespit edilen ve “araştırmaya konu olan söz varlığı öğeleri” üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda söz varlığının içerdiği öğeler; temel söz varlığı, deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, kalıplaşmış sözler / özdeyişler, kalıp sözler / ilişki sözleri, yabancı sözcükler, çeviri öğeler, yerel söylemler ve özel isimler başlıkları altında sunulmuştur.

2.5.1. Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı; asıl hareketleri anlatan fiiller, öncelikli ihtiyaç nesnelerini karşılayan sözcükler, insan organ isimleri, akrabalık isimleri, sayı isimleri vb. sözleri içermektedir. Bireyler için birinci derecede önem arz eden ve zaman içerisinde çok az değişikliğe uğrayan bu sözcükler, “çekirdek kelimeler” olarak da isimlendirilir. Terimlerin ve deyimlerin oluşturulmasında temel söz varlığı ile ilgili sözcüklerden çok sık yararlanıldığı bilinmektedir (Şahin, 2006, s. 124).

Temel söz varlığı, kalıt sözcükler ya da çekirdek sözcükler gibi isimlerle de anılmaktadır. Her dilde nesilden nesile aktarılarak yaşamını sürdüren bu öğeler, insan hayatında temel seviyede önemli olan, insan ve çevresi ile ilgili önemli kavramları yansıtan sözcüklerdir. Başta el, ayak, kulak, baş, göz vb. organ isimleri olmak üzere temel gıda maddesi olarak sayabileceğimiz et, balık, su, buğday vb. nesneler ile insanların yakın ilişki içinde bulunduğu koyun, inek, at vb. hayvanlar, tarım hayvanları, tarım araçları, somut eylem gösteren ve bireylerin en çok kullandıkları yemek, içmek, gitmek, gelmek, almak, vermek vb. sözcükler ile bir, iki, beş, on, yüz, bin vb. sayı isimleri buna örnek olarak verilebilir. Temel söz varlığı (basic vocabulary, vocabulaire, essentiel, grundwortschartz) adı verilen bu sözler

dilde en az değişen ögelerdir. Öyle ki bin yıl içerisinde bu sözlerin yaklaşık olarak sadece %19'unun değiştii, %81'inin ise kullanılmaya devam ettiği öne sürölmektedir (Aksan, 2015).

Temel söz varlığının oluşmasında kültürün rolü de oldukça önemlidir. Bilim dilinde maddi kültür, flora ve fauna olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Flora insanın çevresinde bulunan ve onun yaşamı ile yakından ilgisi olan bitkileri; fauna ise aynı çevrede yer alıp tarım ve hayvancılıkta faydası bulunan hayvanları kapsamaktadır. Her toplumda bu değerler farklılık göstermektedir. Hayvancıkla uğraşan bir kimse için sığır çok önemliken deniz kenarında yaşayan ve balıkçılık ile uğraşan biri için ise balıklar çok önemlidir. Toplumların sahip olduğu temel söz varlıkları bu ilgi ve ihtiyaçlar çerçevesinde oluşmaktadır. Manevi kültürün içinde olan din, gelenek ve görenekler, kutsal kavramlar ve kişiler de söz varlığını şekillendiren diğer bazı unsurlar olarak sayılabilir (Aksan, 2006a, s. 26).

İnsanlar yaşamlarını temel söz varlığındaki sözcükler aracılığıyla şekillendirmektedir. Benzer şekilde söz varlığı da insanlar için yaşamsal olan ve sıklıkla kullanma ihtiyacı duyduğu sözcükler etrafında oluşmaktadır. Dolayısıyla söz varlığının taşıdığı kültürel özelliklere temel söz varlığında da rastlanabilir. Kültürel açıdan gelişmiş toplumların temel söz varlığı da gelişmiş düzeydedir (Turhan, 2010, s. 38).

Temel söz varlığı ana dili eğitimi ile paralel olarak öncelikle ailede daha sonra da içinde bulunulan çevre ve eğitim öğretim kurumlarında öğrenilmektedir. Dolayısıyla bireylerin temel söz varlığının geliştirilmesi dikkat edilmesi gereken oldukça önemli bir konudur. Bu bağlamda hem eğitim öğretim ortamlarının hem de öğretim materyallerinin bireylerin söz varlığını geliştirmeye yönelik olarak hazırlanması önemlidir. Temel söz varlığı gelişmiş olan bireylerin hem kendileri için hem de yaşadıkları toplum için yararının göz ardı edilemeyeceği düşünülmektedir.

2.5.2. Deyimler

Deyimler; çoğunlukla gerçek anlamının dışında ayrı bir anlamı bulunan, çekici, çarpıcı ve yoğun bir anlatımı olan kalıplaşmış söz birlikleridir (Bilgin, 2006, s. 57). Deyimler ile ilgili olarak daha birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlarda da genel olarak deyimlerin gerçek anlamının dışında farklı anlamlar taşıyan sözler olduğu vurgulanmaktadır. Püsküllüoğlu (1995, s. 7) deyimi “anlatıma çekicilik ve akıcılık kazandıran, birçoğunun gerçek anlamının

dışında ayrı bir anlamı olan ve genellikle de birden çok sözcükle oluşturulan dil ögesi, kalıplaşmış sözcük öbekleri” olarak tanımlamaktadır.

Deyimleri diğer tanımlarla benzer şekilde, kendi anlamı dışında farklı bir anlamda kullanılan kalıplaşmış sözler olarak tanımlayan Günay (2007, s. 244), deyimlerin genel özelliklerini şu şekilde açıklamıştır:

- Deyimler en az iki sözcükten oluşur: Püf noktası, eli maşalı.
- Deyimler seyrek de olsa cümle hâlinde olabilir: Dostlar alışverişte görsün.
- Deyimler kalıplaşmış sözlerdir ve sözleri asla değiştirilemez: “Armut piş ağzıma düş” yerine “elma piş ağzıma düş” denilmez.
- Deyimler atasözlerinden farklı öğelerdir. Atasözleri bir yargı bildirir ve değişmez bir doğruyu yansıtır: “Et tırnak ayrılmaz” bir atasözüdür ve yargı bildirir fakat “etle tırnak gibi” bir deyimdir ve belli bir durumu aktarır.
- Tüm dillerdeki deyimlerin kendine ait kalıpları vardır ve deyimler, anlatıma çekicilik, güzellik ve akıcılık katmaktadır. Bu akıcılık dille ilgili farklı yapılarla, uyak vb. ile oluşturulabilir: Gece silahlı gündüz külahlı.
- Gerçek anlamından farklı olarak kullanılan deyimlerin farklı dillere çevirisi yapılamaz.
- Sözdizimsel özelliklerinden dolayı deyimler, genel olarak çekimsiz yapıdadır. Fakat fiil çekimine giren deyimler vardır: Dirsek çevirmek, dirsek çevirdim.
- Deyimlerde hikâye nitelikleri bulunabilir: Deveye “boynun eğri” demişler, “nerem doğru ki!” demiş.
- Deyimler kimi durumlarda “abur cubur, delik deşik, paldır küldür” gibi ikilemelerden meydana gelebilir.

Türkçe, deyimler açısından çok gelişmiş bir dildir. Bu zenginlik de Türk insanının ifadedeki başarısının ve gücünün bir göstergesidir. Deyimlerin kısa ve mecaza dayalı anlatım ifadeleri oluşu, onların bir akıl ürünü olduğunu da açığa vurur. Türkçenin söz varlığında çok önemli bir yer edinen deyimlerin nicelik olarak 7000 dolaylarında olduğu ifade edilmektedir (Aksan, 2006b, s. 17). Dolayısıyla deyimler bir dilin söz varlığının zenginliğini ve ifade gücünü göstermesi bakımından değerli söz varlığı öğeleridir.

2.5.3. Atasözleri

Atasözleri, bir milletin yüzyıllar boyunca yaptığı gözlemleri, yaşadığı deneyimleri ve bunlardan doğan düşüncelere dayanan; bir doğruyu ortaya koyan veya genel kanun özelliğine sahip olan; söyleyeni unutulduğu için milletlerin ortak değeri haline gelen (anonim); kısa, özlü ve kalıplaşmış; içinde yargı bulunan bir cümle değerindeki yapılardır (Aktaş, 2004, s. 13).

Her millet yaşam biçimini içinde bulunduğu toplum, coğrafya, kültür vb. unsurlara göre şekillendirmektedir. Atasözleri de deyimler gibi, bir dili konuşan toplumun yaşadığı ortamı, maddî ve manevî kültürü ile yaşam olanaklarını yansıtır. Tarih boyunca atla yakın ilişkileri bulunan Türk milletinin söz varlığında atla ilgili kelimeler ve deyimler ile birlikte içinde atın geçtiği birçok atasözü bulunmaktadır. Çöllerle kaplı topraklardaki hayatın gereği olarak deve de Arapçada sözcük, atasözü ve deyim varlıkları içinde önemli bir yer tutar (Aksan, 2006b, s. 141).

Aksoy (1997, s. 15-20) atasözlerinin özelliklerini şöyle açıklamıştır:

- Atasözleri kalıplaşmış ifadelerdir. Bir atasözünün sözcükleri farklı sözcüklerle değiştirilemez ve sözdiziminin yapısı bozulamaz: “Derdini saklayan derman bulamaz.” atasözünde ‘derman’ yerine ‘ilaç’ kullanılamaz. Benzer şekilde “Çalma elin kapısını, çalarlar kapını.” atasözü de “Elin kapısını çalma, kapını çalarlar.” biçiminde ifade edilemez.
- Atasözleri kısa ve özlüdür, çoğu bir veya iki cümleden oluşur fakat az sözcükle çok şey anlatır: “Hamama giren terler.”, “Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.”, “Besle kargayı, oysun gözünü.” vb.
- Kimi atasözleri toplumsal olayların uzun bir deneme ve gözlem sonucunda nasıl meydana geldiklerini anlatır: “Minareyi çalan kılıfını hazırlar.”, “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.”, “Parayı veren düdüğü çalar.” vb.
- Atasözleri doğa ile ilgili olayların oluşumunu açıklar: “Kork aprilin beşinden, öküzü ayırır eşinden.”, “Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.” vb.
- Atasözlerinin bir bölümü, sosyal olayların oluşumunu aktarırken insanlara öğüt verir: “Öfke ile kalkan ziyan ile oturur.”, “Ağlamayan çocuğa meme vermezler.” vb.
- Mantiğa ve denemelere dayanarak direkt olarak öğüt ve ahlâk dersi veren atasözleri de vardır: “Bugünün işini yarına bırakma.”, “Ayağını yorganına göre uzat.” vb.

- Bilgelik gösterilerek yol gösteren, öğüt veren atasözleri de vardır: “İş olacağına varır.”, “Korkunun ecele faydası yoktur.”, “Ölüm ile öç alınmaz.” vb.
- Kimi atasözleri ise gelenekleri ve töreleri bildirir: “Kız beşikte, çeyiz sandıkta.”, “Kızını dövmeyen dizini döver.” vb.
- Atasözlerinin bir bölümü inanışları yansıtır: “Akacak kan damarda durmaz.”, “Baykuşun kısmeti ayağına gelir.” vb.
- Kimi atasözlerinin birkaç varyantı ya da bölgelere göre değişen farklı kullanımları vardır: “Keskin sirke kabına zarardır.” atasözü bazı yerlerde “Keskin sirke küpüne zarardır.” şeklinde kullanılabilmektedir. “Denize düşen yılana sarılır.” atasözünün “Denize düşen yosuna sarılır.” şeklinde kullanımı da bulunmaktadır.

Aksan’ın (2006a, s. 33) da belirttiği gibi bir dilin söz varlığı ögeleri arasında bulunan atasözleri bir toplumun deneyimlerini, bilgeliğini, anlatım gücünü ve dünya görüşünü yansıtan, yüzyıllar boyu hayatta kalabilen sözlerdir. Hiç değişikliğe uğramadan nesilden nesile aktarılabildiği gibi değişikliklere uğrayıp zaman içerisinde unutulup kaybolabilir.

Nesilden nesile aktarılacak günümüze kadar ulaşan atasözleri, bütün bir cümle halindedir. Kalıplaşmış ve kısa öz sözler halinde olan atasözleri, daha önceki nesillerin gözlemlerini ve yargılarını çoğunlukla dilsel bir imge halinde, yol gösterici birer kanun olarak yeni nesillere aktarırlar (Sağlam, 2001, s. 46). Türkçe kültür aktarımını sağlayan atasözleri bakımından oldukça zengin bir dildir. Aksan’a (2006a) göre Türkçede 5000 civarında atasözü olduğu tahmin edilmektedir. Türkçenin hem deyimler hem de atasözleri bakımından zengin olduğu görülmektedir. Bir dilin anlatım gücünü ve zenginliğini göstermesi açısından bu oldukça önemlidir. Deyimler ve atasözleri somut anlamların yanında özellikle soyut anlamlar da barındıran söz varlığı ögeleridir. Bu nedenle eğitim öğretim faaliyetleri yürütülürken bireylerin söz varlığını geliştirme ve soyut düşünme becerileri kazanmasına yönelik etkinliklerde öğrencilerin yaş seviyesine uygun olarak deyimler ve atasözlerine yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.5.4. İkilemeler

İkilemeler, Türkçenin sözdizimi, biçim, anlambilim ve sözcükbilim açısından önemli bir özelliğini meydana getirir ve dilimize olağanüstü bir ifade gücü ile beraber zenginlik katar. Herhangi bir anlatım tarzına oranla çok daha etkili ve güçlü bir görünüm uyandırmakla

birlikte hafızada bir kavramın algılanmasını ve onun pekiştirilmesini sağlar (Aksan, 2006b s. 81).

İkilemeler “anlatımı daha etkili ve güzel bir hâle getirmek için aralarında ses benzerliği bulunan; aynı, zıt ya da yakın anlamlı kelimelerin yan yana kullanılması veya bu işlem sonucunda ortaya çıkan kelime grubu” olarak tanımlanmaktadır (Hengirmen, 1999, s. 208). İkilemeler ile ilgili yapılan diğer tanımlara bakıldığında ise şu tanımlar karşımıza çıkmaktadır:

İkilemeler;

“Anlamı pekiştirmek, ifade gücünü arttırmak veya kavramı zenginleştirmek adına, aynı kelimenin tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut zıt olan ya da sesleri birbirini anımsatan iki kelimenin yan yana kullanılması” (Hatipoğlu, 1981, s. 9),

“Bir nesneyi, bir hareketi, bir niteliği, karşılamak için aynı görevli iki kelimenin oluşturduğu kelime grubu” (Karahana, 2019, s. 60) olarak tanımlanmaktadır.

Ergin (2013, s. 377) ise ikilemeleri “tekrarlar” başlığı altında ele alır. Tekrarlar aynı türden iki sözcüğün yan yana getirilmesi ile oluşan kelime gruplarıdır. Tekrarı meydana getiren iki kelimenin tekrara katılımı bütünüyle birbirine eşittir.

Aksan (2006a) ikilemelerin çeşitlerini şu şekilde açıklamıştır:

- Farklı sözcük türlerinden aynı sözcüğün tekrarlandığı ikilemeler: Sıfat: sarı sarı, koca koca, sıcak sıcak; İsim: sayfa sayfa, kapı kapı, sokak sokak; Zarf fiil: durup durup, geze geze, giderken giderken; Zarf: yavaş yavaş, zaman zaman, açık açık; Eylem: oturur oturur, durdu durdu, yazmış yazmış; Ünlem: vay vay, of of, oh oh vb.
- Farklı sözcük türlerinden eş anlamlılarla kurulan ikilemeler: Sıfat: doğru dürüst, derme çatma; İsim: ev bark, çarşı pazar; Zarf: sarmaş dolaş, açık seçik; Zarf fiil: düşünüp taşınıp, ezile büzüle; Eylem: yazdı çizdi, ağlamış sızlamış; Sıfat fiil: yenmez yutulmaz, bitmiş tükenmiş, vb.
- Farklı sözcük türlerinden zıt anlamlılarla kurulan ikilemeler: Sıfat: uzak yakın, büyük küçük; İsim: ölüm kalım, yer gök; Zarf fiil: otura kalka, bata çıka; Zarf: bugün yarın, ileri geri; Eylem: geldi gitti, durdu durmadı; Sıfat fiil: gelen giden, olur olmaz vb.

- Yansımali ikilemeler:
 1. Sadece bir oluş, bir hareket, bir durum için kullanılanlar: bıcır bıcır (konuşmak), horul horul (uyumak) vb.
 2. Derece bildiren çeşitli biçimleri bulunan yansımali ikilemeler: takır takır, tıkır tıkır, takır tukur vb.
 3. İki sözcüğü de aynı seslerden oluşan yansımali ikilemeler: ciyak ciyak, şırıl şırıl vb.
 4. Bir ögesi değişik ünsüz ya da ünlülerden oluşan yansımali ikilemeler: paldır küldür, gacır gucur vb.
 5. Yansımali eylemlerden oluşmuş zarf fiillerle kurulu ikilemeler: oflaya puflaya, ıkına sıkıla vb.
- Ön sesi “m” sesi ile değiştirilerek tekrarlanan ikilemeler: araba maraba, okul mokul; Özel isimlerde: Paris Maris, Ayşe Mayşe.

İkilemeler ses benzerliklerinden dolayı birçok açıdan kalıplaşmıştır. Örnek olarak, “zar zor, bağ bahçe, toz toprak, kış kıyamet” ikilemelerinin ilk ünsüzleri aynıyken; “haşır neşir, eciş bücüş, değiş tokuş, anlı şanlı,” ikilemelerini oluşturan sözcüklerin son hecelerinde zengin ses benzerlikleri bulunmaktadır. Bununla birlikte ikilemeleri oluşturan sözcükler sıralama bakımından da kalıplaşmıştır. Örneğin, “eğri büğrü, mırın kırın” ikilemeleri “büğrü eğri, kırın mırın” şeklinde kullanılmaz (şimşek, 1987, s. 386).

Aksan (2005, s. 81-82), ayrıca ikilemelerin Türkçenin kendine özgü bir özelliği olduğunu ve başka dillerde yok denilebilecek kadar az olduğunu ifade etmektedir. Türkçenin en tipik, en yaygın ve geçmişin her lehçesinde, her döneminde görülen bir özelliği, ikilemelerin sık kullanılmasıdır. Bir kavramı daha etkileyici bir şekilde açıklamak ve pekiştirmek için onun iki sözcükle ifade edilmesi şeklinde görülen bu eğilim başka dillerde, Türkçeyle kıyaslanamayacak derecede azdır. Latin edebiyatında birkaç ikileme göze çarpar fakat Korecede ve bir bakıma da Japoncada ikilemeler daha fazla kullanılmaktadır.

2.5.5. Terimler

Terimler; sanat, spor, bilim ve zanaat gibi farklı alanlarla ilgili kavramları karşılayan ve o alanda çalışan uzmanların kolayca iletişim kurmalarına yarayan sözcüklerdir. Günlük dilde kullanılan sözcükler, kullanıldığı yere göre bazen farklı anlamlara sahip olsalar da terimler açısından bu durum söz konusu değildir. Terimler anlam kaymasına uğramadan

doğrudan ilgili kavramı karşıladığı için o alanda çalışan bireyler arasında açık ve net bir haberleşme imkânı sağlamış olur (Eğilmez, 2010, s. 35).

Terim, Türkçe Sözlük'te (TDK, 2005, s. 1959) “bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah” olarak tanımlanmaktadır.

Terimleri, özel bir etkinlik, bilgi, uzmanlık, bilim veya uygulama dalına ait sözcükler olarak nitelendiren Vardar (2002, s. 192), terimleri uzmanlar arasında etkili bir iletişim kurulması için temel özellikli ve gerekli öğeler olarak görmüş, gündelik dilde geçerliliği bulunan çok anlamlılığın aksine, terimlerde tek anlamlılığa yönelişin olduğunu belirtmiştir.

Terimler, belirli bir uzmanlık alanına ait teknik sözcüklerdir. Sözelimi, üçgen, aç, doğru geometride; toplardamarlar, atardamarlar, kan basıncı, hücre tıpta; birey, aile, toplum toplumbilim dalında kullanılan terimlerdir. Terimlerin belirgin niteliği tek anlamlı sözcükler olmalarıdır. Anlam boyutları kişiden kişiye farklılık göstermez, herkes aynı anlamı algılar. Duygusal anlamları ya da değerleri oldukça kısıtlıdır (Özdemir, 2002, s. 91).

Zülfikar (1991, s. 20-23), terimlerin genel özelliklerini şu şekilde özetlemiştir:

- Terimler genel itibarıyla tek anlamlı sözcüklerdir: toplardamar (tıp terimi), üçgen (geometri terimi), çekim (dil bilgisi terimi) vb.
- Terimler oluşturulurken, yeni ortaya çıkan ya da yerileştirilmesi hedeflenen kavramlar karşılanırken şu seçeneklerden yararlanılmaktadır:
 1. Dilin kendi sözcüklerine yeni anlamlar yükleyerek: diş (marangozluk terimi), köprü (dişçilik terimi) vb.
 2. Birleşme yoluyla: bilgisayar, tekel, atardamar vb.
 3. Dilin unutulmuş, bazen de lehçe ya da ağızlarında yaşayan sözcüklerinin yeniden canlandırılmasıyla: nitelik, nicelik, tanık, alan vb.
 4. Farklı dillerden çeviriler ile: bilim kurgu, fizik ötesi, ısıölçer vb.
 5. Dilin kendi ekleri ve kökleri ile türetme yoluyla: asalak, önlem, saplantı vb.Türetme, dillerin kendilerini yeterli bir kültür diline dönüştürmesi için en gerekli ve en geçerli yoldur.
- Terimler kimi yönleri ile gündelik dilde kullanılan diğer sözcüklerden ayrılırlar. Terim haricindeki herhangi bir sözcük bir cümlede, yanında yer aldığı sözcüklere oranla görevce ve anlamca değişikliğe uğrayabilir fakat terimlerde böyle bir durum mümkün

değildir. Terimlerin anlamları tektir ve cümle içinde olsa dahi farklı anlamlarda kullanılamaz.

- Terimler halkın söz varlığında bulunmaz ancak halk ağzında kullanılıp sonradan terim niteliği kazanmış sözcükler bulunmaktadır. Bununla birlikte halk arasında farklı sanat ehillerinin (demirci, kuyumcu vb.) kullandığı, o sanat dalı ile ilgili sözcükler terim olarak nitelendirilir.
- Genel dilde sık tekrar edilen bir sözcük terim olarak kullanılabilir. Çünkü sözcüklerin mecaz, yan ve temel anlamlarının dışında bir de terim anlamları bulunmaktadır. Örneğin, “bunda benim bir suçum yok.” cümlesinde ‘suç’ sözcüğü ‘kabahat’ anlamındadır. Hukukun “kanunlara aykırı davranış, cürüm” olarak tanımladığı ‘suç’ ise terimdir.

Terimlerin ifade ettikleri nesneler, kavramlar geniş bir kullanım alanına kavuşur ve yaygınlaşırsa terimler git gide terim olma özelliklerini yitirebilirler. Örneğin telefon ve radyo günümüz şartları içinde günlük yaşamın birer kavramı olarak terim sayılamaz fakat elektronik alanı ele alan bir sözlükte terim olarak yer alabilir (Aksan, 2006a, s. 36).

Bir dil gelişim gösterip bilim, edebiyat, sanat dili haline geldikçe dildeki terimler de artar. Farklı alanlarda yeni kavramlar türedikçe, bunlar ya yeni ögeler yaratılarak ya dilin sözcüklerine yeni anlamlar yüklenerek ya da yabancı dillerden alınarak karşılanır. Terimler bir ülkeden çıkıp farklı ülkelere yayıldığında; özgün haliyle kabul görebildiği gibi, yeni bir isim olarak ya da çeviri yoluyla girdiği dile yerleşebilir. Bilimde, felsefede, teknikte, edebiyat alanında yeni gelişmeler, buluşlar ortaya koyan milletlerin söz varlıkları, bunlarla ilgili kavramlarla çeşitlilik kazanır. Özetle bir ülkenin bilim, teknik, zanaat ve sanat alanları ne oranda gelişip bu alanlarda ürünler ortaya konursa, o ülkenin dilindeki terim söz varlığı da o oranda genişler ve gelişir (Aksan, 2006b, s. 175; Ünal, 2005, s. 104).

Sonuç olarak anlam karışıklığının önüne geçmesi, iletişim kuran bireyler arasında açık ve anlaşılır bir iletişime olanak tanınması bakımından terimler bir dilin zenginliğini ortaya koyan ürünlerdendir. Ayrıca bir ülkenin bilim, sanat, spor, teknoloji vb. alanlardaki gelişimiyle bağlantılı olarak zenginleşen terimlerin bir dilin sahip olduğu önemli söz varlığı ögeleri olduğu ifade edilebilir.

2.5.6. Kalıplaşmış Sözler / Özdeyişler

Söz varlığı öğelerinin içinde yer alan kalıplaşmış sözlere her dilde rastlamak mümkündür. Kalıplaşmış sözler; genellikle hükümdarların, düşünürlerin, ünlü kişilerin, sanatçıların belirgin bir durum karşısında ifade ettikleri, dilden dile yayılarak dünyaya mal olmuş sözlerdir. Buna örnek olarak, Kanuni'nin söylediği “Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi” cümlesi verilebilir (Ünalın, 2005, s. 108). Kalıplaşmış sözler bir dilin söz varlığı içerisinde ya özgün hâliyle, ya da genellikle olduğu gibi çevrilerek yerleşmiş şekilde bulunur. Sinoplu Diogenes'in “Gölge etme, başka bir ihsan istemez(m)” ve J. Caesar'ın “Sen de mi Brutüs” ifadeleri Türkçeye çevrilerek aktarılan kalıplaşmış sözlere örnek olarak gösterilebilir (Aksan, 2006a, s. 35).

2.5.7. Kalıp sözler / İlişki sözleri

Söz varlığının bir ögesi durumunda olan kalıp sözler / ilişki sözleri toplumu oluşturan bireylerin birbirleriyle iletişimi sırasında yararlandıkları o dile ait kalıp ifadelerdir. Söz gelimi çeşitli durumlarda söylenmesi gelenek hâline gelmiş “afiyet olsun”, “affedersiniz”, “güle güle” vb.; sabah karşılaşıldığında söylenen “günaydın” sözcüğü ya da Türklerde yeni bir ev alan veya yeni bir eve taşınan birisine söylenen “güle güle oturun” vb. sözler kalıp sözlerdir. İlişki sözleri o dili konuşan topluma ait olduğu için o toplumun kültürünü yansıtmaları bakımından önemlidir (Aksan, 2006a, s. 34). Toplamların kendilerine ait kültürlerinden izler taşıyan, görgü kurallarından dolayı ortaya çıkan ve bireyler arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması gelenek haline gelmiş çeşitli sözlere kalıp sözler / ilişki sözleri denmektedir. Türkçede bulunan kalıp sözler diğer dillere oranla nicelik olarak oldukça fazladır. Bununla birlikte diğer dillerde karşılaşılmayan, çok çeşitli olay, durum ve davranışlar karşısında kullanılır. Bu durum, Türk toplumundaki bireyler arasında sıkı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir (Aksan, 2006a, s. 191).

Gökdayı (2008, s. 101-102), ilişki sözlerini şöyle sınıflandırmaktadır:

- Hayır, dua ve iyi dilek bildirenler: Allah razı olsun, güle güle oturun, mutlu yıllar, Allah ne muradın varsa versin, iyi bayramlar, doğum günün kutlu olsun vb.
- Küfür veya beddua bildirenler: Allah cezasını versin, lanet olsun, Allah bela(sı)nı versin, Allah kahretsin vb.

- Duygusal tepkileri (korku, şaşkınlık, sevinç, acıma, buyruk, çağrı, yasaklama vb.) ifade edenler: Allah aşkına, aklına şaşayım, güler misin ağlar mısın?, güleriz ağlanacak hâlimize, Allah çarpsın vb.
- Selamlaşma ifade edenler: İyi akşamlar, günaydın, iyi sabahlar, iyi günler salamünaleyküm, merhaba vb.
- Ayrılık bildirenler: Görüşmek üzere, iyi yolculuklar, hoşça kal, Allah’a ısmarladık, elveda, görüşürüz vb.
- Batıl inançları yansıtanlar: Şeytan kulağına kurşun, iyi saatte olsunlar, nazar değmesin, elemtere fiş kem gözlere şiş vb.
- Bir istek bildirenler: Ateşiniz var mı?, saatiniz var mı?, bize de buyurun, gereğini arz ederim, sadede gelelim, durakta inecek var, bana müsaade vb.
- Konuşanı ya da dinleyeni yüceltme ifade edenler: Sözüğü balla kestim, senden (sizden) iyi olmasın, rahatsız ediyorum, estağfurullah, rica ederim vb.
- Bir isteği kabul ya da reddetme bildirenler: Eyvallah, baş üstüne, emredersiniz, amenna, âmin, maalesef, maatteessüf, Allah derim vb.
- Dinleyeni uyarma, tehdit etme, eleştirme ifade edenler: Benden günah gitti, benden söylemesi, ben sana gösteririm, dikkatli ol, dikkat, kendine dikkat et, Allah’tan korkmaz kuldan utanmaz, alacağın olsun, ağzına acı biber sürerim vb.
- Genel bir davranışı ya da düşünceyi bildirenler: Tarih tekerrürden ibarettir, korkunun ecele faydası yoktur, her şey olacağına varır, tebdil-i mekânda ferahlık vardır vb.
- Gelenek, töre ve kültürel değerleri yansıtanlar: Ellerinizden öperim, yediğin içtiğin senin olsun gezdiğin gördüğün yerleri anlat, elçiye zeval olmaz, ölümlerin ardından kötü söz söylenmez, ayıptır söylemesi, küçüklerin gözlerinden öperim vb.
- Dinî inançları gösterenler: Allah kerim, Allah bilir, günah, Allah’tan geldi, takdir-i ilahi, kadere meydan okunmaz vb.
- Soru sorup cevap isteyenler: Hemşe(h)rim memleket nere?, Eş olarak kabul ediyor musunuz?, Merhumu nasıl bilirdiniz? vb.
- Özür dileme bildirenler: Kusura kalma, kusura bakma, pardon, affedersin, özür dilerim.
- Sembolik olarak ödüllendirme ifade edenler: Bravo, berhudar ol, aferin, el öpenlerin çok olsun, su gibi aziz ol vb.
- Teşekkür bildirenler: Teşekkürler, teşekkür ederim, zahmet oldu, sağ ol(un), elin(iz)e sağlık vb.

2.5.8. Yabancı Sözcükler

Bir toplum, kendisi dışındaki başka toplumlarla da devamlı bir iletişim ve haliyle de etkileşim halindedir. Kültürel, ekonomik, siyasi ilişkilerin toplumların dilini etkilemesi de ister istemez kaçınılmazdır. Bu etkileşimle beraber dile giren sözcüklerin bazıları toplum tarafından kabul görür ve zamanla o dili konuşan kişilerce benimsenir. Aksan (2006a, s. 29-30) bu durumun tüm dillere ait bir durum olduğuna işaret etmiş ve bir yabancı dilden alınan öğeleri iki bölümde sınıflandırmıştır:

- Sözcükbilimde alışılmış terimleriyle yerleşen yabancı sözcükler: Bu sözcükler dilin kurallarına uymuş, alıntı oldukları belli olmayan sözcüklerdir. Örneğin Farsçadan dilimize giren kalıp, duvar, surat gibi sözcükler dilimize uyumluluk göstermiştir ve yabancı kaynaklı oldukları belli olmamaktadır.
- Yerleşmemiş yabancı sözcükler: Dilin yönelim ve ses kurallarına uymayan, yabancı olduğunu anında belli eden ve diğer dillerden doğrudan alınan sözcüklerdir. Örneğin Türkçedeki oksijen, devalüasyon, lokomotif, vb.

Dünyadaki bütün kültürler tarih boyunca birbirlerinden az ya da çok etkilenmiştir. Bu etkileşim günümüzde televizyon, internet gibi iletişim araçlarının etkisiyle daha da fazlalaşmıştır. Dil yaşamın bir yansıması olduğundan uluslararası etkileşim etkisini en çok dilde göstermektedir. Toplumların dünyadan soyutlanmış bir şekilde yaşaması mümkün olmamakla beraber, diller arasında da sözcük alışverişi olmadan dillerin hayatta kalması mümkün değildir. Bu sebeple tüm dillerin söz varlığı içerisinde alıntılar ve ödünçlemeler yer almaktadır. Ayrıca uygarlığın gelişmesiyle her geçen gün yeni kavramlara ve sözcüklere de ihtiyaç duyulmaktadır (Akalin, 2001, s. 25). Türkçe, ilk dönemlerinden itibaren Türk ulusunun iletişimde bulunduğu farklı ulusların dillerinden çok sayıda sözcük almıştır. Bu sözcüklerin çoğu Türk dilinin niteliklerine uyum sağlamıştır. 10. yüzyıldan itibaren Arapça ve Farsça ile başlayan bu durum 19. yüzyıldan sonra da Fransızca ve İngilizce ile süregelmiştir (Apaydın, 2010, s. 54).

Bir dilde bilimsel, teknik gelişmeler ve kültürel etkileşimler sonucunda alıntı yapılması gereken sözcükler elbette bulunmaktadır ancak yapılan alıntılar dilin kurallarına göre düzenlenmelidir. Dilin yapısını bozacak ve gerekli olmayan alıntılar kullanılmamalıdır. Unutulmamalıdır ki bir ulusun dili onun benliği, kültürü ve tarihidir (Turhan, 2010, s. 39).

2.5.9. Çeviri Ögeler

Çeviri ögeler; bir yabancı dilden bir bölümüyle ya da olduğu gibi çevrilen, yabancı dildeki örneğine benzetilerek dile aktarılan sözler veya sözcük öbeklerini kapsar. Söz varlığı ögelerinden biri olan çeviri ögeler / sözcükler; tam çevirme sözcükler, yarı çeviri sözcükler, bağımsız çeviri sözcükler ve anlam etkilenmesi yolu ile oluşan çeviriler olmak üzere dört başlıkta ele alınabilir (Aksan, 2015, s. 34-35):

- Tam çevirme sözcükler, çeviri ögeler içinde en geniş yeri tutmaktadır. Bu çeviri türü, yabancı dildeki sözcüklerin aslına uygun olarak çevrilmesi ile karşımıza çıkmaktadır. Özellikle terimlerde tam çeviri ögelere sıklıkla rastlanmaktadır. Deyimler, terimler ya da bazı özel kullanımlar, birçok dile tam çevirme yoluyla çevrilebilmektedir. Örneğin demirperde (İng. iron curtain) deyimini neredeyse pek çok dilde bulunmaktadır.
- Yarı çeviri sözcükler genellikle iki ögeli tamlama, birleşik sözcük, deyim gibi sözcük gruplarındaki bir sözcüğün çevrilip diğerinin olduğu gibi alınması yolu ile meydana gelen çevirilerdir. Örneğin Türkçedeki galip gelmek ifadesi yarı Farsça yarı Türkçedir. Rekor kırmak ifadesi ise İngilizce rekor sözcüğü ve Türkçe kırmak fiilinin birleşmesi ile meydana gelmektedir.
- Bağımsız çeviri sözcükler ise yabancı sözcüklerin dilde onları hemen hemen karşılayan ögelerle çevrilmesi sonucunda meydana gelmektedir. Örneğin başyapıt ifadesi Türkçede şah ve eser sözcüklerinin birleşmesi ile oluşan şaheser ifadesi ile karşılanmaktadır.
- Anlam etkilenmesi yolu ile oluşan çeviriler, yabancı bir örneğe göre yerli sözcüklerdeki anlamın çeşitlenmesi veya başkalaşmasıdır. Türkçede çok eski sözcüklerden biri olan yıldız, İngilizce star sözcüğünden anlamca etkilenmiş ve parlak sinema sanatçısı anlamı yüklenmeye başlamıştır. Farsçadaki sitare sözcüğünde de ortak bir gelişmeye rastlanması dikkat çekicidir bir durumdur.

2.5.10. Yerel Söylemler

Yerel söylemler deyince yöresel dil kullanımı ve dolayısıyla da ağızlar akla gelmektedir. Ağız, genel anlamıyla “bir dilin veya lehçesinin sınırları içinde belli bir bölge veya topluluklara özgü sözlü anlatım yollarının bütünü” olarak açıklanmaktadır (Gemalmaz 1999, s. 4). Ağızlar aynı kaynaktan gelen, üst yapı konumundaki bir standart dile bağlı olan, yazılı bir gelenek oluşturamadığı için resmî ortamlarda kullanımı tercih edilmeyen ve iletişim

alanı yazı diline göre daha kısıtlı olan yöresel konuşma ifadeleridir. (Demir, 2002, s. 105-116).

Ağızlar, bir dilin ses, şekil, söz dizimi ile anlamca benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koyabilen, belirli bir topluluğa veya yerleşim bölgesine ait olan konuşma dili olarak bünyesinde barındırdığı nitelikler açısından o dilin tamamına ait dil bilgisi özelliklerine erişmemizi sağlar. Ağızlar aynı zamanda, Türkçenin tarihsel gelişimini aktarması bakımından da dikkate değerdir. Özellikle Anadolu coğrafyası ağızlarında bulunan sözcükler ses, şekil ve söz varlığı açısından Türkçenin zenginliğine katkıda bulunup geniş kullanım olanaklarını görmemizi sağlamaktadır. Türkçenin zenginliğini gösteren ögelerden olan bu kaynak, kitle iletişim araçlarındaki yaygınlaşma ve teknolojinin gelişmesinin etkisiyle, yazı diline yaklaşmakta, söz varlığı bakımından da gün geçtikçe değer kaybetmektedir. Dolayısıyla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan ağızlardaki bu sözcüklerin kayda geçirilmesi önemlidir (Direkci, 2018).

2.5.11. Özel İsimler

Söz varlığı ögeleri içinde üzerinde durulan son başlık özel isimlerdir. “Diğer varlıklar içinde tam olarak bir benzeri bulunmayan varlıkların hususi isimleri” (Ergin, 2013); “bir kişiye, benzerlerinden farklı özellikler taşıyan varlığa ya da topluluğa verilen isimler” (TDK, 2005) şeklinde tanımlanan özel isimler, insanın bireysel ve kültürel kimliğini yansıtmakla birlikte, karşıladıkları varlıkları belirgin hâle getirerek karışıklık, kargaşa, yanılgı ve yanlışlığın önüne geçer, ilişkileri düzene sokar (Örnek, 2000). Toplulukların ve kültürlerin tarihi gelişimi içerisinde böyle önemli bir yer edinmeleri özel isimleri vazgeçilmez kılmıştır. Öyle ki isim verme gerçeğinden yoksun tek bir toplum ve topluluk görmek mümkün değildir (Acıpayamlı, 1992, s. 2).

İsim verme ve özel isim kavramlarının Türk kültür tarihi bakımından önemli bir yere sahip olduğu Türkçenin özellikle sözlü edebiyat ürünü olan eski eserlerinden de anlaşılmaktadır. Örneğin Oğuz Kağan Destanı’nda farklı Türk boylarının isimlerinin nasıl ortaya çıktığı detaylı olarak açıklanmaktadır (Ögel, 1971, s. 122-123). Bununla birlikte Dede Korkut Hikâyeleri’nde isimlerle ve isim verme törenleri ile ilgili çeşitli bilgilere rastlanmaktadır. Bu hikâyelere göre bir çocuğun isim alması için, önemli bir kahramanlık göstermesi veya önemli bir iş yapması gerekmektedir. Dede Korkut Hikâyeleri’nde geçen “O zamanda bir oğlan baş kesmezse, kan dökmezse ad koymazlardı.” ifadesi özel isim ve isim

verme kavramlarının Türk kültürü için ne kadar önemli olduğunu gösteren örneklerdendir (Ergin, 1988, s. 62-63).

2.6. Sözcük Sıklığı ve Sözcük Yaygınlığı

Sıklık, bir sözcüğün diğer sözcüklere göre Türkçenin yazılı materyallerinde (dergi, gazete, kitap vb.) daha çok veya daha seyrek kullanılmasını ifade eder (Tekcan ve Göz, 2005, s. 3). Sözcüklerin sıklıklarını bilmek, dil öğretimi açısından büyük önem arz etmektedir. Çünkü okumayı yeni öğrenen ilkokulun başlangıç sınıflarındaki öğrencilere veya yabancı bir dili öğrenmeye başlayanlara ilk etapta öğretilmesi gereken kelimelerin hangileri olduğu, dilin kelimelerinin hangi sıraya göre tanıtılması gerektiği tespit edilirken, çeşitli ihtiyaçları karşılayan yabancı dil ve ana dili sözlükleri hazırlanırken dildeki sözcüklerin sıklıklarının bilinmesi gerekmektedir (Aksan, 2015). Ayrıca Aksan'a (2015) göre bazı bilginler (Oehler, Kühn, Lewandowski) sıklık değerleriyle ulaşılan listelerde ilk sırada bulunan 1000 sözcük ile metinlerin %80'inden daha büyük kısmının anlaşılabilildiğini öne sürmektedir.

Söz varlığı çalışmalarında oldukça önemli bir yer tutan diğer bir kavram da sözcük yaygınlığıdır. Sözcük yaygınlığı, bir sözcüğün, o dili konuşan kişiler arasında ortak olarak kullanılmasını ifade etmektedir (Karadağ, 2005, s. 30). Yaygınlık, birden fazla bölgede uygulanan, karşılaştırmalı söz varlığı çalışmalarında yararlanılabilecek ve geçerliliği bulunabilecek bir kavramdır. Bir söz varlığı ögesinin kaç farklı bölgede kullanıldığını yansıtır ve söz varlığı bakımından önemi dikkate değerdir. Nitekim yaygınlık, kişisel sözcük kullanımlarının, sözcük öğretiminde yaratabileceği yanlış değerlendirme sürecinin önüne geçebilecek özelliktedir. Öyle ki sadece bir kimse tarafından bir sözcüğün bin kere kullanılması mı, yoksa yüz kişinin bir sözcüğü birer defa kullanması mı daha geçerlidir? Bir sözcüğün bir bölgede yüksek sıklıkta kullanılması çok şey göstermez, önemli olan bir sözcüğün farklı insanlar tarafından ortak olarak kullanılıyor olmasıdır. Bu ortak kullanıma dâhil kişi sayısı arttıkça, sözcüğün yaygınlığı yani yaygın olarak kullanımı da artacaktır (Baş, 2011).

2.7. Söz Varlığının Önemi ve Geliştirilmesi

Söz varlığı, bir dilde yer alan tüm sözcüklerin, deyimlerin, atasözlerinin, ikilemelerin, kalıp ifadelerin, kalıplaşmış sözlerin, terimlerin tamamından oluşan bir bütündür. Söz

varlığını oluşturan bu birlikler, sadece sözcüklerin ve sözcüklerin bir araya gelen anlamlarından çok daha fazlasını barındırır. Bir dilin söz varlığını oluşturan öğeler, o dili konuşan toplumun hayatı algılayış biçimi, maddi ve manevi kültürü, tarihi süreç içindeki seyri ve birçok değerinin izlerini taşır. Ait olduğu toplumun maddi ve manevi kültürünü iyi bilen, onu daha üst seviyelere taşıma becerisine sahip kuşaklar iletişim becerilerini ve düşünce ufkunu geliştirmiş bireylerden oluşacaktır. Bu bağlamda hem bireysel hem de toplumsal seviyede sahip olunan söz varlığının gelişimi göz ardı edilemeyecek derecede büyük bir önem arz etmektedir (Eğilmez, 2010; Büyükhellaç, 2014).

Çocuk, ana dili dolayısıyla ailesinden ve yakın çevresinden öğrendiği bir söz varlığına sahip olarak okula başlamaktadır. Bu söz varlığı; çocuğun cinsiyeti, zekâ gücü, aile çevresi (babanın veya evde yaşayanlardan birinin işi gücü, okur-yazarlık, bir büyük annenin olması vb.), bulunduğu bölge (şehir, köy, kasaba vb.), bulunduğu bölgenin coğrafi konumu (ova, deniz kıyısı, bozkır, dağlık vb.), iklimi (soğuk, sıcak vb.) gibi çeşitli nedenlerden dolayı her bireyde farklı özellikler gösterebilir (Özön, 1954).

Öğrencilerin ana dillerini doğru ve düzgün konuşabilmelerinde gelişmiş bir söz varlığına sahip olunması önemlidir. Öğrencilerin belirsiz ve yetersiz olan söz varlıklarının geliştirilmesi, düzeltilmesi büyük oranda Türkçe dersinin oluşturacağı olanaklarla sağlanır (Calp, 2007, s. 163).

Dört temel dil becerisi olan konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerilerinin bireylere kazandırılmasında söz varlığı oldukça önemlidir. Söz varlığı gelişmiş olan bir birey temel dil becerilerini daha verimli bir şekilde kullanabilir. Öğrencilerin, dinlediklerini ya da okuduklarını doğru ve tam olarak anlaması; düşünüp tasarladıklarını, anladıklarını söz ve yazıyla etkili şekilde ifade etmesi söz varlığının gelişmiş olmasına bağlıdır (Sever, 2000, s. 13).

Zengin bir söz varlığına sahip olma, temel dil becerilerinin edinilmesinin yanı sıra dil bilgisi kurallarının öğreniminde de yararlı olmaktadır. Söz varlığındaki genişlemenin aniden hızlandığı zaman, dil bilgisi kurallarının da arka arkaya öğrenildiği bir zamana denk gelmektedir. Küçük yaşlarda edinilen sözcükler, dil bilgisi kurallarının da kavranmasına fayda sağlamaktadır. Bu durumun farklı bir yönü ise dil bilgisi kurallarının da basit bir şekilde de olsa yeni sözcüklerin edinilmesini kolaylaştırmasıdır. Kurallara aşina olan bir çocuk, yeni karşılaştığı bir sözcüğü daha kolay kodlayabilmekte, bu sözcüğün hafızada saklanması ve

kullanılması için gerekli pek çok bilgiyi sözcüklerin kendisinden çıkarabilmektedir (Şahin, 1979, s. 55; Temur, 2006, s. 19).

Söz varlığının geliştirilmesi gerek Türkçe öğretimi gerekse de bireylerin kendileri için oldukça önemli bir konu olmasına rağmen bu hususta bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Söz varlığının gelişimiyle ilgili karşılaşılan bazı zorluklar şu şekilde sıralanabilir (Yalçın, 2005, s. 56-57):

- Söz varlığının gelişimini engelleyen en önemli sorun, yaş gruplarına öğretilmesi gereken temel söz varlığının tam anlamıyla tespit edilmemiş olmasıdır. Bu konuya yönelik olarak yapılan birkaç çalışma vardır fakat bu çalışmalar kısıtlı ve eksiktir. Batılı ülkeler açısından çocuklara öğretilecek olan temel söz varlığı ile ilgili sözcüklerin daha iyi ortaya konduğu görülmektedir.
- Söz varlığının geliştirilmesine yönelik en verimli yöntemlerden biri olan okuma alışkanlığının tam olarak kazandırılmamış olması da temel sorunlardan biridir.
- Çevre ile ilgili unsurların dil gelişimine olan olumsuz etkileri de söz varlığının gelişimini engeller. Bunun Türkiye'deki örneklerinden biri, ebeveynlerin ölçünlü dil yerine mahalli ve yöresel dili kullanmalarıdır. Bu olumsuz tercih, söz varlığının gerek telaffuz gerekse de şekil açısından gelişimini sekteye uğratmaktadır.
- Okullarda söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliklerden tam anlamıyla yararlanılamıyor olması da büyük sorunlardan bir tanesidir.
- Söz varlığının geliştirmek için uygulanacak en etkili yol, sözcüklerin bağlam içerisindeki kullanımlarının görülebilmesidir. Bunun için metinlerin, söz varlığını geliştirmeye yönelik kurallar çerçevesinde hazırlanması gerekir fakat okullarda kullanılan ve en etkili yazılı kaynak olan ders kitaplarındaki metinler, bu kurallardan yoksundur. Bu da bireylerin söz varlığının gelişmesi için olumsuz niteliklerden biridir.

Sıralanan bu gibi olumsuzlukların üstesinden gelinmeden söz varlığında tam manasıyla bir gelişim kaydedilmesi çok zordur. Bu yüzden bu sorunların giderilmesi için çaba gösterilmelidir. Bu kapsamda karşılaşılan bu zorlukların giderilmesi ve bireylerin söz varlığının geliştirilmesini sağlamak için yapılması gerekenler şu şekilde ifade edilebilir (Akyol, 2008, s. 210):

- Öğretim öğrencinin önceki öğrenmeleri üzerine yapılandırılmalıdır. Örneğin dergi sözcüğü kavratılacak ise derginin ne olduğu, evlerine dergi gelip gelmediği gibi sorularla öğrencide dergi hakkında bazı düşünceler harekete geçirilmelidir.

- Sözcüklerin farklı anlamları farklı etkinliklerle açıklanmalıdır.
- Eğitimde ilgi ve isteğin başarıyı artıracakı unutulmamalıdır. Bu nedenle öğrenim sürecinde öğrencilerin sözcüklere ilgi duymaları sağlanmalıdır.
- Sözcükler öğrencilerin yaşamları ile ilişkilendirilmelidir. Bu şekilde öğrenciler sözcük öğreniminde hevesli olacaktır.
- Öğrenciler bağımsız olarak sözcük öğrenimine teşvik edilmelidir. Bu konuda öğrencilerin sözlük kullanımı desteklenmelidir.

Genel olarak Türkçe derslerinde uygulanan bu söz varlığını geliştirme çalışmaları öğrencilerin düşüncelerini geliştirmelerini ve dili iyi kullanmalarını sağlamaktadır. Söz varlığı, dil ile ilgili bütün alanlarda, temel dil becerilerinde, toplumsal hayatta, akademik başarıda büyük öneme sahiptir (Turhan, 2010).

Bir toplumun ve o toplumun kültürünün en değerli hazinelerinden biri olan dilin anlatım gücü, milletlerin her alandaki gücüne de işaret eder. Söz varlığının gücünü zenginleştirebilen ve koruyabilen milletler, taşıdığı bu birikimin içinde kendi geleceğini de koruyacaktır. Bir toplumun kavramlar dünyası onun dünyayı algılayış biçiminin de bir ölçütüdür. Bu açıdan söz varlığının milletlerde oluşturduğu varlık, binlerce yıllık kültür birikimini de beraberinde taşır. Milletlere üye her kişi bu birikimle yoğrulur fakat bunlarla yetinmez, birikimine birikim katar ve varlığını bazı durumlarda bu değerlerle birlikte farklılaştırır (Baş, 2010, s. 138).

Söz varlığının gelişimi uzun bir süreci kapsar. Sözcükler, ilk duyulduklarında anlamlandırılabilir ancak hafızada iyi yer edinmezse zaman içerisinde unutulur. Bu sebeple ilk duyulduğunda kısa süreli bellekte tutulan sözcükler, çeşitli tekrarlar ve etkinlikler yapılarak uzun süreli belleğe taşınmalıdır (Uyar, 2012).

2.8. Söz Varlığını Geliştirme Yolları ve Sözcük Öğretimi

Öğrencilerin söz varlığını geliştirmek için uygulanacak yöntemlerden biri sözcük öğretimidir. Dil ediniminin ve söz varlığını geliştirmenin en önemli adımlarından birini sözcük öğretimi oluşturmaktadır. En güçlü iletişim aracı olan dilin kullanımı için en temel ve gerekli beceri, yeterli miktarda ve çeşitte sözcüklerin öğrenilmiş olmasıdır. Kişilerin sahip olduğu söz varlığı onun anlatma ve anlama becerilerini doğrudan etkilemektedir (Eğilmez,

2010). Calp (2007, s. 182) da bir dili konuşmak ve yazmak için hafızada iyi bilinen sözcüklerin yer alması gerektiğini bildirmektedir.

İlköğretim seviyesinde öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeye en uygun ders olan Türkçe dersinde okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri bir birliktelik içinde değerlendirilmektedir. Bu temel dil becerilerinin ayrılmaz bir bölümü de sözcük öğretimidir. Bireyin söz varlığının zenginliği, onun okuduğunu ve dinlediğini daha iyi anlamasına ve aynı zamanda sözlü ve yazılı olarak da kendini daha iyi anlatmasına olanak vermektedir. Karatay (2007, s. 143) düşünme süreçleri ile anlatma ve anlama becerilerinin etkin kullanımını, zengin bir söz varlığına sahip olmaya bağlamaktadır.

Sözcük öğretiminde en verimli yöntem anlamlı çalışmalar yapmaktır. Anlamlı etkinlikler, öğrencilerin deneyimlerini kullanmalarına imkân tanıyarak, onları öğrenim sürecinde analiz etmeye ve derinlemesine düşünmeye yönlendirmektedir. Böylece öğrenilenler daha kalıcı olmaktadır. Ancak sözcük öğretime başlamadan önce, insan belleğinin nasıl çalıştığının, sözcük bilgisini nasıl depoladığının ve yeri geldiğinde sözcüğü nasıl geri getirdiğinin bilinmesinde fayda vardır. Algılanan unsurların ilk olarak kısa süreli, daha sonra da uzun süreli bellekte tutulmasıyla öğrenme başlamaktadır. Kısa süreli belleğin sınırı sadece beş-yedi sözcük depolayabilecek kadar kısa olduğundan sınıf içi etkinliklerde bu durum dikkate alınmalıdır. İnsan belleğinin bir diğer özelliği, anlam olarak birbiriyle bağlantılı maddeleri birlikte depolamasıdır. Bununla birlikte sözcüklerin kullanım sıklığı da zihinsel sözlüğümüzdeki depolamayı etkilemektedir. Bu bilgiler ışığında sözcük öğretimi için bazı stratejiler önerilmektedir (Akyol ve Temur, 2007, s. 206):

- Zihinsel bağlantılar kurmak: İlişkilendirmeler ve sınıflandırmalar yapmak, yeni öğrenilen sözcükleri bağlam içerisinde kullanmak vb.
- Sesleri ve imgeleri kullanmak: Anahtar sözcüklerden yararlanmak, anlam haritaları kullanmak, görselleri ve sesleri kullanmak vb.
- Tekrar gözden geçirmeler.
- Hareketliliğe yer vermek: Teknolojiden yararlanarak hareketli görüntüler kullanmak, dramatizasyona başvurmak vb.

Türkçe öğretiminde öğrencilerin söz varlığını zenginleştirmeyi amaçlayan yöntemler vardır. Bunlardan bir bölümü; dinleme yöntemi, okuma yöntemi, konuşma ve yazma yöntemi, bulmaca yöntemi, gözlem yöntemi, otuz kelime üzerine on artı yöntemi, resim ve şema çizerek sözcük kazanma yöntemi, sözcük defteri vb. olarak sıralanabilir. Ayrıca Türkçe

öğretiminde yararlanılan farklı yöntemler de söz varlığını zenginleştirmek için kullanılmaktadır: Soru-cevap yöntemi, anlatma-açıklama yöntemi, oyunlaştırma ve gösteri yöntemi, tekrar yöntemi, gözlem ve inceleme yöntemi, analiz yöntemi, sentez yöntemi, tümevarım-tümdengelim yöntemi, küme çalışması vb. (Karakuş, 2000).

Türkçe öğretiminde söz varlığı etkinlikleri önemli bir yer kaplamaktadır. Çünkü yeteri kadar söz varlığına sahip olmayan bireylerin dili verimli bir şekilde kullanması olası değildir. Sözcük öğretiminde en önemli konulardan biri de öğretilecek sözcüklerin en uygun ve en doğru yöntem ve tekniklerden yararlanarak öğrenciye anlamlı bir şekilde verilmesidir (Öz, 2012, s. 29). Öğrencilerin söz varlığını geliştirmek için kullanılan çeşitli etkinliklerin nasıl uygulanacağı da önemli bir sorundur. Öğrenilen sözcüklerin kalıcılığını sağlamak için sözcük öğretiminde dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar vardır (Uyar, 2012). Bunlardan kolay ve yaygın olarak uygulanabilecek olanları şu şekilde sıralanabilir (Karatay, 2007, s. 150-151):

- Tüm öğrencilerin yeni öğrendiği sözcükleri yazacağı bir sözlük oluşturmasını sağlamak.
- Öğrencilere sözlük aldırarak ve sözlük kullanımını özendirmek.
- Öğrenciye, günlük hayatta sürekli karşılaşacağı, kullanım sıklığı yüksek sözcükleri öncelikle öğretmek.
- Öğretilecek sözcükleri sözle anlatmadan önce jest ve mimiklerle ifade etmeye çalışmak, sözcük somut bir nesneyi veya varlığı karşılıyorsa var olan şeyin resmini veya kendisini göstermek.
- Fiile dayalı iş, oluş ve hareket bildiren bir sözcük öğretiliyorsa bu fiilin açıklamasını yapmak ve uygulamak
- İlköğretimin ilk kademesinde sözcükler zıt anlamlarıyla birlikte (soğuk-sıcak gibi) öğretilmeye çalışılmalı, ancak ikinci kademedan sonra eş anlamlarıyla beraber anlatılmaya çalışılmalıdır.
- Daha önce öğretilen sözcüklerin tekrar edilmesi sağlanmalıdır. Bu da planlı ve standart dili öğreten ana dili ders kitaplarıyla mümkündür. Ders kitaplarının ilerleyen temalarında daha önce öğretilen sözcüklerin farklı anlamlarıyla karşılaşılabileceği sezdirilmelidir.
- Aktif olarak kullanılmayan sözcüklerin kaybolmasını önlemek adına seviyeye uygun kitaplar belirleyip bunların öğrenciler arasında keyif alarak okunmasını sağlamak.

- Ana dili ders kitaplarına zaman zaman ve imkânlar dahilinde yeni öğretilen sözcükleri içeren, şans oyunlarına benzer sözcük veya deyimlerin kullanımını öğreten çeşitli oyunlar, kare bulmacalar yerleştirilmelidir.
- Öğretilen sözcüklerin okuma ve konuşma sırasında telaffuzunun; yazılı anlatımda ise imlâsının doğru olup olmadığı titizlikle incelenmeli ve bu konuda öğrenciye örnek olunmalı, gerekirse de öğrencilere özel olarak rehberlik edilmelidir. Bunun için yazılı anlatım çalışmaları titizlikle ele alınmalı; yazılı anlatım çalışmaları ile birlikte farklı konularda öğrenilen sözcükleri kullanmayı sağlayacak çeşitli münazaralar düzenlenmelidir.

Sözcük öğretiminde bir diğer önemli konu ise sözcük öğretiminin sadece sözcüklerin anlamlarını öğretmeyi amaçlayan bir süreç olmadığı, asıl hedefin tanımsal anlamıyla beraber bağlamsal anlamın da yani bağlam içerisinde sözcüklerin ne anlamda kullanıldığının da öğretildiği bir süreç olmasıdır (Ülper ve Karagül, 2011). Ayrıca sözcük öğretimi sadece yeni öğretilecek sözcükleri değil önceden bilinen sözcüklerin değişik anlamlarını da öğretmeyi içermektedir. Bu kapsamda sözcük öğretiminde öğrenciler tarafından bilinen ve bilinmesi gereken sözcüklerin tespit edilmesi, kurallar belirlenerek bu doğrultuda planlamanın yapılması önemlidir. Her sınıf düzeyinde uygulanan amaçlı, düzenli ve sistemli sözcük öğretimi etkinlikleri, öğrencilerin sonraki sınıf seviyesine hazırlanmaları bakımından da büyük önem arz etmektedir (Göçer, 2009).

Öğretilen bir sözcüğün unutulmaması ve günlük yaşamda kullanılması tekrar edilmesine bağlıdır. Bir sözcüğün bilinçli olarak söz varlığına yerleştirilmesi aralıklarla ve uygun dönemlerde yapılacak tekrarlarla sağlanacaktır. Bunun için sonraki derslerde daha önce öğretilen sözcükleri hatırlatma ve tekrar etme çalışmaları uygulanmalıdır. Bu tekrarlar uygulanırken sözcük öğretiminde kullanılan oyunlara yer verilmesi, tekrarları eğlenceli kılacaktır. Öğrencilere öğretilen sözcükler, bazı durumlarda ek çalışmalar yapılmadığından sadece belleklerde tutulmakta ve konuşma esnasında kullanılamamaktadır. Bu çerçevede sözcük öğretiminde amaç, sözcük öğretimini sağlamlaştırmakla beraber, bir taraftan da öğretilen sözcüklerin kullanımını sağlamaktır (Apaydın, 2010, s. 91).

2.9. Ders Kitabı

Eğitim öğretimin temel öğelerinden biri olan ders kitapları, yazılı ve basılı araçlar olarak ele alınan ve öğrencilerin öğrenim hayatına kaynaklık teşkil eden materyallerdir.

Öğrenci çalışma materyalleri içinde temel oluşturan ders kitaplarının, eğitim öğretim araçları içerisinde oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır (Alkan, 1979, s. 244). Önceden hazırlanmış öğretim programlarından hareketle, öğrencilerin kazanımlara ulaşmasını hedefleyen ders kitapları, hem ulaşılması kolay olan hem de yurt genelinde aynı yaş seviyesindeki öğrencileri ortak bir noktada birleştiren eğitim araçlarıdır (Eğilmez, 2010, s. 45).

22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği’nin 4. maddesinde ders kitapları “örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilebilen basılı eser” olarak tanımlanmaktadır.

Ders kitaplarının, ana dili öğretimi dersi olan Türkçe dersi için ise farklı bir önemi bulunmaktadır. Çünkü bir Türkçe ders kitabı, Türk kültürünü, dilini, toplumun yaşam şekillerini, hayata bakış açısını ve inanışlarını yansıtan özellikleri ile ders kitapları içerisinde temel oluşturmaktadır. Türkçe ders kitabı, içerisindeki metinler ile öğrencilerin kişisel gelişimlerinde ayırt edici bir rol oynamaktadır (Kutlu, 2006, s. 76).

2.10. Söz Varlığının Geliştirilmesinde Ders Kitaplarının Rolü

Türkçe öğretiminin hedeflerine ulaşabilmesi için ders kitapları ve bu kitaplardaki metinlerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Anlaşılarak okunan metinler, kişileri bir taraftan yaşama hazırlarken bir taraftan da temel dil becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Türkçe öğretiminin uygulanmasında hedeflenen davranışların bireylere kazandırılmasında öğretimin temel aracı metinler olmalıdır (Sever, 2002, s. 192).

Okuma kültürünün çok fazla oluşturulamadığı toplumumuzda, ders kitaplarının belki de tek okuma kaynağı olduğu varsayılırsa ders kitaplarının hazırlanmasına büyük önem verilmelidir. Özellikle Türkçe ders kitapları öğrencilerin okuma, yazma, dinleme, konuşma gibi temel dil becerilerini geliştirmekle birlikte onların söz varlığını geliştirme bakımından da oldukça önemli bir görevi üstlenmektedir. Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinler, öğrencilerin gelişim özellikleri ve o yaş seviyesindeki öğrencilere kazandırılması amaçlanan sözcükler doğrultusunda dikkatle hazırlanmalıdır. Kitaplardaki metinler, sınıf seviyeleri açısından birbirini tamamlayıcı özellikte ve yığılmalı bir şekilde olmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi için yaş seviyelerine uygun söz varlığı listeleri oluşturulmalı ve ders kitapları bu listelerden hareketle hazırlanmalıdır. Böylece yurt çapında bir ilköğretim

okulundan mezun olan öğrencileri ortak bir noktada birleştirecek söz varlığı kazandırılmış olacaktır (Eğilmez, 2010, s. 45-46).

Öğrenciler, mevcut bir sözcük kapasitesi ile beraber ilköğretime başlamaktadır ancak öğrencilerin büyük bir bölümünün de öğrendikleri yeni sözcüklerle ilk kez ders kitaplarında karşılaştıkları düşünüldüğünde ders kitaplarının önemi bir kez daha anlaşılmış olacaktır. Bu yüzden ders kitaplarında bulunan sözcükler belirlenirken, öğrencilerin yaşları, gelişim özellikleri, yöresel dil kullanımı gibi gelişimlerini etkileyen ögeler dikkate alınmalıdır. Türkçe ders kitaplarının yararlı birer araç olabilmesi için anlaşılır olması zorunludur. Ders kitaplarının anlaşılabilirlik özelliği ise içerisindeki metinlerde anlamlı bir birliktelik oluşturacak biçimde anlamlı sözcükler ve anlamlı cümleler bulunmasından geçmektedir (Ekmen, 2009).

Ders kitaplarının içeriğini metinlerle beraber öğrencilerin becerilerini geliştirmeye yönelik olarak hazırlanan etkinlikler oluşturmaktadır. Etkinlikler; bireylerin öğrendiği bilgileri pekiştirmesi, yeni öğreneceği bilgilerin temelini oluşturması, bireylere kazandırılması istenen hedeflerin amacına ulaşabilmesi, temel dil becerilerinin yanında söz varlığını geliştirmesi vb. daha birçok açıdan hem öğrenciler hem de öğretmenler için oldukça önemlidir. Dolayısıyla etkinlikler hazırlanırken mutlaka belirli kazanımlar doğrultusunda planlanmalıdır. Amaçlanan kazanımların gerçekleşebilmesi için belirli bir zaman öngörülmelidir. Çalışmaların verimli ve etkili olabilmesi için öğretmen, her seviyenin özel amaçlarını ve etkinliklerin genel amaçlarını mutlaka dikkate almalıdır. Öğrenciler, uygulanan etkinliğin ne amaçla uygulandığını iyi anlamalıdır aksi takdirde etkinlikleri boşa geçen bir vakit olarak görerek gereken dikkati veremeyebilirler (Daharlı, 2012, s. 55).

Ayrıca ders kitapları hazırlanırken sadece Türkçe ders kitaplarının değil diğer disiplinlerle ilgili olan kitapların da Türkçenin kurallarına göre hazırlanması zorunluluğu vardır. “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde de ders kitapları için özellikle öğrencilerin içinde bulunduğu yaş seviyesine dikkat çekilmesi, metinlerdeki sözcüklerin dikkatle seçilmesi ve öğrencilerin sözvarlığını geliştirmeye vurgu yapılması bizlere Türkçenin söz varlığını verimli bir şekilde kullanarak, öğrencilere kazandırılmasına yönelik etkinliklerde ders kitaplarının büyük bir görev yüklendiğini göstermektedir (Uludağ, 2010, s. 54).

2.11. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Söz Varlığı

Eğitim öğretim sürecinin planlanmasında temel dayanaklardan biri öğretim programlarıdır. Öğretim programı, “okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği” anlamına gelmektedir (Demirel, 2012, s. 6). Ülkemizde de öğretim faaliyetlerinin planlanması için öğretim programları hazırlanmakta ve bu programlar yaşanan gelişmeler ve oluşan ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmektedir. Bu kapsamda ülkemizde Türkçe dersi özelinde son olarak 2019 yılında hazırlanan öğretim programı uygulamaya konulmuştur.

“Eğitim sistemimizin temel amacı, yetkinlikler ve değerlerimizle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir” (MEB, 2019, s. 4-5). TYÇ’de “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” olmak üzere sekiz temel yetkinlik ortaya konmuştur. Bu yetkinlikler incelendiğinde özellikle “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, kültürel farkındalık ve ifade” başlıklarının öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik yetkinlikler olduğu söylenebilir. Bireylerin sahip olduğu söz varlığı çerçevesinde iletişim kurabildiği düşünüldüğünde bu yetkinliklerde daha çok üzerinde durulan konu kendini ifade etme becerilerine sahip olunmasıdır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri’nden hareketle hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) öğrencilerin temel dil becerilerinin yanında sahip oldukları söz varlığını geliştirmek de hedeflenmektedir.

Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin sahip olması beklenen becerilerin öğretim programlarında yer alan kazanımlar etrafında toplandığı ifade edilebilir. “Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında (MEB, 2019) okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmaya sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerileri ile birlikte üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir. Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde

bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır.” Sarmal bir yapıda hazırlanmış olan bu kazanımlar söz varlığı ile ilgili kazanımlar için de geçerlidir. Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde okuma becerisi içerisinde söz varlığı başlığı altında bireylerin söz varlığını geliştirmeye yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Ayrıca bir beceri alanının gelişimi diğer tüm beceri alanlarını da etkileyeceği düşünüldüğünde okuma becerisinin dışında; dinleme / izleme, konuşma ve yazma becerilerinde de bireylerin söz varlığını geliştirecek nitelikte kazanımlar bulunduğu ifade edilebilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) temel dil becerilerinin altında söz varlığı ile ilişkilendirilen kazanımlar Tablo 2.1’de gösterilmiştir:

Tablo 2.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Söz Varlığına Yönelik Kazanımları Gösteren Tablo

Kazanımlar	Sınıf Düzeyi							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Dinleme/ İzleme								
Dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Konuşma								
Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.					✓	✓	✓	✓
Okuma (Söz Varlığı)								
Görsellerden hareketle kelimeleri ve anlamlarını tahmin eder.	✓							
Görselden/görsellerden hareketle bilmediği kelimeleri ve anlamlarını tahmin eder.		✓	✓					
Kelimelerin zıt anlamlılarını tahmin eder.	✓	✓						
Kelimelerin eş anlamlılarını tahmin eder.		✓						
Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.				✓	✓	✓	✓	✓
Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.				✓	✓	✓	✓	
Kelimelerin eş anlamlılarını bulur.			✓	✓	✓			
Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.			✓	✓	✓			
Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.			✓	✓	✓			
Kökleri ve ekleri ayırt eder.					✓			
Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri belirler.				✓				
Yapım ekinin işlevlerini açıklar.					✓			
Çekim eklerinin işlevini ayırt eder.						✓	✓	
İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.						✓		
İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.						✓		
Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.						✓		
Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.						✓		
Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.						✓		
Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.						✓	✓	✓
Metindeki söz sanatlarını tespit eder.							✓	✓
Basit, türemiş ve birleşik fiilleri ayırt eder.							✓	
Zarfların metnin anlamına olan katkısını açıklar.							✓	
Fiillerin anlam özelliklerini fark eder.							✓	
Anlatım bozukluklarını tespit eder.							✓	✓
Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler.								✓
Fiilimsilerin cümledeki işlevlerini kavrar.								✓
Metindeki anlatım biçimlerini belirler.								✓

Yazma									
Görsellerle ilgili kelime ve cümleler yazar.	✓								
Anlamlı ve kurallı cümleler yazar.	✓	✓							
Hece ve kelimeler yazar.	✓								
Yazılarında eş sesli kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.			✓	✓					
Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Yazılarında kelimeleri gerçek, mecaz ve terim anlamları ile kullanır.				✓					
Pekiştirmeli sözcükleri doğru yazar.				✓					
Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.								✓	
Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.					✓	✓	✓	✓	✓
Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.					✓	✓	✓	✓	✓
Yazılarında bağlaçları kuralına uygun kullanır.				✓					

Tablo 2.1 incelendiğinde dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma beceri alanlarında bulunan ve söz varlığı ile ilişkilendirilen kazanımlar görülmektedir. Bu çerçevede söz varlığı ile ilgili kazanımların genel olarak; deyim, atasözü, özdeyiş vb. söz varlığı öğeleri; isim, zamir, zarf, bağlaç vb. sözcük türleri; yeni öğrenilen kelimelerin öğretimi; kelimelerin veya söz varlığı öğelerinin yerinde ve doğru kullanımı ile ilgili olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte kazanımlarda söz varlığını oluşturan unsurların daha çok anlam boyutu üzerinde durulduğu görülmektedir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde hem öğretmenler hem de öğrenciler için önemli materyallerden biri olan ders kitapları öğretim programları temel alınarak hazırlanmaktadır. Türkçe ders kitaplarının büyük bir bölümünü ise okuma metinleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda Türkçe ders kitaplarına alınacak metinlerin aşağıdaki nitelikleri sağlaması gerekir (MEB, 2019, s. 18):

- “Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.”
- “Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.”
- “Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1. sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.”
- “Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.”
- “Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.”

- “Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.”
- “Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.”
- “Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.”
- “Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.”
- “Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.”
- “Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.”
- “Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.”
- “Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.”
- “Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır.”

Türkçe ders kitaplarında bu nitelikleri taşıyan metinlerin yer almasının hem bireylerin söz varlığının geliştirilmesi hem de diğer dil becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.12. Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi ile İlgili Araştırmalar

Yalçın (2005) “İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açıdan Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı öğelerinin dağılımını, yapısını, kökenini, sıklığını, yeterliliğini, öğretildiği yaş ve zihinsel gelişim sürecine uygunluğunu vb. tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmacı tarama modelinde yürüttüğü çalışmasında 2003-2004 eğitim ve öğretim yılında MEB tarafından ilköğretim okullarının 1. ve 5. sınıflarında okutulmak üzere önerilen iki Türkçe ders kitabını incelemiştir. Çalışmanın verileri; iki kitaptaki metinlerin bilgisayar ortamına aktarılması ve bunlardaki sözcüklerin çalışmanın alt amaçlarına göre incelenmesi yoluyla grafikler halinde sunulmuştur. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda Türkçe ders kitaplarında yer alan sözcüklerin oranlarının yaş ve bilimsel gelişime uygun olarak düzenlenmesi gerektiği gibi öneriler sunulmuştur.

Kutlu (2006) “MEB İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında MEB tarafından hazırlanan ilköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından ne gibi özellikler gösterdiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada MEB’in yayımladığı ilköğretim 6. sınıf (2004 basımlı), 7. sınıf (2000 basımlı) ve 8. sınıf (2002 basımlı) Türkçe ders kitapları incelenmiş, elde edilen veriler ise kitaplarda yer alan metinlerdeki öğelerin genel dizinleri ile çeşitli söz varlığı öğelerinin sınıf bazında değerlendirilmesi biçiminde sunulmuştur. Çalışmada ayrıca sözcük sayısı açısından sınıflar arasında kademeli bir artışın olduğu belirlenmiştir. Fakat sınıflar arasında yapılan karşılaştırmada sınıf seviyesinin artışı ile metinlerin söz varlığında da belirli bir oranda artış olduğu gözlemlenmesine rağmen bu artışın söz varlığının bazı öğelerinde söz konusu olmadığı, hatta azalmaların yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ekmen (2009) tarafından hazırlanan “2005 Programına Göre Hazırlanan 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; incelenen ders kitabının genelinde 10009 sözcük ve 9073 kavram tespit edilmiştir. Metin başına ise ortalama 526,789 sözcük ve 477,526 kavram yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte söz varlığının metinlerde öğrencilere aşamalı olarak sunulmadığı, metinlerin kavram sayıları arasında büyük farkların olduğu, toplam kavram sayısı ile çeşitli kavram oranı arasında ters bir ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda hedef kitlenin içinde bulunduğu yaş grubu, eğitim

düzeyi, sosyoekonomik durumu dikkate alınarak temel söz varlığının tespit edilmesi ve bu hedeflerin öğretim programında açık ve anlaşılır şekilde yerini alması gerektiği ifade edilmiştir.

Eğilmez (2010) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarına Aktarımı” adlı doktora tezi çalışmasında; üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeyde olan ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımları ile bu öğrencilere okutulmak amacıyla MEB tarafından hazırlanan ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan metinlerinin söz varlığını; sözcükler, ikilemeler, deyimler, ve atasözleri etrafında belirlemeyi ve bu iki veri kaynağını karşılaştırarak aralarındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Alan araştırması yönteminin kullanıldığı çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, sosyoekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin söz varlığının da genel anlamıyla arttığı, bununla birlikte atasözü ve deyim kullanımı açısından alt sosyoekonomik düzeyde bulunan öğrencilerin daha başarılı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca sosyoekonomik düzeylerde ortak olarak kullanılan sözcüklerin toplam sözcüklerin %29’unu içerdiği, %71 oranında ise öğrencilerin sözcük seçimi açısından farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımları ile ders kitabı arasında yapılan karşılaştırmada ise ders kitabının sözcük, deyim ve ikileme kullanımı bakımından öğrencilere göre daha ileri seviyede olduğu; bununla birlikte ders kitabında hiç atasözü bulunmadığı, öğrencilerin yazılı anlatımlarında ve ders kitabında ortak kullanılan sözcüklerin ise toplam sözcüklerin %37’sini içerdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Uludağ (2010) “7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, Talim ve Terbiye Kurulunun 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulmasını tavsiye ettiği 7. sınıf ders kitaplarından basıma verilmiş olan beş kitabı incelemiştir. Araştırmacı kitapları bir numaralı kitap vb. şeklinde numaralandırarak incelemiştir. Çalışmada ders kitabında bulunan metinlerin temalarının birbirleriyle benzerlik arz ettiği ve metin türleri arasında ise anlamlı farklılıklar bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe ders kitaplarına ait sözcük sıklıklarının özellikle ilk yüz kelime incelendiğinde sıralama olarak farklılıklar görülsede birbirleriyle örtüştüğü sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin sözcük sayılarının öğrencilerin gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak belirlenmesi gerektiği gibi öneriler sunulduğu görülmektedir.

Turhan (2010) “8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığını tespit edebilmek ve elde edilen sonuçları ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Araştırmacı çalışmasında Talim ve Terbiye Kurulunun 2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkçe dersinde 8. sınıf düzeyinde okutulmasını tavsiye ettiği sekiz kitap içerisinde basılan beş kitapta yer alan metinlerdeki sözcüklerin tamamını söz varlığı açısından incelemiştir. Araştırmada hazırlanan ders kitaplarının toplam sözcük sayısı açısından birbirinden farklı olduğu, her ders kitabının hazırlanmasında söz varlığına aynı özenin gösterilmediği belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya konu olan Türkçe ders kitaplarının söz varlığına bakıldığında zengin bir söz varlığına rastlanmadığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Apaydın (2010) “6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığını tespit edebilmek ve ulaşılan sonuçları ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Çalışmada Talim ve Terbiye Kurulunun 2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkçe derslerinde 6. sınıf seviyesinde okutulmasını tavsiye ettiği yedi kitap içerisinde basılan kitaplardan beşi seçilerek bu beş kitapta yer alan toplam 100 metindeki tüm sözcükler incelenmiştir. Araştırma sonucunda kitaplar arasındaki toplam sözcük sayısı farkına bakıldığında 2. ve 3. kitapların sayı bakımından yakın oldukları görülmüş, ancak 1, 4 ve 5. kitaplar arasında oldukça büyük bir sözcük sayısı farkı olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmada incelenen kitapların öğrencilerin yaş seviyelerine, gelişimlerine, söz varlığını geliştirmeye tam olarak uymadığı sonuçlarına varılmıştır.

Uluçay (2011) “İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarındaki Metinlere Altyapı Oluşturmada Yeterliliği” adlı yüksek lisans tezinde MEB tarafından hazırlanan ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları ile MEB tarafından hazırlanan ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığını sözcükler, deyimler, atasözleri ve ikilemeler çerçevesinde incelemek ve bu iki kademedeki okutulan ders kitaplarının içerdiği söz varlığını karşılaştırarak ilköğretim düzeyinde okutulan ders kitaplarının ortaöğretim düzeyinde okutulan ders kitaplarına söz varlığı bakımından altyapı oluşturmadaki yeterliliğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmacı Türkçe ders kitaplarında okuma metinleriyle beraber serbest okuma metinlerini de incelemiş ancak Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında ise sadece okuma metinleri üzerinde incelemede bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda ilköğretim Türkçe ders kitapları ile ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı ders kitapları arasında

%29,9 oranında ortak sözcük kullanıldığı, bunun dışında kalan %70,1 oranında ise sözcük seçimi konusunda ise kitapların birbirinden farklılaştığı belirlenmiştir.

Tolğay (2011) “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Metinlerdeki Kelimelerin Çeşitliliği Bakımından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde 2007-2008 ve 2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde 4. ve 5. sınıflarda okutulan MEB baskılı Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime sayısını, kelime türlerini ve kelimelerin çeşitliliğini incelemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde nitel bir araştırma olarak yürütülen çalışmada verilerin; 4. sınıf kitabında 8 temada 40 metin, 5. sınıfta da yine 8 temada 40 metin olmak üzere 80 metin üzerinden doküman incelemesi yoluyla toplandığı görülmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, 4. sınıf ve 5. sınıf seviyeleri arasında kelime çeşitliliği ve kelime türlerinin toplam sayılarında düzenli bir artma ya da azalma görülmediği, öte yandan sınıf seviyesine bağlı olarak seçilen metinler ve oluşturulan temalarda tesadüfi seçimler yapıldığına ulaşılmıştır.

Daharlı (2012) “5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde; 2010-2011 eğitim öğretim yılında 5. sınıflarda okutulması tavsiye edilen üç ayrı yayınevine ait kitaplardaki metinler ve bu metinlerdeki söz varlığı öğelerini doküman incelemesi tekniği ile irdelemiştir. Bununla birlikte üç ders kitabındaki toplam 112 metindeki tüm sözcükler içerik çözümleme tekniği ile belirlenerek sözcüklerin frekans analizinin yapıldığı görülmektedir. Araştırmada incelenen Türkçe ders kitaplarındaki özel isimlerin, deyimlerin ve ikilemelerin sıkça kullanılmasına rağmen atasözleri, tekerlemeler ve kısaltmaların az sayıda kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda yeni basılacak olan Türkçe ders kitaplarında metinlerin söz varlığı açısından zengin olmasına ve çeşitlilik arz etmesine dikkat edilmesi gerektiği önerilmiştir.

Öz (2012) “İlköğretim Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Betimsel tarama modeli ve doküman incelemesi tekniklerinin kullanıldığı araştırmada Talim ve Terbiye Kurulunun 2011-2012 eğitim öğretim yılında Türkçe derslerinde 8. sınıfta okutulmasını tavsiye ettiği kitaplardan dört tanesinin incelendiğini görülmektedir. Araştırmada ayrıca incelenen ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını yansıtmaya açısından değişkenlikler gösterdiği ve incelenen tüm söz varlığı öğelerini yeterli derecede yansıtan kitabın bulunmadığı ayrıca farklı yayınevlerinin hazırladığı Türkçe ders kitaplarında toplam ve farklı kelime sayılarında orantısızlıklar bulunduğu sonuçlarına

ulaşıldığı görülmüştür. Bununla birlikte ders kitaplarındaki temaların söz varlığı ögeleri açısından değerlendirildiğinde temalara dağılımında dengesizlikler olduğu sonucuna varılmıştır.

Uyar (2012) “8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Öğrencilerin Söz Varlığına Katkısı” isimli yüksek lisans tezinde 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin öğrencilerin söz varlığına katkısını ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Alan araştırması yönteminin kullanıldığı çalışma iki boyutlu tasarlanarak öğrenciler ve ders kitapları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verilerine göre metinlerin dağılımının hem sayı bakımından hem de tür bakımından kitaplarda farklılık oluşturması kitapları okuyan öğrenciler arasında farklı türlerle karşılaşıldığında dengesizlik oluşturmaktadır. Araştırmada ayrıca her iki okulda okuyan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden çok daha fazla toplam ve farklı sözcük kullanmış olduğu fakat kelime hazinesi katsayısının erkek öğrencilerde daha fazla çıktığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir.

Büyükhellaç (2014) “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ortaokul Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından ne tür özellikler taşıdığını belirlemeyi amaçlamıştır. Doküman incelemesi yoluyla toplanan verilerin içerik analizi ile çözümlendiği çalışmanın veri kaynağını MEB tarafından yayımlanan ve ortaokullarda 2012-2013 eğitim öğretim yılında kullanılan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmada söz varlığının çeşitli ögeleri üzerinden yapılan karşılaştırmalarda farklı söz, deyim ve özel isim sayılarında 5, 6 ve 7. sınıflarda kademeli bir artışın yaşandığı fakat 8. sınıflarda artışın yerini azalmaya bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte söz konusu kitapların tamamının atasözleri bakımından fakir olduğu, sınıf seviyelerine göre ayrı ayrı incelenen metinlerde en sık kullanılan 100 sözvarlığı ögesinin kitaplardaki toplam söz varlığını % 36-38 oranında temsil ettiği ve bu 100 öge içinde yapılan etimolojik incelemede başka dillerden alınmış söz sayılarının 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda kademeli olarak arttığı sonuçlarının elde edildiği görülmektedir.

Kargın (2019) “6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Ögeleri Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı ögelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı çalışmada, MEB tarafından 2018-2019 eğitim öğretim yılında ortaokul 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan üç yayınevine ait Türkçe ders kitaplarındaki metinler incelenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel istatistiki

yöntemlerden frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılarak ortaya konmuştur. Araştırmada 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını yansıtmaya açısından değişkenlikler gösterdiği ayrıca Türkçe ders kitaplardaki metinlerde sözcük sayısı arttıkça farklı söz sayısında da artış olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda Türkçe ders kitaplarında yer alması gereken metinlerin öğrencilerin sözcük hazinelerini geliştirme kapasitesine sahip olması gerektiği önerilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yöntem bölümünde; araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi, araştırmanın geçerlik ve güvenirliği ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinleri ile okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinliklerin söz varlığı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülmüştür. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Araştırmacıların; üzerinde araştırma yapılan konu, olgu ve olayların geçtiği yerleri ya da üzerinde araştırma yapılan kişileri ve kişilerin yaşadıkları ortamları vs. geniş bir biçimde betimlemesi nitel araştırma yaklaşımı ile gerçekleştirilmektedir (Ekiz, 2004).

Bu araştırma da literatürde yer alan benzer nitel çalışmalar ve ölçme değerlendirme alanında uzman öğretim üyesi görüşlerinden hareketle “tarama modeli” etrafında şekillendirilmiştir. Tarama modelleri geçmişte veya hâlâ devam etmekte olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey, nesne veya olay, kendi şartları içinde tanımlanmaya çalışılır ve onları herhangi bir şekilde etkileme veya değiştirme çabası güdülmez. Bilinmek istenenler vardır ve onlar oradadır. Bu konuda önemli olan onları uygun biçimde gözlemleyip tespit edebilmektir (Karasar, 2006, s. 77).

3.2. Araştırma Materyalleri / Nesneleri

Araştırma materyallerinin seçiminde “amaçlı örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Genellikle nicel araştırmacıların kullandığı olasılık temelli örnekleme yöntemlerinin tersine amaçlı örnekleme yöntemi tam anlamıyla nitel araştırma yaklaşımı içinde gelişmiştir. Amaçlı

örnekleme geniş bir içeriğe sahip olduğu düşünülen durumların detaylı olarak incelenmesine imkân vermektedir. Bu bağlamda amaçlı örnekleme yöntemleri birçok durumda olayların ve olguların keşfedilmesinde ve açıklanmasında faydalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 118; Patton, 1987). Araştırmada bu çerçevede Talim ve Terbiye Kurulunun onayı ile 2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulması tavsiye edilen 6. sınıf Türkçe ders kitapları araştırma materyali olarak kullanılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından eğitim öğretim kurumlarında 6. sınıf seviyesinde, özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanmış iki Türkçe ders kitabının okutulması tavsiye edilmiştir. Araştırma materyalinin seçimi konusunda aşağıdaki etkenler dikkate alınmıştır:

- Diğer sınıf düzeyleri ile ilgili olarak; 5. sınıf seviyesinde sadece özel yayınevi tarafından hazırlanan bir ders kitabı, 7. sınıf seviyesinde MEB Yayınları tarafından hazırlanan iki ve özel yayınevi tarafından hazırlanan bir olmak üzere toplamda üç ders kitabı, 8. sınıf seviyesinde sadece MEB Yayınları tarafından hazırlanan bir ders kitabı kullanılmaktadır. 6. sınıf düzeyinde ise MEB Yayınları ve özel yayınevi tarafından hazırlanan iki kitap bulunmaktadır. Dolayısıyla 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının diğer sınıf düzeylerine göre inceleme ve kendi içinde karşılaştırma yapmaya daha elverişli olduğu düşünülmektedir.
- Araştırma materyalinin seçiminde uzman görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesinden araştırma materyalleri ile ilgili görüşler alınmıştır.
- Yapılan inceleme ve alınan uzman görüşlerinden hareketle incelenecek kitapların daha net olması ve incelenen sınıf düzeyi içinde karşılaştırma yapmaya daha elverişli olması gibi nedenlerden dolayı 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının araştırma materyali olarak seçilmesi uygun görülmüştür.

Araştırma materyali olarak belirlenen ders kitaplarını tanıtmaya yönelik bilgiler şu şekilde ifade edilebilir:

“Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kurul (ekli listenin 49’uncu sırasında) kararı ile 2018-2019 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile ders kitabı olarak kullanımı kabul edilen özel yayınevine ait 6. sınıf Türkçe ders kitabı” (EKOYAY, 2019) araştırma materyali olarak belirlenmiştir. Araştırma materyali olarak belirlenen ders kitabında yer alan okuma metinleri ile okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler söz varlığı açısından incelenmiştir. Bu kapsamda özel

yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabındaki temalar ve incelenen metinlerle ilgili bilgiler Tablo 3.1’de sunulmuştur:

Tablo 3.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Temalar ve Metinler

TEMALAR	METİNLER	YAZARLAR / ŞAİRLER
1.TEMA-Doğa ve Evren	Meşeler Tartışarak... Gerçeğe Doğru Elveda Ağustos Böceği Deniz Hasreti (DM) Kediyle Kaplan (SOM)	Hasan Lâtif SARIYÜCE Aydoğan YAVAŞLI Özkan ÖZE - Nâzım HİKMET
2.TEMA-Millî Mücadele ve Atatürk	Kuşların Çektiği Kağrı Çanakkale Anadolu İmecesı Baba (DM) Yeni Bir Sabah (SOM)	Fazıl Hüsnü DAĞLARCA Faruk Nafiz ÇAMLİBEL Ceyhun Atuf KANSU - Suavi KEMAL
3.TEMA-Çocuk Dünyası	Uçurtma Oyun Kanatların Çocuklar Oyuncak (DM) Karusel (Atlı Karınca) (SOM)	Necdet NEYDİM Ahmet RASİM Yusuf DURSUN - Bahtiyar VAHAPZÂDE
4.TEMA-Erdemler	Sevgiyle Azim İyilik Üzerine Ceylana Yardım Edenler (DM) Yıldız Yağmuru (SOM)	Ayla ÇINAROĞLU Mehmet Âkif ERSOY Doğan AKSAN - Ülkü TAMER
5.TEMA-Millî Kültürümüz	Gazlı Göl Forsa Nineme Ninni Öğretmenimin Mektubu (DM) Ozan (SOM)	İbrahim Zeki BURDURLU Ömer SEYFETTİN Ali AKBAŞ - Zeynel BEKSAÇ
6.TEMA-Bilim ve Teknoloji	Büyük Keşifler Mavi Portakal Buldum... Buldum... İçimdeki Müzik (DM) İnsansı Robotlarla Tanışalım (SOM)	Tuğba CAN Bedri Rahmi EYÜBOĞLU Ülker KÖKSAL - Seçil GÜVENÇ HEPER
7.TEMA-Sanat	Çocuk ve Resim Yaz Sinemaları Yürekler Mozart’ın Müziği (DM) Zaman Makinesi (SOM)	Dilaver CEBECİ Kemal ÖZER Arif Nihat ASYA - Ünver ORAL
8.TEMA-Vatandaşlık	Kurtla Köpek Nazilli Destanı Vatan Sevgisini İçten Duyanlar Seyfi Dede (DM) Alın Terinden Bir Deniz (SOM)	Orhan VELİ Bedri Rahmi EYÜBOĞLU Âşık VEYSEL - Ali AKBAŞ

Tablo 3.1 incelendiğinde özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında (EKOYAY, 2019); “Doğa ve Evren, Millî Mücadele ve Atatürk, Çocuk Dünyası, Erdemler, Millî Kültürümüz, Bilim ve Teknoloji, Sanat, Vatandaşlık” temaları olmak üzere 8 tema bulunmaktadır. Bununla birlikte her bir temanın altında çeşitli yazarlara ya da şairlere ait üç okuma metni, bir dinleme / izleme metni ve bir serbest okuma metni bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen bir diğer araştırma materyali MEB Yayınları (MEB, 2019) tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabıdır. Söz konusu kitap, “Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.05.2018 gün ve 78 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10444088 sayılı yazısı ile ikinci defa 227.856 adet basılmıştır.” Bu çerçevede MEB Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabındaki temalar ve incelenen metinlerle ilgili bilgiler Tablo 3.2’de sunulmuştur:

Tablo 3.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Temalar ve Metinler

TEMALAR	METİNLER	YAZARLAR / ŞAİRLER
1.TEMA-OKUMA KÜLTÜRÜ	Bu da Benim Öyküm Arıyorum Canım Kitaplığım Heykeli Dikilen Eşek (DM) Cephane Sandığında Kitap (SOM)	Mine SOYSAL Yusuf YANÇ Celal ÖZCAN Ahmet Şerif İZGÖREN Süleyman BULUT
2.TEMA-MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK	Türk Askerinin Cesareti Yaşlı Nine 15 Temmuz 120 (DİM) Çanakkale Türküsü’nün Hikâyesi (SOM)	İsmail BİLGİN Süleyman BULUT Meclis Bülteni TBMM Ortak Bildirisi Özhan EREN Ünal DİRLİK
3.TEMA-BİLİM VE TEKNOLOJİ	Aziz Sancar İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi? Teknoloji Bağımlılığı Bak Postacı Geliyor Selam Veriyor (DM) Atatürk’ün Geometri Kitabı (SOM)	Suat TURGUT Bilge Nur KARAGÖZ TSE Öncü Çocuk Dergisi Gökçe ÖZDER Tuğba CAN
4.TEMA-ERDEMLER	Vermek Çoğalmaktır Sevgi Diyen Çağlar Aşar Gümüş Kanat Balıkçıl (DM) Sır Tutamayan At Bakıcısı (SOM)	Göksu BİROL Bestami YAZGAN Cahit UÇUK La Fontaine (La Fonten) Neslihan BEYHAN
5.TEMA-DOĞA VE EVREN	Merak Ettiklerimiz Afyon Su Kirliliği Kar Kristallerinin Peşinde Bir Yaşam (DM) Şimşekler ve Yıldırımlar (SOM)	Mark BRAKE (Çeviren: Turgut GÜRER) Serhat ALBAMYA Asena MERİÇ Bilge Nur KARAGÖZ Tarık USLU
6.TEMA-MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ	Anadolu Tarhananın Öyküsü Ana Dili Kara Tren (DM) Vatan Destanı (SOM)	Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI TSE Öncü Çocuk Dergisi Bahtiyar VAHAPZADE Özhan EREN Halit Fahri OZANSOY
7.TEMA-SAĞLIK VE SPOR	Bisiklet Zamanı Yemek, İçmek ve Sindirmek Obezite Hakkında 10 Soru 10 Cevap Vazgeçmeyenlerin Hikâyesi (DM)	Meryem Arzu ARUNTAŞ Tarık USLU T.C. Sağlık Bakanlığı Broşürü MEB

	Cirit (SOM)	Selcen ÇİFCİ
8.TEMA-BİREY VE TOPLUM	Evet Efendim Sen de Bir İyilik Yap Dostluğa Dair Hacettepe (DM) Sevgi Filozofu Yunus Emre (SOM)	Mehmet Muhittin SEVİLEN Necati GÜNGÖR Halil CİBRAN Sara GÜRBÜZ ÖZEREN Gülizi ÖZEN

Tablo 3.2 incelendiğinde MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında (MEB, 2019); “Okuma Kültürü, Millî Mücadele ve Atatürk, Bilim ve Teknoloji, Erdemler, Doğa ve Evren, Millî Kültürümüz, Sağlık ve Spor, Birey ve Toplum” temaları olmak üzere 8 tema bulunmaktadır. Bununla birlikte her bir temanın altında çeşitli yazarlara ya da şairlere ait üç okuma metni, bir dinleme / izleme metni ve bir serbest okuma metni bulunmaktadır.

Araştırmada ders kitaplarında bulunan etkinliklerin söz varlığı açısından incelenmesinde Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndan (MEB, 2019) yararlanılmıştır. Bu kapsamda faydalanan bir diğer araştırma materyali olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı gösterilebilir.

3.3. Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda genellikle üç tür veri toplama yöntemi kullanılmaktadır. Bunlar; “görüşme formu, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi” olarak ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Bu araştırmada yazılı dokümanların incelenmesinde kullanılan “doküman analizi” veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan olay veya olgular ile ilgili bilgiler sunan yazılı materyallerin analizini içerir. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi yalnız başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi farklı veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, s. 189).

Eğitimle ilgili bir çalışmada veri kaynağı olarak kullanılabilecek dokümanlar şu şekilde ifade edilebilir (Çepni, 2007):

- Program (müfredat) yönergeleri,
- Eğitim alanında ders kitapları,
- Toplantı tutanakları,
- Öğrenci kayıtları,
- Okul içi ve okul dışı yazışmalar,

- Öğrenci sınavları ve ders ödevleri,
- Öğrenci rehberlik kayıt ve belgeleri vb.

Bu bağlamda araştırmada veri kaynağı olarak 6. sınıf Türkçe ders kitapları ve Türkçe Dersi Öğretim Programı kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde ilk olarak araştırma materyali olarak kullanılan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarına Millî Eğitim Bakanlığı EBA resmî sitesi üzerinden erişim sağlanmıştır. İkinci olarak Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi ile ilgili araştırmalar (Eğilmez, 2010, Büyükhellaç, 2014; Kargın, 2019; Öz, 2012; Uyar, 2012; Daharlı, 2012; Uluçay, 2011; Ekmen, 2009; Uludağ, 2010; Turhan, 2010; Apaydın, 2010, Arslan Kutlu, 2006; Yalçın, 2005) incelenmiş ve yine aynı şekilde Türkçe eğitimi alanında uzman katılımcılardan görüşler alınmıştır. Araştırmaların incelenmesi ve Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesinden alınan uzman görüşlerinden hareketle verilerin toplanması sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ders kitaplarındaki temalara göre sınıflandırılarak dijital ortamda toplanmıştır.
- İncelemeye okuma metinleri ile beraber serbest okuma metinleri de dahil edilmiştir ancak dinleme / izleme metinlerine doğrudan erişim sağlanamadığından bu metinler incelemenin dışında tutulmuştur.
- Word dosyaları altında düzenlenen metinler Cibakaya 2.3 dizin programı aracılığıyla incelenmiştir.
- Cibakaya 2.3 programı; her bir sözcüğü ayrı kabul ettiğinden ayrı yazılan birleşik sözcükler, özel isimler, deyimler, ikilemeler gibi söz varlığı öğelerinin tek bir öge olarak algılanması için aralarındaki boşluklar kaldırılmış ve kaldırılan boşluklar yerine “+” konulmuştur. Bu sayede bu öğeler tek bir öge olarak algılanabilmiştir. Analizin tamamlanmasının ardından bu işaretler kaldırılmıştır.
- Program her bir kelimeyi ayrı öğeler olarak algıladığı için sözcükler kök ya da gövde olarak ele alınmış ve çekim ekleri silinmiştir.
- Sözcüklerin çekim ekleri silindikten sonra bazı sözcükler aynı öge olarak algılanacağı için fiillerden sonra “-” konulmuş ve isim unsurları ise yalın haliyle korunmuştur (at, at-; aç, aç- vs.).
- Çekim eki alarak ses değişimine uğrayan sözcükler ekleri silindikten sonra yalın hale getirilmiştir (burnu>burun, gönlü>gönül, şehri>şehir vs.).
- Olumsuzluk ekleri silinmiştir.

- Sıfat fiil ve zarf fiil ekleri silinmiştir ancak farklı bir öge meydana getirerek kalıplaşan isim fiil ekleri korunmuştur (okuma, yazma, yürüyüş, araştırma vs.).
- Edilgenlik ve ettirgenlik ekleri korunmuştur.
- “Mi” soru edatının farklı çekimleri (mı, mu, mü) “mi” etrafında birleştirilmiştir.
- Yazımı yanlış olan sözcükler Türk Dil Kurumu çevrimiçi sözlükleri üzerinden kontrol edilerek düzeltilmiştir.
- Rakamla ifade edilen sayılar yazıya aktarılarak incelenmiştir.
- Yerel söylemler metinlerdeki asılları korunarak incelemeye alınmıştır (mıhtar, heman, bazı vs.).
- Deyimler ve atasözleri gibi ögeler Türk Dil Kurumu çevrimiçi Atasözleri ve Deyimler sözlüğü üzerinden tek tek kontrol edilerek belirlenmiştir.
- Özel isimler unvanları ile birlikte ele alınmıştır.
- Yabancı sözcükler veya özel isimlerin telaffuzları verildiyse bunlar parantez içinde gösterilmiştir.
- Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sesteş sözcükler açıklamaları verilerek incelenmiştir. Örneğin; yüz (sima), yüz (sayı) vs.
- Dolayısıyla, sayesinde, hızla gibi sözcükler Türkçe Sözlük’te bulunduğu şekliyle korunmuştur.
- Efendim, canım gibi hitap ifadeleri Türkçe Sözlük’te yer aldığı şekliyle korunmuştur.
- Bu işlemlerin ardından hatalar belirlenerek bu hataların birkaç kez daha kontrolü sağlanmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır.
- Cibakaya programı düz metin formatındaki dosyaları işleyebildiği için dijital ortamlar üzerinden yapılan tüm düzenlemelerin ardından bu dosyalar düz metin formatında kaydedilmiş ve analiz için hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın bir diğer boyutunu oluşturan etkinlikler kısmında ise hem okuma metinleri hem de dinleme / izleme metinlerinden sonraki tüm etkinlikler incelenmiştir. Bunun için ilk olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) bulunan söz varlığını geliştirmeye yönelik kazanımlar belirlenmiştir. Daha sonra ise söz varlığı ile ilgili kazanımların 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yansımaları incelenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalar için veri analizi; sırasıyla “verilerin analiz için hazırlanması, organize edilen verilerin kodlanarak temaların belirlenmesi ve verilerin tablolarla birlikte raporlaştırılması” olmak üzere üç aşamaya ayrılır (Creswell, 2007). Araştırmanın verilerinin analizi de bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verileri, verilerin toplanması bölümünde izlenen adımların ardından Cibakaya 2.3 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi aracılığıyla araştırmanın verileri tanımlanmaya ve verilerin içinde gizli olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde temelde uygulanan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli temalar ve kavramlar etrafında birleştirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve şimşek, 2016, s. 242).

Veriler içerik analizi tekniğine uygun olarak; deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, özdeyişler, kalıp sözler / ilişki sözleri, yabancı sözcükler, yerel söylemler ve özel isimler başlıkları altında sınıflandırılarak sunulmuştur. Söz varlığı kavramı çok geniş bir alanı kapsadığı için araştırmada yukarıda yazılı olan ögeler üzerinde durulmuştur. Bu ögelere ait sıklık değerleri toplam söz varlığı ve farklı söz varlığı değerleri ile birlikte ele alınmış ve tablolar halinde verilmiştir. Bununla birlikte Türkçe ders kitaplarında en sık tekrar eden söz varlığı ögeleri de listelenmiştir.

Araştırmanın ikinci boyutunu oluşturan etkinlikler kısmında ise ilk olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda bulunan 6. sınıf düzeyindeki söz varlığı ile ilgili kazanımlar belirlenmiş ve bu kazanımlar temel dil becerilerine (dinleme/ izleme, konuşma, okuma ve yazma) göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra ise bu kazanımların 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yansımaları incelenmiştir. Ders kitaplarında tespit edilen söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinlikler bu kazanımlar etrafında değerlendirilerek frekans ve yüzde değerleri ile birlikte tablolar halinde sunulmuştur.

3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın materyallerinin belirlenmesinde, veri toplama sürecinde ve veri analizi sürecinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda araştırma materyalleri belirlenerek araştırmacı ilk olarak kendisi araştırma materyalleri üzerinde incelemeler yapmış ve araştırmanın nasıl yürütüleceği ile ilgili olarak Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesi ile görüş alışverişinde bulunmuştur. Görüş alışverişinde bulunulduktan sonra araştırmanın nasıl yürütüleceği ve bu doğrultuda ortaya çıkan verilerin nasıl analiz edileceği ile ilgili görüş birliği esasına dayalı uzlaşma sağlanarak veri toplama ve veri analizi sürecine geçilmiştir. Bu süreçte de araştırmacı ilk olarak kendisi verileri analiz etmiş ve daha sonra Türkçe eğitimi alanında uzman doktora düzeyindeki iki araştırmacı tarafından yapılan analizler detaylı bir şekilde kontrol edilmiştir. Analizlerin kontrolleri sağlandıktan sonra ise araştırmacı ve uzmanlar ders kitaplarındaki söz varlığı öğelerinin sınıflandırılması ve etkinliklerin kazanımlar etrafında incelenmesi konusunda bir araya gelmiş, analiz sürecindeki ortaklıklar ve farklılıklar üzerinde durulmuş ve bunların gerekçeleri üzerinde tartışılarak görüş birliği / görüş çokluğu esasına dayalı uzlaşmalar sağlanıp ortak veriler elde edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacı ve araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular araştırma sorularından hareketle başlıklar halinde sunulmuştur. İlk bölümde özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögeleri, ikinci bölümde MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögeleri, üçüncü bölümde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) yer alan söz varlığı kazanımlarının 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yansımaları ve son bölümde ise her iki ders kitabında yer alan söz varlığı ögelerinin ve söz varlığına yönelik etkinliklerin karşılaştırmalı olarak incelemesi üzerinde durulmuştur. Elde edilen bulgular tablolar ve grafikler üzerinden yorumlanmıştır.

4.1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Ögeleri

Bulgular başlığının ilk bölümünde özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögeleri incelenmiştir. İncelenen bölümlerde; 6. sınıf Türkçe ders kitabında (özel yayınevi) bulunan genel söz varlığı sayısının temalara göre dağılımı, söz varlığı ögelerinin sayısal olarak gösterimi, en sık tekrar edilen söz varlığı ögeleri ve araştırmaya konu olan her bir söz varlığı ögesine (deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, özdeyişler, kalıp sözler/ ilişki sözleri, yabancı sözcükler, yerel söylemler ve özel isimler) ait listelere yer verilmiştir. Söz varlığı ögelerinin listelemesinde en sık tekrar eden ögeden en az tekrar eden ögeye doğru bir sıralama benimsenmiştir.

4.1.1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Genel Söz Varlığı Sayısının Temalara Göre Dağılımı

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögelerinin incelenen ders kitabındaki temalara sayısal olarak dağılımı Tablo 4.1.1'de gösterilmektedir:

Tablo 4.1.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Genel Söz Varlığı Sayısının Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Toplam Söz Varlığı Sayısı (f)
1.Tema- Doğa ve Evren	2896
2.Tema- Millî Mücadele ve Atatürk	1396
3.Tema- Çocuk Dünyası	822
4.Tema- Erdemler	1175
5.Tema- Millî Kültürümüz	1426
6.Tema- Bilim ve Teknoloji	2223
7.Tema- Sanat	1991
8.Tema- Vatandaşlık	967
TOPLAM	12896

Tablo 4.1.1 incelendiğinde özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında sekiz temaya yer verildiği görülmektedir. Toplam söz varlığı sayısının temalara dağılımına bakıldığında ise; sırasıyla “Doğa ve Evren” temasında (f=2896), “Millî Mücadele ve Atatürk” temasında (f=1396), “Çocuk Dünyası” temasında (f=822), “Erdemler” temasında (f=1175), “Millî Kültürümüz” temasında (f=1426), “Bilim ve Teknoloji” temasında (f=2223), “Sanat” temasında (f=1991), “Vatandaşlık” temasında (f=967) ve toplamda (f=12896) söz varlığı ögesine yer verildiği görülmektedir. Bu temalar içerisinde “Doğa ve Evren” ile “Bilim ve Teknoloji” temalarının söz varlığı sayısı bakımından daha zengin olduğu ifade edilebilir.

4.1.2. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Söz Varlığı Ögelerinin Sayısal Olarak Gösterimi

Tablo 4.1.2’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan söz varlığı ögelerinin sayısal olarak gösterimine yer verilmiştir. İncelenen Türkçe ders kitabında tespit edilen söz varlığı ögeleri toplam (tekrar eden) söz varlığı sayısı ve birbirinden farklı söz varlığı sayısı ayrımlarına gidilerek sunulmuştur:

Tablo 4.1.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Söz Varlığı Ögelerinin Sayısal Olarak Gösterimi

Söz Varlığı Ögeleri	Farklı Söz Varlığı Sayısı (f)	Toplam Söz Varlığı Sayısı (f)
Deyimler	171	232
Atasözleri	3	3
İkilemeler	109	126
Terimler	129	353
Özdeyişler	2	2
Kalıp Sözler/ İlişki Sözleri	25	31
Yabancı Sözcükler	146	323
Yerel Söylemler	17	22
Özel İsimler	193	466
Diğer Sözcükler	2306	11338
TOPLAM	3101	12896

Tablo 4.1.2’de görüldüğü üzere 6. sınıf Türkçe dersi öğretim materyalinde; (f=232) deyim, (f=3) atasözü, (f=126) ikileme, (f=353) terim, (f=2) özdeyiş, (f=31) kalıp söz / ilişki söz, (f=323) yabancı sözcük, (f=22) yerel söylem, (f=466) özel isim ve (f=11338) diğer sözcükler olmak üzere toplamda (f=12896) söz varlığı ögesine yer verildiği belirlenmiştir.

Tablo 4.1.2’de özel yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe dersi öğretim materyalinde bulunan toplam söz varlığı sayısının yanında farklı söz varlığı sayısı da irdelenmiştir. Bu kapsamda söz konusu ders kitabında birbirinden farklı (f=171) deyim, (f=3) atasözü, (f=109) ikileme, (f=129) terim, (f=2) özdeyiş, (f=25) kalıp söz / ilişki söz, (f=146) yabancı sözcük, (f=17) yerel söylem, (f=193) özel isim ve (f=2306) diğer sözcükler olmak üzere toplamda (f=3101) söz varlığı ögesi bulunduğu ifade edilebilir.

Ayrıca söz varlığı ögelerine genel olarak bakıldığında ise; özel isimler, terimler, yabancı sözcükler ve deyimlerin diğer ögelere oranla daha fazla öne çıkarıldığı yorumu da yapılabilir.

İlerleyen bölümde söz varlığı ögeleri ile ilgili verilen listelerde bu ögelere yönelik detaylı incelemeler yapılmıştır.

4.1.3. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında En sık Tekrarlanan Söz Varlığı Ögeleri

Bu bölümde 6. sınıf Türkçe ders kitabının (özel yayınevi) söz varlığı ögeleri açısından incelenmesi sonucu en sık tekrarlanan yüz söz varlığı ögesi listelenmiştir. Bu çerçevede elde edilen veriler Tablo 4.1.3’te sunulmuştur. Ayrıca incelenen ders kitabında tespit edilen tüm ögelere ait tam listeye Ek-1’ de yer verilmiştir.

Tablo 4.1.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) En Sık Tekrarlanan 100 Söz Varlığı Ögesi

Söz Varlığı Ögeleri	(f)	Söz Varlığı Ögeleri	(f)	Söz Varlığı Ögeleri	(f)
bir	434	ki	41	bul-	27
bu	215	su	41	iki	27
da / de	207	bil-	40	kuş	27
ile	204	güzel	40	ver-	27
ol-	201	değil	39	ağaç	26
o	160	iste-	39	asker	26
ve	131	yap-	39	doğru	26
de-	116	Arşimet	38	diye	25
ne	110	baş	37	dön-	25
ben	104	yıl	37	son	25
mi	100	iç	36	yok	25
gel-	97	al-	35	yol	25

gör-	72	kız	35	ad	24
var	68	zaman	35	film	24
çok	66	üzeri	34	gir-	23
gibi	66	ev	33	ara	22
ise	66	kadar	33	bura	22
yer	66	kal-	33	iş	22
sen	64	dur-	32	öyle	22
biz	60	İpek	32	adam	21
ama	57	meşe	32	bile	21
çocuk	56	yan	32	Hacivat	21
git-	54	her	31	hep	21
bak-	53	siz	31	işte	21
gün	53	tut-	31	Karagöz	21
başla-	49	biri	30	nasıl	21
daha	46	en	30	ses	21
geç-	45	böyle	29	yaşa-	21
için	45	halk	29	bırak-	20
sonra	45	kimi	29	gece	20
el	44	çalış-	28	hiç	20
insan	44	dünya	28	kaplan	20
kendi	44	söyle-	28		
çık-	41	toprak	28		

*Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında tespit edilen söz varlığı ögelerinin tam listesine Ek 1’de yer verilmiştir.

Tablo 4.1.3 incelendiğinde; bir (f=434), bu (f=215), da / de (f=207), ile (f=204), ol- (f=201), o (f=160), ve (f=131), de- (f=116), ne (f=110), ben (f=104), mi (f=100) vb. sözcüklerinin en sık tekrarlanan söz varlığı ögeleri olduğu tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin genel olarak bakıldığında; sıfat, zamir veya fiil görevinde kullanılan, farklı sözcüklerle anlam ilgisi kuran, farklı sözcükleri birbirine bağlayan sözcükler olduğu ifade edilebilir.

4.1.4. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Söz Varlığı Ögelerine Yönelik Listeler

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde geçen ve araştırmaya konu olan her bir söz varlığı ögesi (deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, özdeyişler, kalıp sözler/ ilişki sözleri yabancı sözcükler, yerel söylemler ve özel isimler) ile ilgili listelere aşağıda yer verilmiştir.

4.1.4.1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Deyimler

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan deyimler Tablo 4.1.4.1’de listelenmiştir:

Tablo 4.1.4.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
işe yaramak	6	boyun eğmek	1	karşısına dikilmek	1
kendinden geçmek	5	buz tutmak	1	kendine gelmek	1
vakti gelmek	5	can bulmak	1	kendini atmak	1
fark etmek	4	canı sıkılmak	1	kıyamet kopmak	1
söz etmek	4	çil yavrusu gibi dağılmak	1	küçük görmek	1
ateş açmak	3	çile çekmek	1	meydan okumak	1
can olmak	3	dal budak salmak	1	nam almak	1
can vermek	3	dere tepe düz gitmek	1	ne olursa olsun	1
gökyüzüne ser çekmek	3	dile getirmek	1	nefes almak	1
göz kırpma	3	dize gelmek	1	ortaya koymak	1
haber vermek	3	dolup taşmak	1	otuz iki dişe keman çaldırmak	1
karar vermek	3	donup kalmak	1	önüne çıkmak	1
önüne düşmek	3	dört bir yan	1	örnek almak	1
söze başlamak	3	dünya gözü ile bakmak	1	özür dilemek	1
yelken açmak	3	dünyaya gelmek	1	rol oynamak	1
yok etmek	3	el sıkışmak	1	sapına kadar	1
yol almak	3	elde etmek	1	sefa sürmek	1
açlıktan ölmek	2	elden ne gelir	1	serbest bırakmak	1
anlamına gelmek	2	ele avuca sığmamak	1	sesini çıkarmamak	1
geri kalmak	2	eline düşmek	1	seyre dalmak	1
göz atmak	2	eline geçmek	1	sıkıntı çekmek	1
ilan etmek	2	emin olmak	1	sırtını yere getirmek	1
iş tutmak	2	evvel zaman içinde kalbur	1	soluğu bir yerde almak	1
kanaat getirmek	2	saman içinde	1	son vermek	1
karşı koymak	2	eziklik duymak	1	sona ermek	1
karşısına geçmek	2	farkına varmak	1	sonunu getirememek	1
kaşla göz arasında	2	fayda vermemek	1	söküp atmak	1
ortaya çıkmak	2	feda etmek	1	sözünü kesmek	1
öne sürmek	2	gece gündüz dememek	1	sürüp gitmek	1
önüne katmak	2	geç kalmak	1	şekil vermek	1
söz almak	2	gem vurmak	1	şüpheye düşmek	1
türkü söylemek	2	geri çevirmek	1	tadına varmak	1
yerine getirmek	2	geri dönmek	1	tepki vermek	1
yok olmak	2	geri gitmek	1	ters anlamak	1
yola çıkmak	2	göklere çıkarmak	1	tur atmak	1
adak adamak	1	göz dikmek	1	tuzağa düşmek	1
ağızda dağılmak	1	gözaltına almak	1	ucundan tutmak	1
aklını başından almak	1	göze almak	1	uykuya dalmak	1
aklını kaçırmak	1	gözlerine inanmamak	1	ümide kapılmak	1
alıcı gözle bakmak	1	gözüm görmesin	1	üstüne titremek	1
Allah'ın günü	1	gözüne ilişmek	1	üzerine almak	1
anlam vermek	1	gözüne kestirmek	1	vakit geçirmek	1
araya girmek	1	gururunu okşamak	1	yanıp yakılmak	1
arka vermek	1	güveni sarsılmak	1	yaraya merhem olmak	1
arpa boyu yol almak	1	haber almak	1	yarım kalmak	1
aşağıdan almak	1	hasret gidermek	1	yediği naneye bak	1
ayağını kesmek	1	hasret kalmak	1	yel gibi	1
ayak basmak	1	huzur vermek	1	yer almak	1
bağrına taş basmak	1	içinde olmak	1	yerinde durmamak	1
baş başa vermek	1	iftira atmak	1	yerinden oynamak	1
başına dert açmak	1	ileri sürmek	1	yerinden oynatmak	1
başına dolamak	1	iletişim kurmak	1	yerine koymak	1
başından geçmek	1	ilgisini çekmek	1	yoksun kalmak	1

bir araya gelmek	1	işi iş olmak	1	yol göstermek	1
birlik olmak	1	işini bitirmek	1	yuva kurmak	1
boy atmak	1	iyilik görmek	1	yüz çevirmek	1
boy ölçüşmek	1	kan ter içinde	1	yüzü gülmek	1
Farklı Deyim Sayısı				171	
Toplam Deyim Sayısı				232	

Tablo 4.1.4.1’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan deyimler görülmektedir. Bu çerçevede; işe yaramak (f=6), kendinden geçmek (f=5), vakti gelmek (f=5), fark etmek (f=4), söz etmek (f=4), ateş açmak (f=3), can olmak (f=3), can vermek (f=3), gökyüzüne ser çekmek (f=3), göz kırpmak (f=3), haber vermek (f=3), karar vermek (f=3) vb. deyimlerin 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde sıklık değerleri bakımından öne çıktığı ifade edilebilir. Ayrıca okuma metinleri içerisinde birbirinden farklı (f=171) ve toplamda (f=232) deyim yer verildiği de söylenebilir.

4.1.4.2. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Atasözleri

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında geçen atasözleri 4.1.4.2’de gösterilmiştir:

Tablo 4.1.4.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Atasözleri

Atasözleri	(f)
bir varmış bir yokmuş	1
iyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir	1
kuş uçmaz, kervan geçmez	1
Farklı Atasözü Sayısı	3
Toplam Atasözü Sayısı	3

4.1.4.2.’de görüldüğü üzere özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında (f=3) atasözü yer almaktadır. Bu atasözleri; “bir varmış bir yokmuş” (f=1), “iyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir” (f=1) ve “kuş uçmaz, kervan geçmez” (f=1) olarak listelenmiştir.

4.1.4.3. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan İkilemeler

Tablo 4.1.4.3.’te özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan ikilemelere ait listeye yer verilmiştir:

Tablo 4.1.4.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan İkilemeler

İkilemeler	(f)	İkilemeler	(f)	İkilemeler	(f)
birer birer	3	çıkarcık	1	köpük köpük	1
cık cık	3	çın çın	1	kütür kütür	1
yavaş yavaş	3	çiçek çiçek	1	olan biten	1
baş başa	2	çoluk çocuk	1	pembe pembe	1
dilim dilim	2	çuval çuval	1	pırıl pırıl	1
gece gündüz	2	değer değmez	1	renk renk	1
hemen hemen	2	derli toplu	1	saç saç	1
kara kara	2	dinleye dinleye	1	sara sara	1
kat kat	2	doğar doğmaz	1	seke seke	1
küçük küçük	2	doğru dürüst	1	seril sefil	1
olsa olsa	2	dost düşman	1	sık sık	1
tek tek	2	düşüne düşüne	1	sıkı sıkı	1
üst baş	2	eciş bücüş	1	sürtüne sürtüne	1
yer yer	2	el el	1	tabak çanak	1
aça aç	1	erken erken	1	tatlı tatlı	1
akın akın	1	eveleme develeme	1	ten ten	1
al al	1	fıldır fıldır	1	toz toprak	1
alım satım	1	fiş fiş	1	türlü türlü	1
allı pullu	1	güle oynaya	1	uçsuz bucaksız	1
ara sıra	1	güllü dallı	1	ufacık tefecik	1
arka arkaya	1	hele hele	1	uzun uzun	1
aşağıdan yukarıdan	1	içli içli	1	üstüne üstüne	1
ata ata	1	iğne iğne	1	vık vık	1
atlayan atlayana	1	ip ip	1	vura vura	1
bağıra çağıra	1	iri iri	1	yağmur yağmur	1
balya balya	1	iyiden iyiye	1	yalvara yalvara	1
bar bar	1	kaçan kaçana	1	yan yana	1
basar basmaz	1	kadın erkek	1	yara yara	1
bata çıka	1	kambur kambur	1	yarık yarık	1
belli başlı	1	kana kana	1	yaşlı genç	1
bir bir	1	karşı karşıya	1	yeni yeni	1
birer ikişer	1	kaza kaza	1	yıkana yıkana	1
böbürlene böbürlene	1	kendi kendine	1	yumruk yumruğa	1
bütün bütün	1	kıs kıs	1	yüz yüze	1
cıvıl cıvıl	1	konu komşu	1	zaman zaman	1
çatal matal	1	koşa koşa	1		
çeşit çeşit	1	koşup moşup	1		
Farklı İkileme Sayısı				109	
Toplam İkileme Sayısı				126	

Tablo 4.1.4.3'te görüldüğü üzere özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe dersi öğretim materyalinde birbirinden farklı (f=109) ve toplamda (f=126) ikilemeye yer verilmiştir. Bu ikilemelerden birer birer (f=3), cık cık (f=3), yavaş yavaş (f=3), baş başa (f=2), dilim dilim (f=2), gece gündüz (f=2), hemen hemen (f=2), kara kara (f=2), kat kat (f=2), küçük küçük (f=2), olsa olsa (f=2), tek tek (f=2), üst baş (f=2) ve yer yer (f=2) ifadelerinin okuma metinleri içerisinde daha sık tekrarlanan ikilemeler olduğu söylenebilir.

4.1.4.4. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Terimler

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan terimler Tablo 4.1.4.4'te gösterilmiştir:

Tablo 4.1.4.4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
ordu	20	çarık	2	enlem	1
kök	15	daire	2	evcil hayvan	1
alan	14	deri	2	göçmen kuş	1
perde	14	destan	2	güverte	1
tepe	11	er	2	ham madde	1
sahne	10	ezan	2	ilık	1
silindir	10	iğ	2	ilk yardım	1
gökyüzü	9	iklim	2	karış	1
masal	9	kaldıraç	2	kilometre	1
hacim	8	kalkan	2	koşum	1
nakış	8	kama	2	koşut	1
ozan	7	kil	2	kursak	1
basma	6	koru	2	küçük ayı	1
gövde	6	liman	2	küme	1
çıban	5	makara	2	maraton	1
kılıç	5	metreküp	2	mayalı hamur	1
metre	5	ön ayak	2	nabız	1
bozkır	4	öz su	2	nareke	1
donanma	4	saf altın	2	ninni	1
kan	4	samanyolu	2	obruk	1
küre	4	sela	2	ok	1
yasa	4	siper	2	oymak	1
yeryüzü	4	uzay	2	ozon tabakası	1
cetvel	3	alay	1	öykü	1
çığırtkan	3	altın kaplama	1	pedal	1
dakika	3	Arşimet yasası	1	poyraz	1
dişli	3	atasözü	1	salma	1
dokuma	3	batarya	1	sanayi atığı	1
formül	3	belde	1	saniye	1
gaga	3	boylam	1	som altın	1
kas	3	büyük ayı	1	su yolu	1
kemik	3	C Vitamini	1	sütun	1
kilogram	3	cephe	1	şeytan uçurtması	1
ova	3	çap	1	terazi	1
özgül ağırlık	3	çarpım	1	tipi	1
santimetre	3	çayır	1	yaban hayvanı	1
ton	3	çoban yıldızı	1	yatağan	1
tünel	3	dikdörtgen	1	yay	1
yamaç	3	dipçik	1	yaya	1
yazma	3	dünya haritası	1	yelkovan	1
yerküre	3	ebemkuşağı	1	yıldırım	1
anıt	2	ecza	1	yırtıcı hayvan	1
bölük	2	ekvator	1	yorgan ipliği	1
Farklı Terim Sayısı				129	
Toplam Terim Sayısı				353	

Tablo 4.1.4.4 incelendiğinde 6. sınıf Türkçe ders kitabında birbirinden farklı (f=129) ve toplamda (f=353) terime yer verildiği görülmektedir. Bu terimler içerisinde ordu (f=20), kök (f=15), alan (f=14), perde (f=14), tepe (f=11), sahne (f=10) ve silindir (f=10) terimlerinin sık tekrarlanan terimler olduğu söylenebilir. Ayrıca Tablo 4.1.4.4'te yer alan terimlerin genel olarak askerlik, coğrafya, sağlık, tekstil, tiyatro, biyoloji, fizik, matematik vb. alanlar üzerinde yoğunlaştığı da ifade edilebilir.

Tablo 4.1.4.5. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Özdeyişler

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan özdeyişler Tablo 4.1.4.5'te listelenmiştir:

Tablo 4.1.4.5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
“Dürüş, kazan, ye, yedir; Bir gönül ele getir. Yüz Kâbe'den yeğrekdir Bir gönül ziyareti.” Yunus Emre	1
“En doğrusu dosta düşmana iyilik etmen; İyilik seven kötülük edemez zaten. Dostuna kötülük ettin mi düşmanın olur; Düşmanınca dostun olur iyilik edersen.” Ömer Hayyam	1
Farklı Özdeyiş Sayısı	2
Toplam Özdeyiş Sayısı	2

Tablo 4.1.4.5'te görüldüğü üzere 6. sınıf Türkçe ders kitabında (özel yayınevi) “Yunus Emre” ve “Ömer Hayyam” tarafından söylenmiş iki özdeyiş bulunmaktadır. Bu özdeyişler incelendiğinde iki özdeyişin de öğüt verme amacı güttüğü ifade edilebilir.

Tablo 4.1.4.6. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kalıp Sözler/ İlişki Sözleri

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan kalıp sözler / ilişki sözleri Tablo 4.1.4.6'da ele alınmıştır:

Tablo 4.1.4.6. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Kalıp Sözler / İlişki Sözleri

Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	(f)	Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	(f)	Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	(f)
günaydın	3	geçmiş olsun	1	özür diliyorum (özür dile-) 1	
hoş geldin / geldiniz	3	gözüm görmesin	1	sağ olun	1
hoşça kal	3	gözümün nuru	1	sefalar getirdin	1
Allah rızası için	1	güle güle	1	şifa bulsun	1
aşk olsun	1	hoş bulduk	1	teşekkür ederim (teşekkür et-) 1	
can kurban	1	için rahat olsun	1	uğurlar olsun	1
elin kırılsın	1	inşallah	1	vallahi	1
elveda	1	iyi günler	1		
eyvahlar olsun	1	lütfen	1		
Farklı Kalıp Sözler / İlişki Sözleri Sayısı				25	
Toplam Kalıp Sözler / İlişki Sözleri Sayısı				31	

Tablo 4.1.4.6 incelendiğinde özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan kalıp sözler / ilişki sözleri görülmektedir. Bu çerçevede bakıldığında; günaydın (f=3), hoş geldin / geldiniz (f=3) ve hoşça kal (f=3) ifadelerinin diğer kalıp sözlerle oranla daha sık tekrarlandığı yorumu yapılabilir. Ayrıca Tablo 4.1.4.6’da görüldüğü üzere incelenen öğretim materyalinde birbirinden farklı (f=25) ve toplamda (f=31) kalıp söz / ilişki söze yer verilmiştir.

4.1.4.7. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yabancı Sözcükler

Tablo 4.1.4.7’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan yabancı sözcüklere değinilmiştir:

Tablo 4.1.4.7. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Yabancı Sözcükler

Yabancı sözcükler	(f)	Yabancı sözcükler	(f)	Yabancı sözcükler	(f)
film	24	âlim	1	meşale	1
robot	20	ansiklopedi	1	mihrap	1
sinema	19	apartman	1	minber	1
makine	13	batarya	1	motosiklet	1
kral	11	bent	1	muhabbet	1
silindir	10	beygir	1	muhakkak	1
fabrika	9	biilaç	1	muhtaç	1
kurna	6	cahilicühela	1	mühim	1
firma	5	civan	1	mükafat	1
karusel (atlı karınca)	5	çiroz	1	nefer	1
metre	5	destebedeste (dizi dizi)	1	nüfuz	1
afiş	4	direkt	1	orkestra	1
cenk	4	elektrik	1	özge (başka)	1
cihan	4	elektronik	1	pir	1
çark	4	emrihak	1	piyasa	1
fotoğraf	4	fert	1	porselen	1
kadırga	4	forsa	1	Quest For Curiosity	1

model	4	futbol	1	rivayet	1
formül	3	fülusuahmer	1	rotatif	1
hakikat	3	gen (uzak)	1	rutubet	1
kerata	3	golf	1	saadet	1
kilogram	3	gödek (kısa)	1	saf (sıra)	1
otomobil	3	gravür	1	saltanat	1
palanga	3	hakikaten	1	saraç	1
plastik	3	hamal	1	seccade	1
salon	3	haz	1	seyahat	1
santimetre	3	hudut	1	sıdk	1
serüven	3	hürmet	1	sıla	1
derman	2	hürriyet	1	sigorta	1
emprime	2	ihtilâl	1	slogan	1
helelik (şimdilik)	2	inşallah	1	sofu	1
hışım	2	iskorbüt	1	stadyum	1
internet	2	istikamet	1	şadlık (mutluluk)	1
iskemle	2	istim	1	şamdan	1
kafile	2	kabahat	1	terör	1
kukuleta	2	kâkül	1	tevekkül	1
makara	2	kapris	1	trompet	1
maşallah	2	katar	1	üniforma	1
matbaa	2	kilometre	1	vazife	1
metreküp	2	klişe	1	velvele	1
mürettebat	2	kulübe	1	vida	1
palto	2	kumandan	1	viran	1
park	2	libas	1	yeğrek	1
piskopos	2	lütuf	1	zafiyet	1
tebessüm	2	mahluk	1	zembil	1
teknoloji	2	megafon	1	zenabüküm	1
teknolojik	2	mehtap	1	zerre	1
tuş	2	menkıbe	1		
advanced step in innovative		mesken	1		
mobility	1	mesut	1		
Farklı Yabancı Sözcük Sayısı				146	
Toplam Yabancı Sözcük Sayısı				323	

Tablo 4.1.4.7’de özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan yabancı sözcükler listelenmiştir. Bu kapsamda birbirinden farklı (f=146) ve toplamda (f=323) yabancı sözcüğe ulaşılmıştır. Öte yandan film (f=24), robot (f=20), sinema (f=19), makine (f=13), kral (f=11), silindir (f=10) vb. sözcüklerin okuma metinlerinde daha sık geçen yabancı sözcükler olduğu ifade edilebilir.

4.1.4.8. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yerel Söylemler

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yerel söylemlere de yer verildiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan veriler Tablo 4.1.4.8’de sunulmuştur:

Tablo 4.1.4.8. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Yerel Söylemler

Yerel Söylemler	(f)	Yerel Söylemler	(f)	Yerel Söylemler	(f)
bebe (bebek)	3	çaput	1	kardamış	1
öğün- (övün-)	3	çedik	1	kımraşan	1
ilen (ile)	2	davar	1	köycek	1
bacı	1	döğüş- (dövüş-)	1	üş- (üşüş-)	1
bazu (pazu)	1	dürüş- (alış-)	1	yun- (yılan-)	1
bıcılğan	1	heman (hemen)	1		
Farklı Yerel Söylem Sayısı				17	
Toplam Yerel Söylem Sayısı				22	

Tablo 4.1.4.8 incelendiğinde 6. sınıf Türkçe dersi öğretim materyalinde (özel yayınevi) birbirinden farklı (f=17) olmak üzere toplamda (f=22) yerel söyleme yer verildiği görülmektedir. Bu yerel söylemler irdelendiğinde bebe (f=3), öğün- (f=3) ve ilen (f=2) ifadelerinin sıklık değerleri bakımından öne çıkarıldığı ifade edilebilir.

4.1.4.9. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Özel İsimler

Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinin söz varlığı öğeleri açısından incelenmesinde son olarak özel isimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ulaşılan verilere Tablo 4.1.4.9’da değinilmiştir:

Tablo 4.1.4.9. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Arşimet	38	Yemen	2	Kanlıca	1
İpek	32	ABD	1	Kara Anne	1
Hacivat	21	ABD Massachusetts		Karadeniz	1
Karagöz	21	(Mesaşusets) Teknoloji		Kayseri	1
Düş Robotu	14	Enstitüsü	1	Keçiören	1
Anadolu	12	Alexander Von Humbolt		Kızıldeniz	1
Türk	9	(Aleksandır Von Humbolt) 1		Konya	1
İlker	8	Ali	1	Kral Hieron (Hieron)	1
Güneş	7	Amerika	1	Kutup Yıldızı	1
Allah	6	Amundsen	1	Kuzey Amerika	1
ASIMO	6	Anadolu Manzaraları	1	Küşteri	1
Avrupa	6	Anadolu Yakası	1	Kütahya	1
İkinci Hieron	6	Arapça	1	Malta	1
Lafonten	6	Asya	1	Manisa	1
Kara Memiş	5	Avrupa Birliği	1	Mansur	1
Nao Humanoid (Nao		Avrupa Yakası	1	Marcellus (Marselus)	1
Hüminoid)	5	Aydın (il)	1	Marco Polo (Marko Polo)	1
Afrika	4	Aygar	1	Medine	1
Ankara	4	Bahama Adaları	1	Mehmet	1
Aygar Dağı	4	Bartolomeu Dias (Bartolomeyu		Mekke	1
Ismayıl (İsmail)	4	Diyas)	1	Melih Cevdet	1
Kismet (robot ismi)	4	Başkomutan Mustafa Kemal		Mert	1
QRIO (Kuriyo)	4	Paşa	1	Murat	1
Sakarya	4	Batı Afrika	1	Mustafa Kamal (Mustafa	

Siraküza	4	Büyük Okyanus	1	Kemal)	1
Sultan Orhan	4	Charles Darwin (Çarls Darwin)1		Nasrettin Hoca	1
Şeyh Küşteri	4	Christopher Columbus		Nazilli	1
Yunanlı	4	(Kıristofır Kolombus)	1	Nazilli Basma Fabrikası	1
Akdeniz	3	Deriner	1	On Beş Temmuz Şehitler	
Almanya	3	Dilfeza	1	Köprüsü	1
Çin	3	Doğu Afrika	1	Orta Anadolu	1
Hindistan	3	Dr. Cynthia Breazeal (Sintiya		Ömer Hayyam	1
İbn Battuta	3	Bıreyzıl)	1	Pamir Dağları	1
İlk Çağ	3	Düş Bilgisayarı	1	Ptolemaios (Batlamyus)	1
Japonya	3	Edremit	1	Piskopos Digne (Dinye)	1
Midas	3	Edremitli	1	Roald Amundsen (Roald	
Mustafa Kemal Paşa	3	Ege	1	Amundsen)	1
Mustafa Kemal	3	Eratosthenes(Eratostenes)	1	Robert Falcon Scott (Rabirt	
Tekin	3	Eski Yunan Çağı	1	Falkın Sıkıt)	1
Akdeniz Bölgesi	2	Etienne Gaspard Robert (Etiyen		Robert Peary (Rabirt Piri)	1
Akdenizli	2	Gaspar Rober)	1	Robert	1
Atlas Okyanusu	2	Ferdinand Magellan (Ferdinand		RoboCup	1
Avrupalı	2	Macellan)	1	RobotCub	1
Aydede	2	Ferhat	1	Roma	1
Boğaziçi Köprüsü	2	Fransa	1	Romalılar	1
Çanakkale	2	Gazlı Göl	1	Sakarya Irmağı	1
Çinli	2	Gobi Çölü	1	Samsun	1
Çoruh	2	Grönland	1	Sefiller	1
Eski Mısırlılar	2	Güney Amerika	1	Serap	1
Eski Yunanlar	2	Hacıkadın Deresi	1	Siraküzalı	1
Eskişehir	2	Hasan	1	Sivrihisar Ovası	1
Fenikeliler	2	Hattat Emin Barın	1	Sultan Camisi	1
Güney Kutbu	2	Hayali Tayfun	1	Şair Cahit Zarifoğlu	1
İpek Yolu	2	Haymana Fırınları	1	Taşlıçukur	1
İsa	2	Hızır Aleyhisselam	1	Tophane	1
İspanya	2	Hikmet Birand	1	TSK	1
İstanbul	2	Hint Okyanusu	1	Tuna	1
Kral Midas	2	iCub	1	Türk Hava Yolları	1
Kuzey Kutbu	2	İç Anadolu	1	Türkiye Büyük Millet Meclisi	1
Magellan	2	İl Emniyet Müdürü	1	Ulu Cami	1
Sadi	2	İmamların Meşe	1	Vasco Da Gama (Vasko Dö	
Şebnem	2	İngiliz	1	Gama)	1
Tekincik	2	İngilizce	1	Veysel	1
Terkos	2	İspanyol	1	Victor Hugo (Viktor Hügo)	1
Türkçe	2	İzlanda	1	Yeşilköy	1
Türkiye	2	İzmir	1	Yunan	1
Ulusal Kurtuluş Savaşı	2	James Cook (Ceymis Kuk)	1	Yunus Emre	1
Ulusal Salma Buyrukları	2	Jean Valjean (Jan Valjan)	1	Yuri Gagarin (YuriGagarin)	1
Ümit Burnu	2	Kabapelit	1		
Vikingler	2	Kaman Dağları	1		
Farklı Özel İsim Sayısı				193	
Toplam Özel İsim Sayısı				466	

Tablo 4.1.4.9'da özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan özel isimler listelenmiştir. Bu kapsamda; Arşimet (f=38), İpek (f=32), Hacivat (f=21), Karagöz (f=21), Düş Robotu (f=14), Anadolu (f=12), Türk (f=9) vb. isimlerin 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinlerinde sıklık değerleri açısından öne çıkan özel

isimler olduğu yorumu yapılabilir. Ayrıca Tablo 4.1.4.9’da görüldüğü üzere okuma metinleri içerisinde birbirinden farklı (f=193) ve toplamda (f=466) özel isme yer verildiği ifade edilebilir.

4.2. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Ögeleri

Bu bölümde MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinin söz varlığı ögeleri açısından incelenmesi sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bulgular incelenen diğer ders kitabı ile benzer şekilde ele alınmış ve tablolar üzerinden yorumlanarak sunulmuştur.

4.2.1. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Genel Söz Varlığı Sayısının Temalara Göre Dağılımı

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögelerinin incelenen ders kitabındaki temalara sayısal olarak dağılımına Tablo 4.2.1’de yer verilmiştir:

Tablo 4.2.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Genel Söz Varlığı Sayısının Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Toplam Söz Varlığı Sayısı (f)
1.Tema- Okuma Kültürü	1133
2.Tema- Millî Mücadele ve Atatürk	1066
3.Tema- Bilim ve Teknoloji	1735
4.Tema- Erdemler	1320
5.Tema- Doğa ve Evren	1389
6.Tema- Millî Kültürümüz	690
7.Tema- Sağlık ve Spor	1546
8.Tema- Birey ve Toplum	1638
TOPLAM	10517

Tablo 4.2.1’de görüldüğü üzere MEB yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında, okuma metinlerinin yer aldığı sekiz farklı temaya ulaşılmıştır. Bu temalar incelendiğinde; sırasıyla “Okuma Kültürü” temasında (f=1133), “Millî Mücadele ve Atatürk” temasında (f=1066), “Bilim ve Teknoloji” temasında (f=1735), “Erdemler” temasında (f=1320), “Doğa ve Evren” temasında (f=1389), “Millî Kültürümüz” temasında (f=690), “Sağlık ve Spor” temasında (f=1546), “Birey ve Toplum” temasında (f=1638) ve toplamda (f=10517) söz varlığı ögesine yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte 3. tema (Bilim ve Teknoloji), 8. tema (Birey ve Toplum) ve 7. tema (Sağlık ve Spor)’ da yer verilen söz varlığı

öğelerinin sıklık değerleri bakımından diğer temalara oranla daha fazla öne çıkarıldığı da görülmektedir.

4.2.2. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Söz Varlığı Öğelerinin Sayısal Olarak Gösterimi

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan söz varlığı öğelerinin sayısal olarak gösterimi Tablo 4.2.2’de ele alınmıştır. Tespit edilen söz varlığı öğeleri toplam (tekrar eden) söz varlığı sayısı ve birbirinden farklı söz varlığı sayısı ayırımına gidilerek sunulmuştur:

Tablo 4.2.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Söz Varlığı Öğelerinin Sayısal Olarak Gösterimi

Söz Varlığı Öğeleri	Farklı Söz Varlığı Sayısı (f)	Toplam Söz Varlığı Sayısı (f)
Deyimler	148	186
Atasözleri	0	0
İkilemeler	27	43
Terimler	130	272
Özdeyişler	1	1
Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	18	25
Yabancı Sözcükler	161	258
Yerel Söylemler	10	13
Özel İsimler	137	335
Diğer Sözcükler	2256	9384
TOPLAM	2888	10517

Tablo 4.2.2 incelendiğinde; MEB yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinleri içerisinde (f=186) deyim, (f=43) ikileme, (f=272) terim, (f=1) özdeyiş, (f=25) kalıp söz / ilişki söz, (f=258) yabancı sözcük, (f=13) yerel söylem, (f=335) özel isim ve (f=9384) diğer sözcükler olmak üzere toplamda (f=10517) söz varlığı ögesine yer verildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte okuma metinleri içerisinde herhangi bir atasözüne (f=0) yer verilmediği de görülmektedir.

Tablo 4.2.2’de okuma metinlerinde geçen toplam söz varlığı sayısının yanında farklı söz varlığı sayısı da irdelenmiştir. Bu doğrultuda okuma metinleri içerisinde birbirinden farklı (f=148) deyim, (f=27) ikileme, (f=130) terim, (f=1) özdeyiş, (f=18) kalıp söz / ilişki söz, (f=161) yabancı sözcük, (f=10) yerel söylem, (f=137) özel isim ve (f=2256) diğer sözcükler olmak üzere toplamda (f=2888) söz varlığı ögesi bulunduğu görülmektedir.

Sayısal değerleri ortaya konan bu söz varlığı öğelerine bütün olarak bakıldığında ise özel isimler, yabancı sözcükler, terimler ve deyimlerin sıklık değerleri bakımından diğer söz

varlığı ögelerine oranla daha fazla öne çıktığı yorumu yapılabilir. Ayrıca ilerleyen bölümlerde sunulan söz varlığı ögeleri ile ilgili listelerde detaylı incelemelere de yer verilmiştir.

4.2.3. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında En sık Tekrarlanan Söz Varlığı Ögeleri

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı ögeleri açısından incelenmesi sonucu en sık tekrarlanan yüz söz varlığı ögesi Tablo 4.2.3'te sunulmuştur. İncelenen ders kitabında tespit edilen tüm ögelere ait tam listeye ise Ek-2'de yer verilmiştir.

Tablo 4.2.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) En Sık Tekrarlanan 100 Söz Varlığı Ögesi

Söz Varlığı Ögeleri	(f)	Söz Varlığı Ögeleri	(f)	Söz Varlığı Ögeleri	(f)
bir	269	insan	32	hâl	21
ve	237	bil-	31	ver-	21
bu	184	büyük	31	aç-	20
da / de	162	her	30	ara	20
ol-	162	biri	29	nasıl	20
ile	158	siz	29	saat	20
o	112	gün	28	yaşa-	20
ben	86	kadar	28	böyle	19
de-	78	at	27	dil	19
için	74	baba	27	şekil	19
ne	74	ki	27	ad	18
efendim (hitap)	66	öyle	27	Atatürk	18
mi	63	değil	26	bura	18
sen	60	söyle-	26	getir-	18
çok	58	üzeri	26	Güniz Hanım	18
gibi	54	çocuk	25	ilk	18
kitap	53	dünya	25	iste-	18
gel-	52	ama	24	karşı	18
var	51	başla-	24	millet	18
sonra	50	geç-	24	yıl	18
daha	47	padişah	24	birlikte	17
zaman	47	çalış-	23	bulun-	17
yap-	46	dur-	23	doğru	17
el	44	evet	23	kuş	17
git-	44	kal-	23	okul	17
kendi	44	Türk	23	tüm	17
su	43	yapıl-	23	yan	17
yer	37	bak-	22	asker	16
ise	34	diye	22	biraz	16
iç	33	güzel	22	ön	16
al-	32	sevgi	22	önce	16
biz	32	bisiklet	21	ses	16
en	32	düşün-	21		
iki	32	gör-	21		

*MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan söz varlığı ögelerinin tam listesi Ek-2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2.3 incelendiğinde; bir (f=269), ve (f=237), bu (f=184), da/ de (f=162), ol- (f=162), ile (f=158), o (f=112), ben (f=86), de- (f=78), için (f=74) sözcüklerinin en sık tekrarlanan yüz sözcük içerisinde sıklık değerleri bakımından öne çıktığı ifade edilebilir. Ayrıca sık tekrarlanan bu sözcüklere genel olarak bakıldığında ise sıfat, zamir, fiil, edat veya bağlaç görevinde kullanılan söz varlığı ögeleri olduğu yorumu yapılabilir.

4.2.4. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Söz Varlığı Ögelerine Yönelik Listeler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde geçen ve araştırmaya konu olan her bir söz varlığı ögesine (deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, özdeyişler, kalıp sözler / ilişki sözleri yabancı sözcükler, yerel söylemler ve özel isimler) yönelik listelere aşağıda yer verilmiştir.

4.2.4.1 MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Deyimler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan deyimler Tablo 4.2.4.1’de listelenmiştir:

Tablo 4.2.4.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Deyimler

Deyimler	(f)	Deyimler	(f)	Deyimler	(f)
elde etmek	4	donup kalmak	1	mükâfatını görmek	1
karar vermek	4	el etmek	1	mürekkep yalamak	1
zarar vermek	4	elden almak	1	ne pahasına olursa olsun	1
hak etmek	3	elden gitmek	1	nutku tutulmak	1
ortaya çıkmak	3	elinden düşürmemek	1	ömür sürmek	1
sözünü kesmek	3	eline tutuşturmak	1	önayak olmak	1
yol açmak	3	fotoğraf çekmek	1	önüne bakmak	1
yola çıkmak	3	geçmiş olsun	1	önünü kesmek	1
ayağa kalkmak	2	gelip geçmek	1	örnek almak	1
fark etmek	2	geri durmak	1	örnek olmak	1
fırsat bulmak	2	geziye çıkmak	1	özür dilemek	1
geri dönmek	2	gökte aradığını yerde bulmak	1	peşine düşmek	1
layık görmek	2	göz dikmek	1	rahat olmak	1
geri kalmak	2	göz gezdirmek	1	rolü olmak	1
haber vermek	2	göz göze gelmek	1	sadık kalmak	1
halt etmek	2	gözleri dolmak	1	servis yapmak	1
sahip çıkmak	2	gözüne kestirmek	1	sevk etmek	1
kulak vermek	2	gurur duymak	1	silah çatmak	1
layık görmek	2	hatırı sayılır	1	sona ermek	1
meydana gelmek	2	hedef almak	1	söze başlamak	1

nişan almak	2	hesap etmek	1	söze karışmak	1
sahip çıkmak	2	hissini vermek	1	tahtaya kaldırmak	1
söz etmek	2	hoşuna gitmek	1	tek vücut olmak	1
şimşek çakmak	2	ısrar etmek	1	temel atmak	1
tahta çıkmak	2	icat etmek	1	tepeden tırnağa süzmek	1
yüzü kızarmak	2	içi yanmak	1	tercüman olmak	1
ziyaret etmek	2	ihraç etmek	1	teşvik etmek	1
abdest almak	1	ihtiyaç duymak	1	türkü yakmak	1
ad vermek	1	ilgi görmek	1	un ufak etmek	1
aklı başka yerde olmak	1	ilgisini çekmek	1	uzak durmak	1
aklından geçmek	1	ipin ucunu kaçırmak	1	ümit kesmek	1
alnından öpmek	1	iz bırakmak	1	üstüne düşmek	1
amaç gütmek	1	kalbe dokunmak	1	vakit geçirmek	1
aslına bakarsan	1	kapı aralamak	1	yanına almak	1
baş döndürmek	1	kapısını çalmak	1	yanında olmak	1
baş göstermek	1	karar almak	1	yanıt vermek	1
başına bir şey gelmek	1	karşı durmak	1	yankı uyandırmak	1
başına geçmek	1	karşılık vermek	1	yâr olmak	1
başına gelmek	1	kaşlarını çatmak	1	yenik düşmek	1
başından geçmek	1	kaza geçirmek	1	yer almak	1
başını ağrıtmak	1	kelimenin tam anlamıyla	1	yer değiştirmek	1
bir araya getirmek	1	kendini göstermek	1	yer vermek	1
birbirine girmek	1	keyfini çıkarmak	1	yerine getirmek	1
can vermek	1	kınına koymak	1	yerini almak	1
cezaya çarptırmak	1	kıvamını bulmak	1	yok olmak	1
davet etmek	1	kıvanç duymak	1	yüreği ağzına gelmek	1
denk gelmek	1	koltuk çıkma	1	yüreğini kaplamak	1
ders almak	1	konuk etmek	1	zarar görmek	1
dikkat kesilmek	1	kulak asmak	1		
dili tutulmak	1	mideye indirmek	1		
Farklı Deyim Sayısı				148	
Toplam Deyim Sayısı				186	

Tablo 4.2.4.1 incelendiğinde MEB yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinleri içerisinde geçen deyimler görülmektedir. Bu kapsamda elde etmek (f=4), karar vermek (f=4), zarar vermek (f=4), hak etmek (f=3), ortaya çıkmak (f=3), sözünü kesmek (f=3), yol açmak (f=3), yola çıkmak (f=3), ayağa kalkmak (f=2) ve fark etmek (f=2) vb. deyimlerin okuma metinleri içerisinde sıklık değerleri bakımından öne çıktığı söylenebilir. Ayrıca Tablo 4.2.4.1’den de anlaşılabacağı üzere birbirinden farklı (f=148) ve toplamda (f=186) deyim listelendiği ifade edilebilir.

4.2.4.2. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Atasözleri

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan atasözlerinin tespit edilmesine yönelik incelemede okuma metinleri içerisinde herhangi bir atasözüne yer verilmediği belirlenmiştir.

4.2.4.3. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan İkilemeler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde geçen ikilemeler Tablo 4.2.4.3'te ele alınmıştır:

Tablo 4.2.4.3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan İkilemeler

İkilemeler	(f)	İkilemeler	(f)	İkilemeler	(f)
arada sırada	9	hayal meyal	1	okuma yazma	1
yavaş yavaş	7	iç içe	1	renk renk	1
damla damla	2	istemeye istemeye	1	sağ sol	1
hızlı hızlı	2	kara kara	1	sayfa sayfa	1
alttan alta	1	kare kare	1	sıcak sıcak	1
ballandıra ballandıra	1	kolay kolay	1	sık sık	1
doğrudan doğruya	1	mahcup mahcup	1	şan şöhret	1
garip garip	1	mini mini	1	tatlı tatlı	1
gece gündüz	1	nice nice	1	yüz yüze	1
Farklı İkileme Sayısı				27	
Toplam İkileme Sayısı				43	

Tablo 4.2.4.3 incelendiğinde okuma metinleri içerisinde birbirinden farklı (f=27) olmak üzere toplamda (f=43) ikilemeye yer verildiği görülmektedir. Bu ikilemeler içerisinde arada sırada (f=9), yavaş yavaş (f=7), damla damla (f=2) ve hızlı hızlı (f=2) ikilemelerinin sıklık değerleri bakımından öne çıktığı ifade edilebilir.

4.2.4.4. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Terimler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde geçen terimler Tablo 4.2.4.4'te sunulmuştur:

Tablo 4.2.4.4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Terimler

Terimler	(f)	Terimler	(f)	Terimler	(f)
dişli	14	yeryüzü	2	kas-iskelet	1
çark	13	açı	1	kızıla kayma	1
DNA	13	aile hekimi	1	kilogram	1
galaksi	10	amortisör	1	kilometre	1
şimşek	9	artı	1	kireçlenme	1
diyet	8	astım	1	km	1
yıldırım	8	atasözü	1	kolera	1
hücre	6	atıf	1	kronik	1
obezite	6	baraj göleti	1	masal	1
yüzbaşı	6	baş ağrısı	1	metabolizma	1
kıvılcım	5	beyaz cüce	1	mide ağzı	1
türkü	5	bmş bisikleti	1	mide asidi	1
kanser	4	boyut	1	mide kası	1
pedal	4	bölü	1	mikrop	1
saniye	4	büzücü kas	1	mineral	1

dakika	4	cıva	1	molekül	1
darbe	4	çap	1	neon	1
biyokimya	3	çarpı	1	nokta	1
demokrasi	3	çember	1	nötron	1
dörtgen	3	çizgi	1	nötron yıldızı	1
helyum	3	dağ bisikleti	1	piramit	1
hidrojen	3	diyabet	1	prizma	1
kas	3	dizanteri	1	safra kesesi	1
üçgen	3	doğru	1	santigrat	1
yakıt	3	düzlem	1	sayı tabelası	1
akarsu	2	eksi	1	silikon	1
akrep	2	element	1	silindir	1
alan	2	eşit	1	süpernova patlaması	1
atık su	2	fren	1	takma diş	1
beden kitle indeksi	2	fren kolu	1	tekerleme	1
biyofizik	2	gidon	1	termik santral	1
daire	2	hacim	1	toplam	1
egzersiz	2	hece	1	toprak erozyonu	1
fren pabucu	2	ishal	1	tur bisikleti	1
kilo	2	kalsiyum	1	türkü yakmak	1
metre	2	kan basıncı	1	üç boyutlu	1
mısra	2	kan kolesterolü	1	yağ dokusu	1
oksijen	2	kan şekeri	1	yarış bisikleti	1
sele	2	kan yağı	1	yer altı	1
teğmen	2	kaplıca	1	yer üstü	1
termal	2	kara delik	1	yerküre	1
uzay	2	karaciğer yağlanması	1	yüzey	1
yelkovan	2	karbon	1		
yemek borusu	2	kare	1		
Farklı Terim Sayısı				130	
Toplam Terim Sayısı				272	

Tablo 4.2.4.4’te görüldüğü üzere MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında birbirinden farklı (f=130) ve toplamda (f=272) terim listelenmiştir. Listelenen bu terimlerde dişli (f=14), çark (f=13), DNA (f=13) ve galaksi (f=10) terimlerinin sıklık değerleri açısından öne çıktığı ifade edilebilir. Tablo 4.2.4.4’te sunulan terimlere genel olarak bakıldığında ise bu terimlerin sağlık, matematik, biyoloji, coğrafya, teknoloji, astronomi vb. alanları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

4.2.4.5. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Özdeyişler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında geçen özdeyişlere Tablo 4.2.4.5’te yer verilmiştir:

Tablo 4.2.4.5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Özdeyişler

Özdeyişler	(f)
“Bugünden sonra, divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste, meydanda Türkçeden başka dil konuşulmaya!” Karamanoğlu Mehmet Bey	1
Farklı Özdeyiş Sayısı	1
Toplam Özdeyiş Sayısı	1

Tablo 4.2.4.5’te görüldüğü üzere MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında “Karamanoğlu Mehmet Bey” tarafından söylenmiş bir özdeyiş bulunmaktadır. Ayrıca bu özdeyişte Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden korumak ve Türkçe kullanımına vurgu yapma amacı güdüldüğü de ifade edilebilir.

4.2.4.6 MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kalıp Sözler / İlişki Sözleri

Tablo 4.2.4.6.’da MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer verilen kalıp sözler/ ilişki sözleri listelenmiştir:

Tablo 4.2.4.6. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Kalıp Sözler / İlişki Sözleri

Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	(f)	Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	(f)	Kalıp Sözler / İlişki Sözleri	(f)
teşekkür ederim / ediyorum		buyurun	1	merhaba	1
(teşekkür et-)	6	darısı başına	1	sağ ol	1
aferin	2	geçmiş olsun	1	saygı, minnet ve rahmetle	
lütfen	2	hamdolsun	1	anıyoruz	1
acil şifalar diliyoruz	1	hoş geldin	1	tanrı korusun	1
afiyet olsun	1	iki gözüm	1	ya rabbi şükür	1
Allah iyiliğini versin	1			yazıklar olsun	1
Farklı Kalıp Sözler / İlişki Sözleri Sayısı				18	
Toplam Kalıp Sözler / İlişki Sözleri Sayısı				25	

Tablo 4.2.4.6’da görüldüğü üzere MEB yayınları tarafından hazırlan 6. sınıf Türkçe ders kitabında geçen birbirinden farklı (f=18) ve toplamda (f=25) kalıp söz / ilişki söz listelenmiştir. Bu kapsamda okuma metinleri içerisinde teşekkür ederim / ediyorum (f=6), aferin (f=2) ve lütfen (f=2) ifadelerinin sıklık değerleri bakımından öne çıkarıldığı görülmektedir.

4.2.4.7. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yabancı Sözcükler

Tablo 4.2.4.7’de MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde tespit edilen yabancı sözcükler sunulmuştur:

Tablo 4.2.4.7. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Yabancı Sözcükler

Yabancı sözcükler	(f)	Yabancı sözcükler	(f)	Yabancı sözcükler	(f)
münasip	14	diskjokey	1	naçar	1
geometri	12	dizanteri	1	nadan	1
talebe	12	duayen	1	negatif	1
galaksi	10	dubleks	1	neon	1
teknoloji	7	element	1	nispet	1
grup	5	endüstri	1	nostalji	1
spor	5	endüstriyel	1	nötron	1
geometrik	4	faaliyet	1	oley oley	1
makine	4	fabrika	1	pak	1
biyokimya	3	filtre	1	parlamentar	1
elektrik	3	final	1	plaka	1
helyum	3	firstlady	1	plan	1
hidrojen	3	fizyoterapist	1	platform	1
mekanizma	3	flash	1	plaza	1
mesaj	3	flora	1	prestij	1
problem	3	fotoğraf	1	prizma	1
teknolojik	3	galeria	1	profesör	1
biyofizik	2	gam	1	profesyonel	1
ferman	2	gidon	1	program	1
festival	2	gong	1	proje	1
filozof	2	goodbye	1	psikolog	1
hürriyet	2	gros	1	radyo	1
kilo	2	hiper	1	santigrat	1
kristal	2	hobby	1	sempatik	1
market	2	inşallah	1	ser	1
metre	2	internet	1	showmen	1
minnettar	2	intiba	1	showroom	1
muazzam	2	jant	1	sipahi	1
muhafız	2	kalsiyum	1	skorboard	1
pozitif	2	karbon	1	spekülatör	1
saltanat	2	kilogram	1	spiker	1
sele	2	kilometre	1	sponsorluk	1
teknik	2	km	1	sportif	1
televizyon	2	kolera	1	star	1
ahd ü peyman	1	konferans	1	store	1
akrobasi	1	kronik	1	süper	1
amortisör	1	kulüp	1	sürpriz	1
anormal	1	kuvars	1	şebnem	1
antipatik	1	mafya	1	şükran	1
antre	1	mega kent	1	takdir	1
atmosfer	1	mega	1	taksi	1
bargâh	1	mekanik	1	tasarruf	1
bedesten	1	meşhur	1	tasvir	1
billboard	1	meşum	1	tavsiye	1
bodyguard	1	metabolik	1	tefekür	1
brifing	1	metabolizma	1	terakki	1
cafeshop	1	mikro	1	tevazu	1
center	1	minnet	1	tripleks	1
centerroom	1	model	1	ultraviyole	1
damping	1	molekül	1	umman	1
deklarasyon	1	moleküler biyoloji	1	vatlık	1
demo	1	muasır	1	villa	1
dergâh	1	muhteşem	1	welcome	1

deterjan	1	müselles	1
Farklı Yabansı Sözcük Sayısı	161		
Toplam Yabancı Sözcük Sayısı	258		

Tablo 4.2.4.7’de görüldüğü üzere okuma metinlerinde geçen yabancı sözcükler listelenmiştir. Bu kapsamda birbirinden farklı (f=161) ve toplamda (f=258) yabancı sözcüğe yer verildiği görülmektedir. Ayrıca münasip (f=14), geometri (f=12), talebe (f=12), galaksi (f=10), teknoloji (f=7), grup (f=5) ve spor (f=5) sözcüklerinin sıklık değerleri bakımından öne çıkan yabancı sözcükler olduğu ifade edilebilir.

4.2.4.8. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yerel Söylemler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı ögeleri açısından incelenmesine yönelik olarak yürütülen çalışmada okuma metinleri içerisinde yerel söylemlere de yer verildiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan veriler Tablo 4.2.4.8’de sunulmuştur:

Tablo 4.2.4.8. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Yerel Söylemler

Yerel Söylemler	(f)	Yerel Söylemler	(f)	Yerel Söylemler	(f)
gâvur	2	aşşam (akşam)	1	patatesli bükme	1
mıhtar (muhtar)	2	bi (bir)	1	sahab (sahip)	1
töbe (tövbe)	2	böle (böyle)	1		
ağzı açık börek	1	mercimekli bükme	1		
Farklı Yerel Söylem Sayısı	10				
Toplam Yerel Söylem Sayısı	13				

Tablo 4.2.4.8 incelendiğinde 6. sınıf Türkçe ders kitabında (MEB Yayınları) bulunan okuma metinlerinde geçen birbirinden farklı (f=10) olmak üzere toplamda (f=13) yerel söylem listelenmiştir. Listelenen bu yerel söylemler içerisinde gâvur (f=2), mıhtar (f=2) ve töbe (2) ifadelerinin sıklık değerleri bakımından öne çıkarıldığı da Tablo 4.2.4.8 üzerinden anlaşılmaktadır.

4.2.4.9. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Özel İsimler

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinin söz varlığı ögeleri açısından incelenmesine yönelik olarak yürütülen çalışmada son olarak özel isimler üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede ulaşılan verilere Tablo 4.2.4.9’da yer verilmiştir:

Tablo 4.2.4.9. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Özel İsimler

Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)	Özel İsimler	(f)
Türk	23	Arap oğlu Mecnun	1	Karahisar Kalesi	1
Atatürk	18	Arı Maya	1	Karamanoğlu Mehmet Bey	1
Güniz Hanım	18	Arıburnu Cephesi	1	Kars	1
DNA	13	At Meydanı	1	Kaya Kiliseleri	1
Türkiye	12	Aynalı Çarşı	1	Kayıhan Göynüş Vadisi	1
Güneş	11	Aziz Sancar	1	Kocatepe	1
Karagöz	11	Balkanlar	1	Konya	1
Afyon	10	Bayburt	1	Köpek Tarçın	1
Dünya	8	Birinci Dünya Savaşı	1	Kurtuluş Savaşı	1
Kemal	8	Büyük Taarruz	1	Kültür Bakanlığı	1
Ankara	7	Canol Karaoğlu	1	Kütahya	1
Yûnus Emre	7	Çanakkale Cephesi	1	Lord Casey (Lord Keyzi)	1
Çanakkale	6	Çanakkale Deniz Savaşı	1	Malatya	1
Amerika	4	Çanakkale Türküsü	1	Manisa	1
Anadolu	4	Çinli	1	Maraş	1
Canol	4	Dallas	1	Marslı	1
Gazi Paşa	4	Dolmabahçe Sarayı	1	Mehmetçik	1
Güneş Sistemi	4	Emre Gölü	1	Mıgırdıç	1
Nobel Ödülü	4	Ergenekon	1	Mısırlı	1
Nuri Ulusu	4	Erzincan	1	Millî Mücadele	1
TBMM	4	Erzurum	1	Minas	1
Türk evi	4	Eskişehir	1	Mustafa Kemal Atatürk	1
Türkçe	4	Evliya Çelebi	1	Nobel Kimya Ödülü	1
Agop	3	Fransızca	1	Nuri	1
Gökçe	3	Fuzuli	1	Romalı	1
Hacivat	3	Gazi Meclis	1	Sabiha Gökçen	1
İstanbul	3	Gazlıgöl	1	Sabiha	1
Orta Asya	3	Gelibolu	1	Samsun	1
Osmanlı	3	Gülibik	1	Seyfullah	1
Savur (ilçe)	3	Gümüş Kanat	1	Sincan	1
Uşak	3	Gwen (Gıven) Sancar	1	Sivas Lisesi	1
Arapça	2	Heidi (Haydi)	1	Stockholm	1
Avustralya	2	Isparta	1	Sultan Osman	1
Celil Usta	2	İç Ege	1	Tektaş Üniversitesi	1
Çanakkale Savaşı	2	İhsaniye Kervansarayı	1	Tuğrul Bey	1
Denizli	2	İran	1	Türkeli	1
DNA Onarımı	2	İscehisar Peribacaları	1	Türkistan Türkleri	1
Farsça	2	İstanbul Üniversitesi Tıp		Türkiye Büyük Millet Meclisi	1
Gökçen	2	Fakültesi	1	Türkiye Cumhuriyeti	1
İngiliz	2	İsveç Kralı Carl (Karl) On		Türklük	1
Mardin	2	Altıncı Gustaf	1	Vehbi Koç Ödülü	1
Mars	2	İsveç	1	Vırvırık dağı	1
Osmanlı Devleti	2	İtilaf Devletleri	1	Yale (Yeyl) Üniversitesi	1
Tuncer Bey	2	İzo Mizo	1	Yunan	1
ABD	1	Kâbe	1	Yûnus	1
Afganistan	1	Kâğıthane	1		
Allah	1	Kahramanmaraş	1		
Farklı Özel İsim Sayısı				137	
Toplam Özel İsim Sayısı				335	

Tablo 4.2.4.9 incelendiğinde MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında birbirinden farklı (f=137) olmak üzere toplamda (f=335) özel isme yer verildiği

görülmektedir. Özel isimler bu çerçevede incelendiğinde; Türk (f=23), Atatürk (f=18), Güniz Hanım (f=18), DNA (f=13), Türkiye (f=12), Güneş (f=11), Karagöz (f=11), Afyon (f=10) ifadelerinin sıklık değerleri bakımından diğer özel isimlere oranla daha fazla öne çıkarıldığı söylenebilir.

4.3. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinlikler

Bu bölümde ilk olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) bulunan söz varlığı ile ilgili kazanımlar belirlenmiş ve daha sonra belirlenen kazanımlar doğrultusunda 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığına yönelik etkinlikler tespit edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda ulaşılan veriler; özel yayınevi ve MEB yayınları ayırımına gidilerek sunulmuştur. Ayrıca tespit edilen etkinliklerden yola çıkarak örneklerle de yer verilmiştir.

4.3.1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinlikler

Tablo 4.3.1'de söz varlığına yönelik kazanımların özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklere yansımaları incelenmiştir. İnceleme sonucunda ulaşılan bulgular frekans değerleri ve yüzdelere üzerinden yorumlanmıştır.

Tablo 4.3.1. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Özel Yayınevi) Yer Alan Etkinlikler

BECERİLER	KAZANIMLAR	ETKİNLİK SAYISI	
		(f)	%
Dinleme / İzleme	T.6.1.2. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder. <i>Öğrencilerin tahminlerini kelimelerin sözlük anlamları ile karşılaştırmaları sağlanır.</i>	8	%6,4
	T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. <i>Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerini kullanmaları sağlanır.</i>	7 6	%5,6 %4,8
Konuşma	T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	14	%11,2
Okuma	T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. <i>a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.</i> <i>b) Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturma teşvik edilir.</i>	22	%17,6
Söz varlığı			

	T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.	7	%5,6
	T.6.3.7. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>	10	%8
	T.6.3.8. İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.	6	%4,8
	T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.	7	%5,6
	T.6.3.10. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.	9	%7,2
	T.6.3.11. Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.	6	%4,8
	T.6.3.12. Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.	6	%4,8
	T.6.3.13. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. <i>Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadeleri üzerinde durulur.</i>	2	%1,6
Yazma	T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	7	%5,6
	T.6.4.9. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. <i>Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerinin kullanılması sağlanır.</i>	3	%2,4
	T.6.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	5	%4
TOPLAM		125	%100

Tablo 4.3.1 incelendiğinde; dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin altında söz varlığına yönelik kazanımlar bulunduğu, bununla birlikte okuma becerisinin altında özel olarak söz varlığı başlığına yer verildiği görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığı ile ilgili kazanımların özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklere yansımaları incelendiğinde; dinleme / izleme becerisine yönelik sekiz (8), konuşma becerisine yönelik yirmi yedi (27), okuma becerisine yönelik yetmiş beş (75) ve yazma becerisine yönelik on beş (15) etkinlik olmak üzere toplamda yüz yirmi beş (125) etkinliğe yer verildiği görülmektedir. Etkinlik sayılarına bakıldığında okuma ve konuşma becerisine yönelik etkinliklerin daha fazla öne çıkarıldığı da ifade edilebilir.

6. sınıf Türkçe ders kitabında (özel yayınevi) bulunan etkinliklere kazanımlar özelinde bakıldığında ise; okuma becerisi bölümünde yer alan “T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımına yönelik etkinliklerin sayısı 22 etkinlik (%17,6) ile dikkat çekmektedir. Bu kazanıma yönelik etkinlikleri dinleme becerisi bölümünde 8 etkinlik (%6,4) ile “T.6.1.2. Dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.”; konuşma becerisi bölümünde 14 etkinlik (%11,2) ile “T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış,

dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.” ve yazma becerisi bölümünde 7 etkinlik (%5,6) ile “T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.” kazanımına yönelik etkinliklerin izlediği görülmektedir.

Ayrıca Tablo 4.3.1 incelendiğinde verilen kazanımların büyük çoğunluğunun okuma becerisine yönelik kazanımlar olduğu ve bu doğrultuda okuma becerisi ile ilgili daha fazla etkinliğe yer verildiği söylenebilir. Öte yandan verilen kazanımlarda söz varlığı unsurlarının anlam boyutunun daha fazla vurgulandığı da ifade edilebilir.

Sayısal olarak ifadeleri verilen etkinliklerden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Dinleme sırasında anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını kendi oluşturduğunuz sözlüğe yazınız. Bunların anlamlarını gerekirse metni tekrar dinleyerek tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. kullanarak kontrol ediniz.

Şekil 1. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Dinleme / İzleme Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 32)

Şekil 1 incelendiğinde, “T.6.1.2. Dinlediklerinde / izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.” kazanımına yönelik olarak öğrencilerden dinledikleri / izledikleri metinde bulunan ve anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını tahmin etmeleri beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerden tahminlerinin doğruluklarını çeşitli sözlükler aracılığıyla kontrol etmeleri de istenmektedir.

Öğretmeninizin yardımıyla “Gençlerin İyilik Ağacı” projesinden yola çıkarak okulunuzda bir iyilik hareketi oluşturmak için beyin fırtınası yapınız. Beyin fırtınasının sonucunda konu hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi birkaç dakikalık bir konuşmayla ifade ediniz. Konuşma sırasında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

Şekil 2. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 130)

Şekil 2’de görüldüğü üzere 130. sayfadaki 6. etkinlikte öğrencilerden bir proje ile ilgili olarak konuşma yapmaları beklenmektedir. Öğrencilerden bu etkinlik sırasında “T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.” kazanımı doğrultusunda yabancı dillerden alınmış ve dilimize henüz

yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerinin kullanılmasına özen göstermeleri de istenmektedir.

Metinde anlamını bilmediğiniz bazı kelime ve kelime grupları olacaktır. Bunların anlamlarını bağlamlarından yararlanarak tahmin ediniz. Bu kelime ve kelime gruplarının anlamlarını Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçlardan yararlanarak öğreniniz. Yeni öğrendiğiniz bu kelime ve kelime gruplarını sözlüğünüze eklemeyi unutmayınız.

Şekil 3. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 20)

Şekil 3 incelendiğinde, “T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımından hareketle, öğrencilerden okuma metninde geçen anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bağlamdan yararlanarak tahmin etmeleri ve bu kelimelerin anlamlarını sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü gibi araçlar kullanarak öğrenmeleri istenmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin yeni öğrendikleri kelime ve kelime gruplarından bir sözlük oluşturmaları da hatırlatılmaktadır. Öte yandan özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında buna benzer etkinliklerin sayısının fazla olması konuya verilen önemin bir göstergesi olarak da ifade edilebilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Genel Ağ adresinden elde ettiğiniz bilgilerden yararlanarak “tarihî eserlerin korunması” konusunda grup hâlinde bilgilendirici bir metin yazınız. Bunun için 4 - 5 kişilik gruplara ayrılınız. Metninizi yazmadan önce konu ve ana fikri belirleyiniz. Metninizin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde nelerden söz edeceğinizi oluşturacağınız taslağa yazınız. Yazınızın ilk paragrafında yazma amacınızı ifade etmeyi de unutmayınız.

Yazınızda atasözleri, deyimler ve özdeyişlerden yararlanınız. Ayrıca yazınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanınız.

Şekil 4. Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yazma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 234)

Şekil 4 incelendiğinde, 234. sayfada yer verilen 7. etkinlikte öğrencilerden bilgilendirici bir metin yazmaları beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerin metinlerini oluştururken “T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.” kazanımına yönelik olarak atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanarak yazılarını zenginleştirmeleri ve “T.6.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz

yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.” kazanımından hareketle de dilimize henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerin Türkçelerini kullanmaları önemsenmektedir.

4.3.2. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Etkinlikler

Tablo 4.3.2’de Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) yer alan söz varlığına yönelik kazanımların MEB yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklere yansımaları gösterilmektedir:

Tablo 4.3.2. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (MEB Yayınları) Yer Alan Etkinlikler

BECERİLER	KAZANIMLAR	ETKİNLİK SAYISI	
		(İ)	%
Dinleme/ İzleme	T.6.1.2. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder. <i>Öğrencilerin tahminlerini kelimelerin sözlük anlamları ile karşılaştırmaları sağlanır.</i>	6	%7,69
	T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. <i>Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerini kullanmaları sağlanır.</i> T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	0 1 2	%0 %1,29 %2,56
Okuma Söz varlığı	T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. <i>a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları kullanmaları sağlanır.</i> <i>b) Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir.</i>	25	%32,05
	T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.	11	%14,10
	T.6.3.7. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>	4	%5,13
	T.6.3.8. İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.	5	%6,41
	T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.	3	%3,85
	T.6.3.10. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.	4	%5,13
	T.6.3.11. Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.	2	%2,56
	T.6.3.12. Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.	7	%8,97
	T.6.3.13. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. <i>Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadeleri üzerinde durulur.</i>	2	%2,56
	T.6.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.	1	%1,29

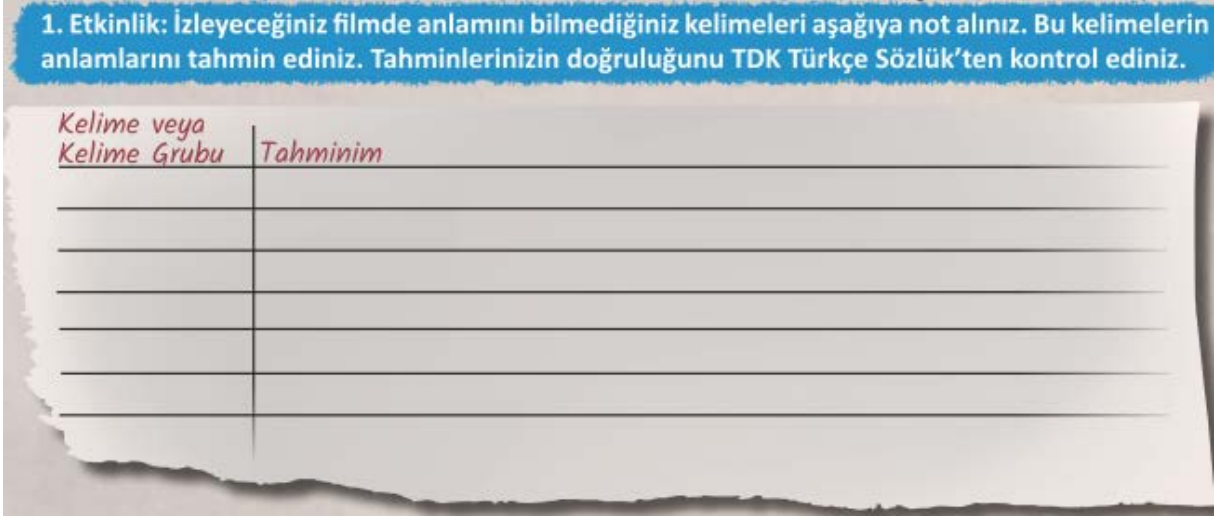
T.6.4.9. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.	3	%3,85
<i>Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerinin kullanılması sağlanır.</i>		
T.6.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	2	%2,56
TOPLAM	78	%100

Tablo 4.3.2 incelendiğinde Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan söz varlığı ile ilgili kazanımların MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklere yansımaları görülmektedir. Bu doğrultuda dinleme / izleme becerisine yönelik altı (6), konuşma becerisine yönelik üç (3), okuma becerisine yönelik altmış üç (63) ve yazma becerisine yönelik altı (6) etkinlik olmak üzere toplamda yetmiş sekiz (78) etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir.

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinlikler, söz varlığı ile ilgili kazanımlar etrafında incelendiğinde; okuma becerisi bölümünde 25 etkinlik (%32,05) ile “T.6.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” ve 11 etkinlik (%14,10) ile “T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.” kazanımına yönelik etkinliklerin öne çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca dinleme / izleme becerisi bölümünde bulunan “T.6.1.2. Dinlediklerinde / izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.” kazanımından hareketle 6 etkinliğe (%7,69) yer verildiği ve konuşma becerisi bölümünde bulunan “T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.” kazanımına yönelik olarak herhangi bir etkinliğe yer verilmediği dikkat çeken noktalar olarak vurgulanabilir.

Tablo 4.3.2 ile ilgili olarak özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı ile benzer şekilde MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında da okuma becerisine yönelik etkinliklerin daha fazla yer aldığı görülmektedir. Bu durumun ders kitaplarında okuma metinlerinin daha fazla yer alması ve Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda okuma becerisine yönelik daha fazla kazanımın yer almasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerden bazı örnekler ise şu şekilde gösterilebilir:

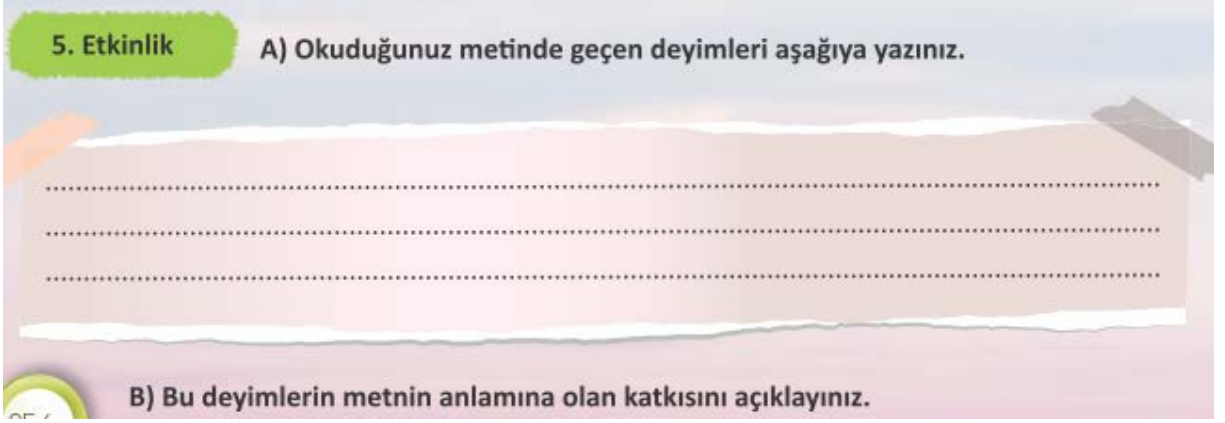
Şekil 5. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Dinleme / İzleme Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 64)

Şekil 5 incelendiğinde öğrencilerden “T.6.1.2. Dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.” kazanımı doğrultusunda dinleme / izleme metninde geçen ve anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını tahmin etmeleri, bununla birlikte kelimelerin anlamlarına yönelik tahminlerini TDK Türkçe Sözlük’ten kontrol etmeleri istenmektedir.

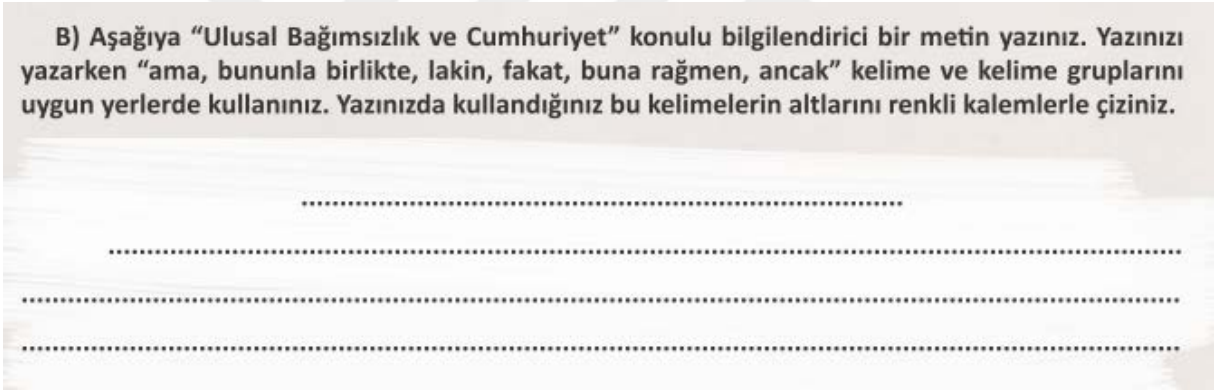
Şekil 6. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 83)

Şekil 6 incelendiğinde 83. sayfada yer alan 5. etkinlikte öğrencilerden gelecek ile ilgili hayallerini anlatan bir konuşma yapmaları beklenmektedir. Ayrıca Şekil 6’da öğrencilerin konuşmalarını gerçekleştirirken “T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.” kazanımına yönelik olarak uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmalarının önemsendiği görülmektedir.

Şekil 7. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (s. 254)

Şekil 7’de görüldüğü üzere öğrencilerden “T.6.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.” kazanımından hareketle okuma metninde yer verilen deyimleri tespit etmeleri ve bu deyimlerin metnin anlamına olan katkısını açıklamaları beklenmektedir.

Şekil 8. MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Yazma Becerisine Yönelik Etkinlik Örneği (S. 54)

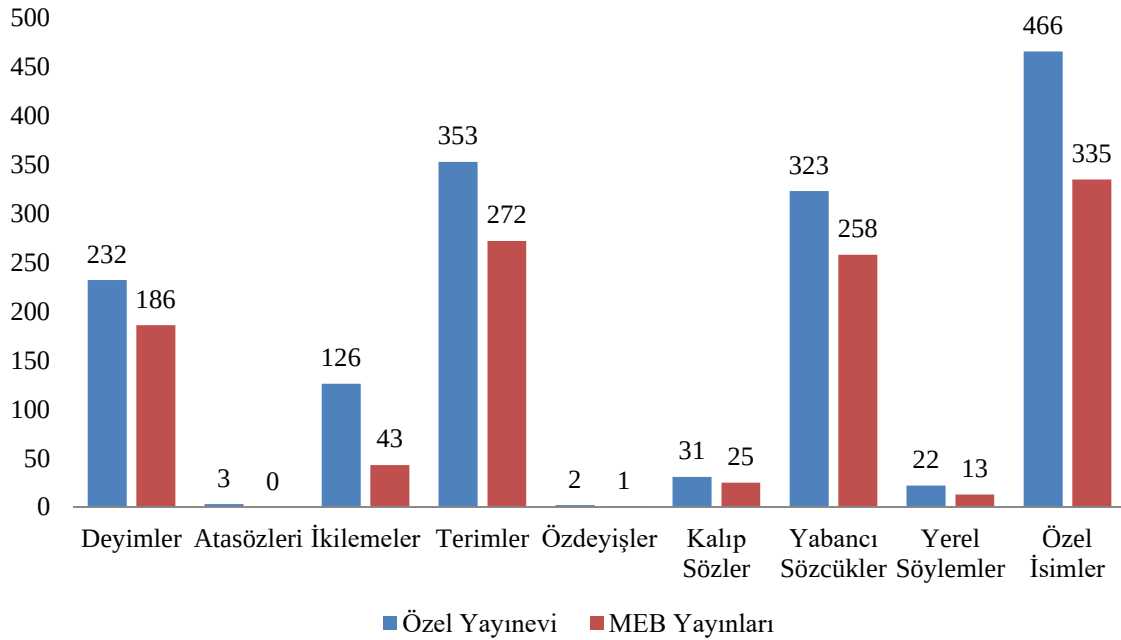
Şekil 8’de görüldüğü üzere 54. sayfada bulunan 6. etkinliğin B maddesinde öğrencilerden bilgilendirici bir metin yazmaları istenmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu etkinlik sırasında “T.6.4.9. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.” kazanımına yönelik olarak ama, bununla birlikte, lakin, fakat, buna rağmen ve ancak gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmalarının istendiği de görülmektedir.

4.4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Öğelerinin ve Söz Varlığına Yönelik Etkinliklerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

Bu bölümde özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanmış olan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metnlerinin söz varlığı öğeleri açısından incelenmesi sonucu ortaya çıkan veriler birlikte ele alınmıştır. Bu doğrultuda her iki ders kitabında tespit edilen söz varlığı öğeleri ile ilgili veriler grafikler üzerinden sunulmuş ve yorumlanmıştır. Ayrıca söz varlığı kazanımlarına yönelik olarak 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlik sayıları da benzer şekilde irdelenmiştir.

4.4.1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Toplam (Tekrar Eden) Söz Varlığı Sayısı

Özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metnlerinde geçen söz varlığı öğelerine yönelik toplam değerler Grafik 1’de verilmiştir:

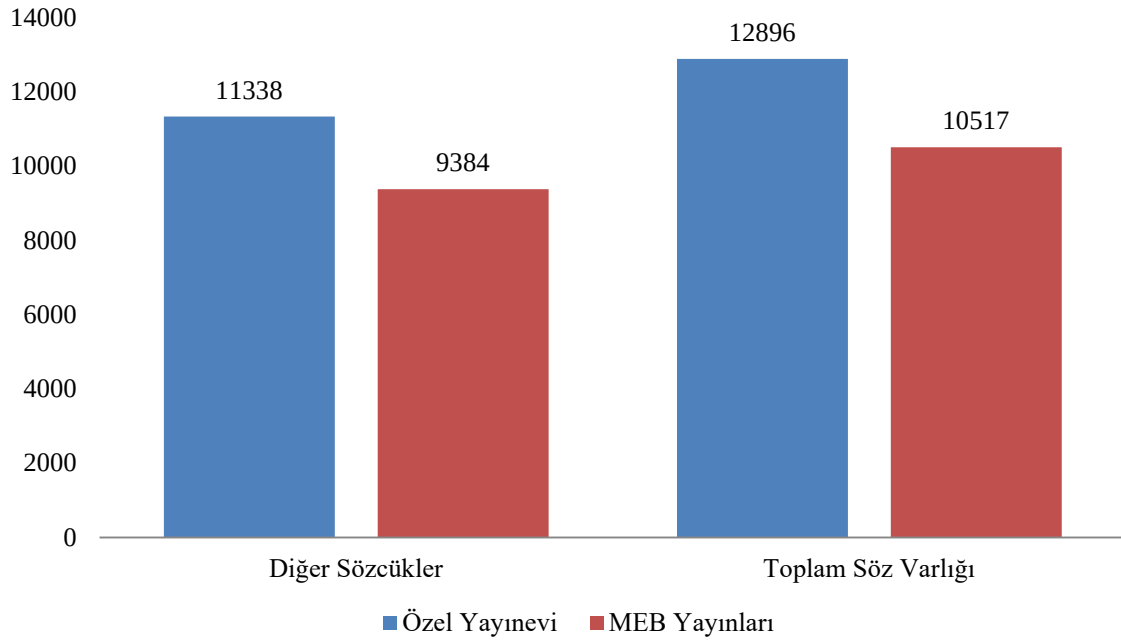

Grafik 1. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Öğelerine Yönelik Toplam Sayılar

Grafik 1 incelendiğinde özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metnlerinde tespit edilen söz varlığı öğelerine yönelik toplam sayılara yer verildiği görülmektedir. Bu kapsamda her iki ders kitabında da özel isimler ile ilgili daha fazla öğeye yer verildiği, bununla birlikte terimler, yabancı

sözcükler ve deyimlerle ilgili öğelerin de öne çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabının tüm öğeler açısından daha zengin olduğu yorumu da yapılabilir. Öte yandan MEB Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabında herhangi bir atasözüne yer verilmediği de Grafik 1 üzerinden anlaşılmaktadır.

Her iki ders kitabında tespit edilen bu söz varlığı öğelerinin dışındaki diğer sözcükler ve Türkçe ders kitaplarının içerdiği tüm söz varlığı öğelerine yönelik toplam sayılar ise ayrıca Grafik 2’de sunulmuştur:

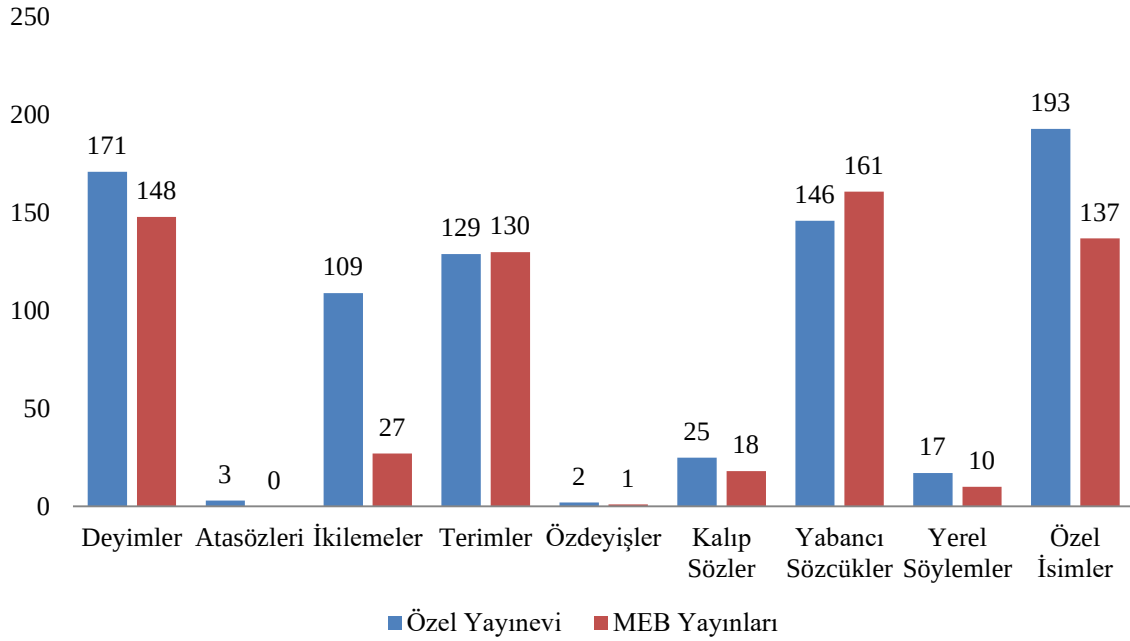

Grafik 2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Diğer Sözcükler ve Toplam Söz Varlığı Sayısı (Toplam Söz Varlığı Sayısına Yönelik)

Grafik 2’de görüldüğü üzere her iki ders kitabında tespit edilen söz varlığı öğeleri dışındaki diğer sözcükler ve toplam söz varlığı sayısına yönelik veriler sunulmuştur. Grafik 2 bu çerçevede incelendiğinde; özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabının hem diğer sözcükler ($f=11338$) hem de toplam söz varlığı ($f=12896$) sayısı bakımından MEB Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabına oranla daha zengin olduğu ifade edilebilir.

4.4.2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Farklı Söz Varlığı Sayısı

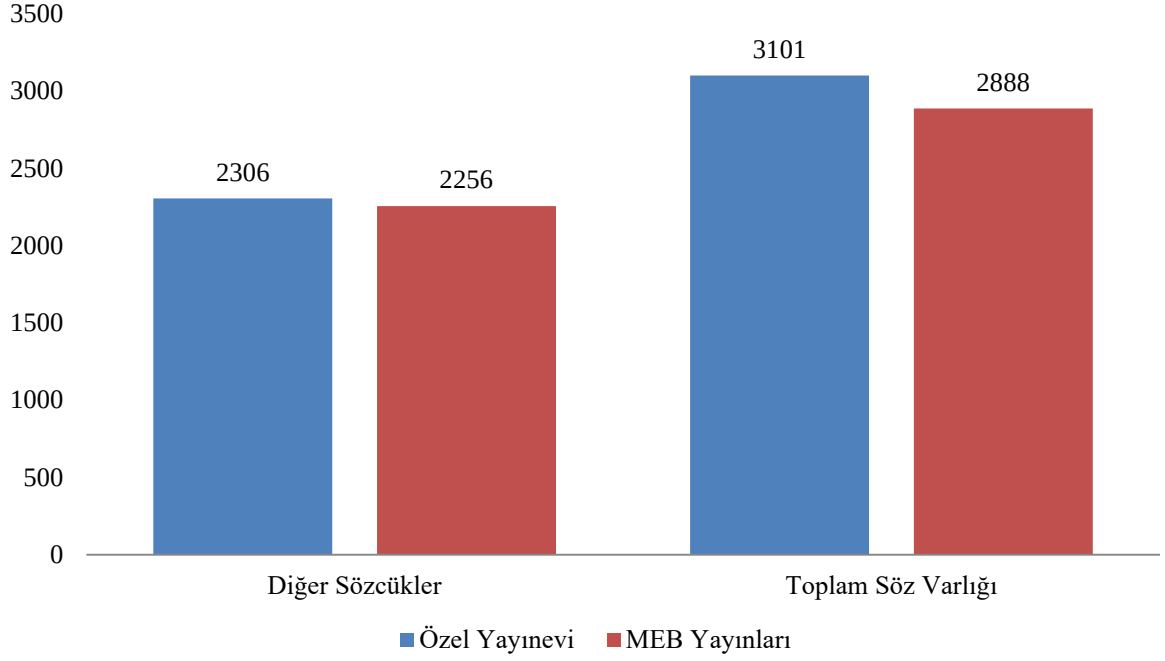
Özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinlerinde tespit edilen toplam söz varlığı sayısının yanında farklı söz varlığı sayısı da irdelenmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan veriler Grafik 3 ve Grafik 4 üzerinden yorumlanarak sunulmuştur:

Grafik 3. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Ögelerine Yönelik Farklı Söz Varlığı Sayısı

Grafik 3'te görüldüğü üzere incelenen ders kitaplarında tespit edilen söz varlığı ögelerine yönelik olarak farklı söz varlığı sayısına yer verilmiştir. Bu değerler incelendiğinde MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yabancı sözcükler (f=161) ve terimlere (f=130) ait daha fazla farklı söz varlığına yer verildiği görülmektedir. Ancak diğer söz varlığı ögelerine bakıldığında ise özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabının farklı söz varlığı sayısı bakımından diğer ders kitabına oranla daha zengin olduğu anlaşılmaktadır.

Özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanan ders kitaplarında yukarıda değerleri verilen farklı söz varlığı öğeleri dışındaki diğer sözcükler ve toplam söz varlığı sayısı Grafik 4’te sunulmuştur:

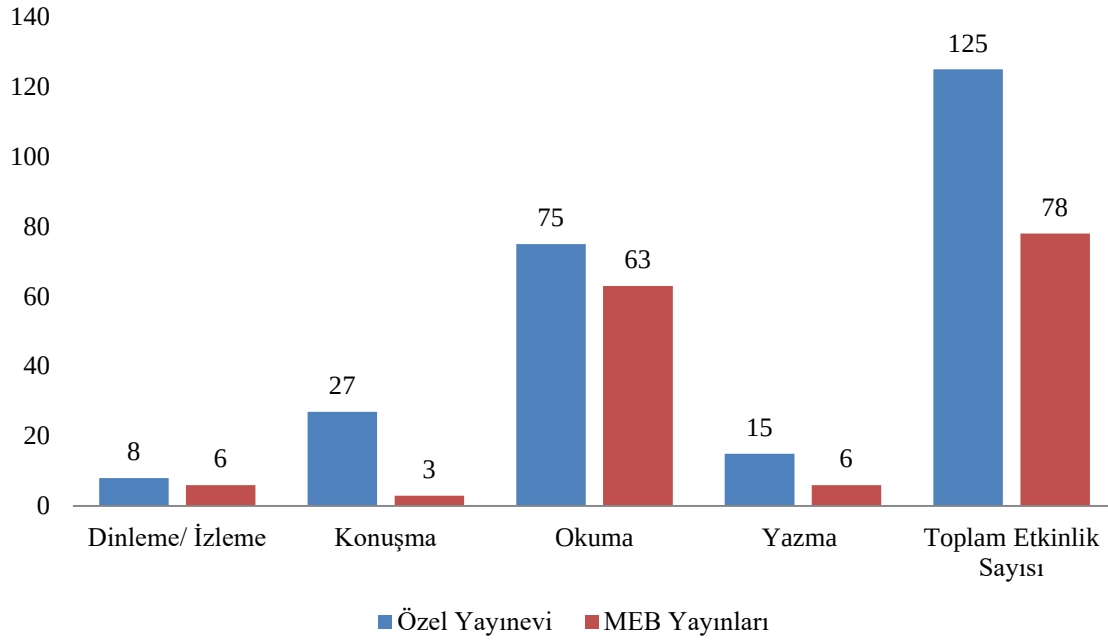

Grafik 4. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Diğer Sözcükler ve Toplam Söz Varlığı Sayısı (Farklı Söz Varlığı Sayısına Yönelik)

Grafik 4 incelendiğinde birbirinden farklı diğer sözcükler ve toplam söz varlığı sayısının birbirine yakın değerler olduğu ancak yine de özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabının MEB yayınları tarafından hazırlanan ders kitabına oranla daha fazla söz varlığı ögesi barındırdığı ifade edilebilir.

4.4.3. Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik 6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinlik Sayıları

6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı ögeleri açısından incelenmesinde son olarak Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinlikler üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) yer alan kazanımlar dil becerisi alanlarına göre gruplandırılarak bu becerilerle ilgili olan söz varlığı etkinlikleri ve toplam etkinlik sayıları Grafik 5'te sunulmuştur:

Grafik 5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Söz Varlığı Kazanımlarına Yönelik Etkinlik Sayıları

Grafik 5 incelendiğinde özel yayınevi ve MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile ilgili etkinliklerin dil becerisi alanlarına göre dağılımı ve toplam etkinlik sayıları görülmektedir. Etkinlikler bu çerçevede ele alındığında gerek tüm dil becerisi alanları gerekse de toplam etkinlik sayısı bakımından özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında daha fazla etkinliğe yer verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca her iki ders kitabında da okuma becerisi ile ilişkilendirilen etkinliklerin sayısı dikkat çekmektedir.

Yapılan tüm bu incelemelerle ilgili son olarak; 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinliklerin büyük çoğunluğunun birbirine benzer etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda etkinliklerin nicelik olarak yeterli gibi görünse de nitelik olarak yetersiz olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından hareketle ulaşılan sonuçlara, bu sonuçların daha önce yapılan benzer çalışmaların sonuçları ile birlikte ele alınıp tartışılmasına ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda sunulan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan söz varlığı ögeleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış, bununla birlikte ders kitaplarının önemli bir bölümünü oluşturan okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler de incelenmiştir. Bu kapsamda ortaya çıkan sonuçlar ilgili literatürde bulunan benzer çalışmaların sonuçlarıyla birlikte tartışılarak sunulmuştur.

Araştırmada ilk olarak özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bulunan söz varlığı ögeleri incelenerek toplam söz varlığı sayısının temalara göre dağılımı belirlenmiştir. Söz konusu ders kitabında 8 tema bulunmaktadır. Toplam söz varlığı sayısının temalara dağılımına bakıldığında ise “Doğa ve Evren” teması ile “Bilim ve Teknoloji” temasının söz varlığı sayısı bakımından daha zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu temaları söz varlığı sayısı bakımından en çoktan en aza doğru sırasıyla; “Sanat, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Erdemler, Vatandaşlık ve Çocuk Dünyası” temaları izlemektedir.

Araştırmada ikinci olarak özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bulunan söz varlığı ögeleri toplam söz varlığı sayısı ve farklı söz varlığı sayısı bakımından ele alınmıştır. Bu bağlamda toplam söz varlığı sayısı açısından en zengin söz varlığı ögesinin “özel isimler” (466) olduğu belirlenmiştir. Özel isimleri izleyen söz varlığı ögeleri sırasıyla “terimler (353), yabancı sözcükler (323), deyimler (232), ikilemeler (126), kalıp sözler / ilişki sözleri (31), yerel söylemler (22), atasözleri (3) ve özdeyişler (2)dir.” Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bu söz varlığı ögelerinin dışında diğer sözcükler olarak nitelendirilen 11338 söz daha bulunmaktadır. Bu sözcüklerle birlikte ilgili ders kitabında 12896 toplam söz varlığı yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ayrıca bu ögelere yönelik farklı söz varlığı sayısı ile ilgili de

inceleme yapılmıştır. Bu çerçevede özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metnindeki farklı söz varlığı sayısının da toplam söz varlığı sayısı ile benzer olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde farklı söz varlığı sayısı bakımından da en zengin söz varlığı ögesi özel isimler (193)'dir. Bu ögeyi en çoktan en aza doğru “deyimler (171), yabancı sözcükler (146), terimler (129), ikilemeler (109), kalıp sözler / ilişki sözleri (25), yerel söylemler (17), atasözleri (3) ve özdeyişler (2)” izlemektedir. Okuma metnlerinde bu ögelerin dışında yine diğer sözcükler olarak nitelendirilen 2306 farklı söz daha bulunmaktadır. Söz varlığı ögeleri ve diğer sözcüklerle birlikte özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında toplamda 3101 farklı söz varlığı ögesine yer verildiği tespit edilmiştir. Kargın (2019), yürüttüğü çalışmasında 2018-2019 eğitim öğretim yılında okutulan özel yayınevine ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında 3532 farklı söz olmak üzere toplamda 16468 söz varlığı ögesi bulunduğunu tespit etmiştir. Uluçay (2011) ise 2010-2011 eğitim öğretim yılında okutulması onaylanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında 3321 farklı sözcük olmak üzere toplamda 15049 söz varlığı ögesi yer aldığını ortaya koymuştur. Bu açıdan 2019-2020 yıllarında okutulması önerilen özel yayınevine ait 6. sınıf Türkçe ders kitabında diğer yıllarda okutulması onaylanan ders kitaplarına oranla daha az söz varlığı ögesine yer verildiği ifade edilebilir.

Araştırmada üzerinde durulan bir diğer konu özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metnlerinde en sık tekrar edilen sözcüklerdir. Bu bağlamda 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metnlerinde özellikle “bir, bu, da / de, ile, olmak, o, ve, demek, ne, ben, mi” sözcüklerinin en sık tekrarlanan söz varlığı ögeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sözcüklerin genel olarak sıfat, zamir, fiil, bağlaç ya da edat görevinde olan temel söz varlığı ögeleri olduğu da ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonuçlarının Pierce (1963), Göz (2003) ve Kutlu (2006) tarafından yapılan çalışmalarda verilen sık kullanılan sözcükler ile sıralama açısından farklar olsa da örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer araştırma materyalini MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Bu bağlamda MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yine 8 tema bulunmaktadır. Toplam söz varlığı sayısının temalara dağılımına bakıldığında ise “Bilim ve Teknoloji” teması ile “Birey ve Toplum” temasının söz varlığı sayısı bakımından daha zengin olduğu tespit edilmiştir. Bu temaları söz varlığı sayısı bakımından sırasıyla; “Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren, Erdemler, Okuma Kültürü, Millî Mücadele ve Atatürk ve Millî Kültürümüz” temaları izlemektedir.

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki okuma metinlerinde bulunan söz varlığı ögeleri, toplam söz varlığı sayısı ve farklı söz varlığı sayısı bakımından da ele alınmıştır. Bu çerçevede okuma metinleri içerisinde en sık kullanılan söz varlığı ögesinin “özel isimler” (335) olduğu tespit edilmiştir. Bu ögeleri en çoktan en aza doğru sırasıyla “terimler (272), yabancı sözcükler (258), deyimler (186), ikilemeler (43), kalıp sözler / ilişki sözleri (25), yerel söylemler (13), özdeyişler (1)” izlemektedir. MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında tespit edilen bu söz varlığı ögelerinin dışında diğer sözcükler olarak nitelendirilen 9384 söz daha bulunmaktadır. Bu sözcüklerle birlikte ilgili ders kitabında 10517 toplam söz varlığı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ayrıca söz varlığı ögelerine yönelik farklı söz varlığı sayısı da irdelenmiştir. Bu kapsamda MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde farklı söz varlığı sayısı bakımından en zengin söz varlığı ögesinin “yabancı sözcükler” (161) olduğu tespit edilmiştir. Bu ögeyi en çoktan en aza doğru “deyimler (148), özel isimler (137), terimler (130), ikilemeler (27), kalıp sözler / ilişki sözleri (18), yerel söylemler (10) ve özdeyişler (1)” izlemektedir. Ayrıca MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde bu ögelerin dışında yine diğer sözcükler olarak nitelendirilen 2256 farklı söz yer aldığı sonucunu ulaşılmıştır. Sayılan bu söz varlığı ögeleri ve diğer sözcüklerle birlikte MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 2888 farklı söz varlığı ögesine yer verildiği tespit edilmiştir. Öte yandan MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde herhangi bir atasözüne yer verilmediği belirlenmiştir. Apaydın (2010), 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulması onaylanan beş farklı 6. sınıf Türkçe ders kitabı ile ilgili çalışmada sadece bir kitap hariç diğer dört kitapta herhangi bir atasözüne yer verilmediğini belirlemiştir. Büyükhellaç (2014) da benzer şekilde yürüttüğü incelemesinde 2012-2013 yıllarında okutulması tavsiye edilen ortaokul Türkçe ders kitaplarının atasözleri açısından fakir olduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan ders kitaplarında az sayıda atasözü kullanıldığı ve bu durumun Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirlenen atasözleri ile ilgili kazanımları tam olarak yansıtmadığı düşünülmektedir.

MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı ile ilgili üzerinde durulan bir diğer konu okuma metinlerinde en sık tekrar edilen sözcüklerdir. Bu bağlamda söz konusu Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinde “bir, ve, bu, da / de, olmak, ile, o, ben, demek, için” sözcüklerinin en sık tekrarlanan söz varlığı ögeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sözcüklerin de genel olarak edat, bağlaç, sıfat, zamir, fiil görevinde kullanılan sözcük türleri olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bu sözcüklerin tespit edilmesinin önemli olduğu

düşünülmektedir. Aksan (2015), bir dille ilgili sözlüklerin hazırlanmasında ve bir dilin öğretiminde sözcüklerin hangi sıraya göre öğretilceğinde dildeki sözcük sıklıklarının bilinmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Eğilmez (2010) de bir dilde kullanılan ilk 1000 sözcüğün öneminin çok büyük olduğunu ve bu doğrultuda Türk diline ait sözcük sıklığı çalışmalarının sonucunda tespit edilen ilk 1000 sözcüğün, ilköğretim düzeyinde ana dili eğitimi ve yabancılara Türkçe öğretimi bakımından oldukça önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır.

Araştırmada 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki (Özel Yayınevi ve MEB Yayınları) okuma metinlerinde bulunan ve araştırmaya konu olan her bir söz varlığı ögesi (deyimler, atasözleri, ikilemeler, terimler, özdeyişler, kalıp sözler/ ilişki sözleri yabancı sözcükler, yerel söylemler ve özel isimler) için ayrı ayrı detaylı listeler oluşturulmuş ve her bir söz varlığı ögesinin okuma metinlerinde kaç kez geçtiği belirlenmiştir. Kargın (2019), Büyükhellaç (2014), Uluçay (2011), Apaydın (2010), Eğilmez (2010) ve Kutlu (2006) gibi araştırmacılar yapmış olduğu çalışmalarda buna benzer şekilde geçmiş yıllarda 6. sınıf ve diğer sınıf düzeylerinde okutulan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ögeleri ile ilgili listeler oluşturmuştur. Yapılan bu çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmaların sonraki yıllarda hazırlanacak olan Türkçe ders kitapları için bir yol gösterici olması da beklenmektedir. Ayrıca söz varlığı bir toplumun yaşayışı, kültürü, dilinin zenginliği gibi birçok özelliğini yansıtır. Baş (2010) da yürüttüğü çalışmasında söz varlığının binlerce yıllık kültür birikimine sahip olduğunu ve söz varlığının gücünü zenginleştirebilen milletlerin kendi geçmişlerini de koruyabileceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarının içerdiği söz varlığı ögeleri ile kültür taşıyıcısı görevi üstlenmesi beklenmektedir.

Araştırmanın bir diğer boyutunu okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler oluşturmaktadır. Etkinliklerin incelenmesinde ilk olarak Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) 6. sınıf düzeyinde yer alan, öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik kazanımlar belirlenerek temel dil becerileri altında gruplandırılmış ve daha sonra bu kazanımların Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yansımaları tespit edilmiştir. Buna yönelik olarak yapılan incelemede özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında en fazla okuma becerisine yönelik söz varlığı etkinliğine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede okuma becerisi bölümünde en fazla *“Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.”* kazanımına yönelik etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu kazanıma yönelik etkinliklerin sayısının tüm beceri alanlarındaki kazanımlara yönelik etkinliklerden daha fazla olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan okuma becerisi ile ilgili etkinlikleri sırasıyla “konuşma, yazma ve dinleme / izleme” becerisine yönelik etkinlikler izlemektedir. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda verilen söz varlığına yönelik kazanımlarda genel olarak söz varlığı öğelerinin daha çok anlam boyutu üzerinde durulduğu ve Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin de bu çerçevede hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Dil bilgisi ile ilgili ise daha az sayıda kazanım ve etkinlik bulunduğu belirlenmiştir. Ülper ve Karagöl (2011) de benzer şekilde söz varlığının geliştirilmesinde sözcüklerin sadece anlamlarının değil anlamları ile birlikte metin içerisinde ne anlamda kullanıldığının da öğretilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Araştırmada MEB Yayınları tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan etkinlikler de benzer şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra, en fazla okuma becerisine yönelik söz varlığı etkinliği bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hem okuma becerisi bölümünde hem de diğer beceri alanları ile ilgili olan bölümde en fazla “*Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.*” kazanımına yönelik söz varlığı etkinliğine yer verildiği sonucuna varılmıştır. Okuma becerisi ile ilgili olan etkinlikleri eşit sayıda bulunan dinleme ve yazma etkinlikleri ile konuşma becerisine yönelik etkinlikler izlemektedir. Gündoğdu (2012) da 2011-2012 eğitim öğretim yılında kullanılan 6. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabı üzerine yapmış olduğu çalışmada en fazla okuma becerisi ile ilgili söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliğe yer verildiğini belirlemiştir. Gündoğdu (2012) çalışmada konuşma becerisine yönelik ise herhangi bir söz varlığı etkinliğine rastlamamıştır. Bu bakımdan 2019-2020 yıllarında okutulan ders kitaplarında konuşma becerisi ile ilgili etkinliklerin sayısında önemli bir oranda artış yaşandığı ifade edilebilir. Ayrıca iki çalışma birlikte ele alındığında 2019-2020 yılında okutulan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki tüm beceri alanları ile ilgili etkinliklerin sayısında da önemli oranda artış yaşandığı belirlenmiştir.

Araştırmanın son bölümünde hem 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinleri hem de okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinliklerin söz varlığı açısından incelenmesi sonucu ortaya çıkan veriler birlikte ele alınarak bu verilerin karşılaştırılması sağlanmıştır. Bu kapsamda özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan tüm söz varlığı öğelerine yönelik toplam değerlerin MEB Yayınları tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabındaki öğelerin sayısından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca her iki ders kitabında bulunan söz varlığı öğelerine yönelik toplam sayıların doğru orantılı olduğu belirlenmiştir. Her iki ders kitabında da en sık

tekrar edilen söz varlığı ögesinin “özel isimler” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel isimlerden sonra en sık tekrar eden ögelerin ise sırasıyla “terimler, yabancı sözcükler, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca her iki ders kitabındaki okuma metinlerinde en az geçen söz varlığı ögelerinin “özdeyişler ve atasözleri” olduğu belirlenmiştir. Apaydın (2010) da 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulması onaylanan beş farklı 6. Sınıf Türkçe ders kitabındaki söz varlığı üzerine yaptığı incelemede, okuma metinlerinde özel isimlerin çok sık kullanıldığını, özdeyişler ve atasözlerinin ise seyrek olarak kullanıldığını tespit etmiştir. Bu açıdan farklı yıllarda okutulması tavsiye edilen ders kitaplarına yönelik yapılan incelemelerin birbiri ile örtüştüğü ifade edilebilir.

Araştırmada her iki ders kitabında bulunan farklı söz varlığı sayısına yönelik değerlerin ise toplam sayılara göre farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında en sık tekrar edilen söz varlığı ögesinin “özel isimler”; MEB Yayınları tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında ise “yabancı sözcükler” olduğu sonucuna varılmıştır. Bu ögelerin dışında MEB Yayınları tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında “yabancı sözcükler ve terimler” ögesine yönelik daha fazla farklı söz varlığı bulunduğu, diğer bütün ögeler bakımından ise özel yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabının daha zengin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada toplam söz varlığı ve farklı söz varlığına yönelik olarak yapılan incelemede son olarak özel yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında 3101 farklı söz varlığı olmak üzere toplamda 12896 söz varlığı ögesi; MEB Yayınları tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında ise 2888 farklı söz varlığı olmak üzere toplamda 10517 söz varlığı ögesi bulunduğu ve bu bağlamda özel yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabının hem farklı söz varlığı hem de toplam söz varlığı sayısı bakımından daha zengin olduğu sonucuna varılmıştır. Apaydın (2010), 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulması tavsiye edilen beş farklı 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki söz varlığı üzerine yaptığı incelemede 9544 ile 13766 arasında değişen toplam söz varlığı sayısına ulaşmıştır. Bu bakımdan araştırmada elde edilen verilerin bu değerler arasında yer aldığı ve birbirine benzer nitelikte olduğu ifade edilebilir. Apaydın (2010), yaptığı çalışmasında ayrıca 5 ayrı yayınevine ait 6. sınıf Türkçe ders kitabında 2337 ile 2800 arasında farklı söz varlığı bulunduğunu belirlemiştir. Bu açıdan günümüzde kullanılan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki farklı söz varlığı sayısında az da olsa bir artış yaşandığı söylenebilir. İncelenen ders kitapları ile ilgili verilen bu değerlerin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Karakuş (2000), batılı ülkeler olan İngiltere ve Almanya’da 7-12 yaşındaki çocuklara 5000 civarında sözcük öğretimi

gerçekleştirilmesinin hedeflendiğini ifade etmektedir. Ancak Türkiye’de bu tür bir hedef temel öğretim programlarında yer almamaktadır (Yalçın, 2005). Bu çerçevede batılı ülkelerde öğretilmesi hedeflenen sözcük sayısına bakıldığında araştırmada incelenen ders kitaplarında bulunan söz varlığı sayısının yetersiz olduğu ifade edilebilir.

Araştırmada son olarak 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinlikler birlikte irdelenmiştir. Yapılan incelemede özel yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında tüm beceri alanları (dinleme / izleme, konuşma, okuma ve yazma) ile ilgili daha fazla söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliğe yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan incelemede ayrıca her iki ders kitabında da en fazla okuma becerisine yönelik söz varlığı etkinliğine yer verildiği belirlenmiştir. Bu durumun Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019) okuma becerisi ile ilgili daha fazla söz varlığına yönelik kazanım bulunmasından ve Türkçe ders kitaplarının büyük bir bölümünü okuma metinlerinin oluşturmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer beceri alanları ile ilgili ise daha az söz varlığı etkinliğine yer verildiği ve bu bağlamda etkinlikler arasında dengeli bir dağılım bulunmadığı tespit edilmiştir. Etkinlikler ile ilgili olarak yapılan incelemede sonuç olarak özel yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında toplam 125, MEB Yayınları tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında ise 78 söz varlığı etkinliği yer aldığı ancak bu etkinliklerin genel olarak birbirine benzer etkinlikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sever (2000) yapmış olduğu çalışmasında dört temel dil becerisinin gelişimi ile bireylerin söz varlığının gelişimi arasında çok sıkı bir ilişki olduğunu ve her iki alanın gelişiminin de birbirine bağlı olarak ilerlediğini belirtmektedir. Öğrenciler için bunun yolunu açan temel öğretim materyallerinden birinin ders kitapları olduğu düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarında bulunan söz varlığını geliştirmeye yönelik etkinliklerin önemli olduğu düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma kapsamında 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinleri ile okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler söz varlığı açısından incelenmiştir. Bu bağlamda diğer sınıf düzeylerinde okutulan ders kitapları ile ilgili de benzer ve güncel incelemeler yapılabilir.

İlgili literatür incelendiğinde ders kitaplarındaki söz varlığı ile ilgili çalışmalarda genellikle okuma metinleri üzerinde incelemeler yapıldığı, etkinlikler kısmının ise göz ardı edildiği görülmüştür. Oysaki ders kitaplarının önemli bir bölümünü okuma ve dinleme /

izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler oluşturmakta ve öğrencilerin sahip olması istenen beceriler genel olarak bu etkinlikler aracılığıyla kazandırılmaktadır. Bu bağlamda ders kitaplarındaki söz varlığına yönelik çalışmalarda ders kitaplarının etkinlikler boyutu da incelenebilir.

Araştırmada okuma metinleri içerisinde diğerk söz varlığı öğelerine oranla daha az atasözü ve özdeyiş geçtiğı belirlenmiştir. Bu öğelerin de bir dilin söz varlığı zenginliğini yansıtan öğeler olduğı düşünöldüğünde Türkçe ders kitaplarında içerisinde daha fazla atasözü ve özdeyiş bulunan okuma metinleri tercih edilebilir.

Okuma ve dinleme / izleme metinlerinden sonra verilen etkinlikler incelendiğinde en fazla okuma becerisine yönelik etkinliğe yer verildiğı, diğerk beceri alanları ile ilgili ise daha az sayıda etkinlik bulunduğı belirlenmiştir. Tüm dil becerisi alanlarının birbiri ile ilişkili olduğı düşünöldüğünde etkinliklerin beceri alanlarına dağılımı daha dengeli olarak verilebilir. Yani dinleme / izleme, konuşma ve yazma becerileri ile ilgili söz varlığı etkinliklerinin sayısı artırılıp derslerin işlenişinde buna uygun bir düzenleme yapılabilir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı ile ilgili etkinliklerin nicelik olarak yeterli gibi görünse de nitelik olarak yetersiz olduğı düşünölmektedir. Etkinlikler sayıca fazla olsa da bu etkinliklerin genel olarak birbirine benzer etkinlikler olduğı söylenebilir. Birbirine benzer etkinliklerin öğrencilerin sıkılmasına yol açacağı düşünöldüğünde, ders kitaplarında öğrencilerin ilgilerini çekmeye yönelik etkinliklere yer verilebilir ve bu etkinliklerin çeşitliliğı sağlanabilir.

Yapılacak olan çalışmalarda ders kitaplarındaki söz varlığı öğelerinin yanında öğrencilere yönelik çalışmalar yapılabilir. Böylece ders kitaplarındaki sözcüklerin sıklıkları belirlenerek öğrenciler tarafından kullanılıp kullanılmadığı ile ilgili sözcük yaygınlığı çalışmaları da yapılabilir.

Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler ile etkinliklerin öğrencilerin söz varlığı gelişimine katkıda bulunup bulunmadığıyla ilgili öğretmenler ve akademisyenlerden görüşler alınarak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, O. (1992). Türk kültüründe ad koyma folklorunun morfolojik ve fonksiyonel yönlerden incelenmesi. VI. Milletlerarası Türk Halk Kongresi Bildirileri, Ankara.
- Akalın, Ş. H. (2001). Şor Türkçesinin söz varlığındaki Rusça ödünçlemeler ve alıntılar üzerine. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*. S.11, Bahar, s.13-26.
- Aksan, D. (2006a). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2006b). *Ana dilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2005). *Türkiye Türkçesinin dünü, bugünü, yarını*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1997). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktaş, Ş. T. (2004). *Seçme atasözleri ve eleştirmeli açıklamaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. ve Temur, T. (2007). *Kelime hazinesinin geliştirilmesi*. (A. Kırkılıç ve H. Akyol) İlköğretimde Türkçe Öğretimi, (s.195-232), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim ortamları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Apaydın, N. (2010). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baş, B. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 137-159.
- Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 29, 27-61.
- Bilgin, Ü. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Büyükhellaç, S. (2014). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Calp, M. (2007). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ceylan, S., Duru, K., Erkek, G. ve Pastutmaz, M. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı (2.baskı)*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative, inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (3.Baskı)*. Trabzon: Pegem A Yayıncılık.
- Daharlı, G. (2012). *5. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Demir, C. (2006). Türkçe / edebiyat eğitimi ve kişisel kelime serveti. *Milli Eğitim Dergisi*, 169, Ankara.
- Demir, N. (2002). Ağız terimi üzerine. *Türkbilig*, 4, s.105-116.
- Demirel, T. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: EKOYAY Eğitim Yayıncılık Matbaacılık.
- Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Direkci, B. (2018). Derebucak (Merkez) ağzından derleme sözlüğüne katkılar. *Electronic Turkish Studies*, 13 (20).
- Ediskun, H. (2004). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Eğilmez, N. İ. (2010). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarına aktarımı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Ekiz, D. (2004). Eğitim dünyasının nitel araştırma paradigmasıyla incelenmesi: Doğal ya da yapay. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 415-439.
- Ekmen, H. (2009). 2005 programına göre hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı bakımından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ergin, M.(1988). *Dede Korkut kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Gemalmaz, E. (1999). *Ağız bilim araştırmalarının gerekliliği*. Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni, s.4-13, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Göçer, A. (2009). Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözlük kullanımı. *Turkish Studies*, 4 (4), 1025-1055.
- Göğüş, B. (1996). Türkiye’de Cumhuriyetten beri Türkçe eğitim kitapları - Türkiye’de ve Almanya’da ilköğretim ders kitapları. *Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi* No: 11, 6-11
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig*, (44), 89-110.
- Göz, İ. (2003): *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gündoğdu, A. E. (2012). İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi sözcük öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(1), 201-217.
- Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı çocuk edebiyatı (2. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Gürbüz, F. (2004). *Tercüme problemleri ve mealler*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve terimleri sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınları.

Kaplan, M. (2005). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin sözcük hazinesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.

Karahan, L. (2019). *Türkçede söz dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Karakuş, İ. (2000). *Türkçe Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Ankara: Sistem Ofset Yayınları.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27 (1), 141-153.

Kargın, F. (2019). *6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı öğeleri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Kaya, E. (2008). *İlköğretim II. kademe Türkçe ders kitaplarında sözvarlığı incelemesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Korkmaz, Z. (2010). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kutlu, H. A. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Landis, J. R. ve Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33, 159-174.

- Lévi-Strauss, C. (2000). *Hüzünlü dönenceler*. (Çev. Ömer Bozkurt) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Lincoln, Y.S. ve Guba, E.G. (1985). Naturalistic inquiry. Beverly Hills, CA: Sage. *Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12* (17), 33-54.
- MEB, (2016). Söz Varlığını Tespit Ve Geliştirme Çalıştayı Sonuç Raporu. s.210, Ankara: Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Araçları ve Yayınlar Daire Başkanlığı, Bahar.
- MEB, (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Mevzuat Bankası (2006). Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Resmî Gazete: Sayı: 26276 [<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/09/20060901-3.htm> web adresinden 11.08.2020 tarihinde erişim sağlanmıştır].
- Ögel, B. (1971). *Türk mitolojisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Örnek, S. V. (2000). *Türk halk bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öz, G. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya
- Özdemir, E. (1969). Öz Türkçe: sözcüklerin gücü. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c:XX, S. 216, s. 770.
- Özdemir, E. (2002). *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özön, M. N. (1954). Kelime hazinesi. *İlköğretim Dergisi*, 19 (367), 5-6.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA:Sage.
- Pierce, J. E. (1963). A statistical study of grammar and lexicon in Turkish and Sahaptin (Klikitat). *International Journal of American Linguistics*, 29(2), 96-106.
- Pilav, S. (2008). *Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe deyimler sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Sağlam, M. Y. (2001). Atasözleri ve deyimlerde imgelem. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 45-51.
- Sever, S. (2002). Öğretim dili olarak Türkçenin sorunları ve öğretme-öğrenme sürecindeki etkili yaklaşımlar. *Türkçenin Dünyu Bugünü Yarını (Uluslararası Bilgi Şöleni-Bildiriler)*, 185-203, Ankara.
- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayınları.
- Sinan, A. T. (2001). *Türkçenin deyim varlığı*. Malatya: Kubbealtı Yayınları.
- Şahin, H. (2006). Terimlerin genel dile yansımalarına dair bazı gözlemler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 123-129.
- Şahin, N. (1979). Çocuklarda kelime dağarcığının özellikleri. *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, c.11.
- Şimşek, R. (1987). *Örneklerle Türkçe sözdizimi*. Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık.
- Tekcan, A. İ. ve Göz, İ. (2005). *Türkçe kelime normları: 600 Türkçe kelimenin imgelem, somutluk, sıklık değerleri ve çağrışım setleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Temur, T. (2006). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin yazı dilindeki kelime hazinelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tolğay, N. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerdeki kelimelerin çeşitliliği bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tosunoğlu, M. (2000). Kelime servetinin eğitim öğretimdeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi* (144), Ekim-Kasım-Aralık.
- Turhan, H. (2010). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uluçay, M. (2011). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlere altyapı oluşturmada yeterliliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Uludağ, Ç. (2010). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uyar, Ö. B. (2012). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin öğrencilerin söz varlığına katkısı* (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun

Ülper, H. ve Karagül, S. (2011). Zenginleştirilmiş sözcük öğretimi yaklaşımı bağlamında Türkçe ders kitaplarının değerlendirilmesi. 4. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve Kültür. (3. Basım)*. Ankara: Nobel Yayınları.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*: İstanbul: Multilingual Yayınevi.

Yalçın, S. K. (2005). *İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının eğitsel açıdan değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zülfikar, H. (1991). *Terim sorunları ve terim yapma yolları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EKLER

Ek-1 Özel Yayınevi Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Öğeleri

bir	434	kadar	33	ordu	20
bu	215	kal-	33	robot	20
da/de	207	dur-	32	şey	20
ile	204	İpek	32	şu	20
ol-	201	meşe	32	bütün	19
o	160	yan	32	büyük	19
ve	131	her	31	ön	19
de-	116	siz	31	sinema	19
ne	110	tut-	31	üst	19
ben	104	biri	30	baba	18
mi	100	en	30	can	18
gel-	97	böyle	29	dal	18
gör-	72	halk	29	hemen	18
var	68	kimi	29	ilk	18
çok	66	çalış-	28	karşı	18
gibi	66	dünya	28	koş-	18
ise	66	söyle-	28	orman	18
yer	66	toprak	28	pek	18
sen	64	bul-	27	söz	18
biz	60	iki	27	taç	18
ama	57	kuş	27	anla-	17
çocuk	56	ver-	27	başka	17
git-	54	ağaç	26	deniz	17
bak-	53	asker	26	göz	17
gün	53	doğru	26	kedi	17
başla-	49	diye	25	keşif	17
daha	46	dön-	25	öğretmen	17
geç-	45	son	25	savaş	17
için	45	yok	25	şimdi	17
sonra	45	yol	25	artık	16
el	44	ad	24	iyi	16
insan	44	film	24	kim	16
kendi	44	gir-	23	ora	16
çık-	41	ara	22	önce	16
ki	41	bura	22	yolculuk	16
su	41	iş	22	yüz (sima)	16
bil-	40	öyle	22	ademoğlu	15
güzel	40	adam	21	anlat-	15
değil	39	bile	21	bulun-	15
iste-	39	Hacivat	21	duy-	15
yap-	39	hep	21	kök	15
Arşimet	38	işte	21	tek	15
baş	37	Karagöz	21	ya	15
yıl	37	nasıl	21	yine	15
iç	36	ses	21	alan	14
al-	35	yaşa-	21	anne	14
kız	35	bırak-	20	bazı	14
zaman	35	gece	20	birlikte	14
üzeri	34	hiç	20	Düş Robotu	14
ev	33	kaplan	20	evet	14

gemi	14	yaş	11	sar-	9
gezgin	14	belki	10	saygı	9
hâl	14	beyaz	10	sev-	9
iç-	14	bin-	10	sırt	9
neden	14	birbiri	10	tarla	9
pamuk	14	çiçek	10	Türk	9
perde	14	dolaş-	10	üç	9
sevgi	14	düşün-	10	ülke	9
ara-	13	geliştiril-	10	yaz	9
boy	13	gerçek	10	yaz-	9
bulut	13	gök	10	yiyecek	9
dağ	13	göster-	10	acı	8
götür-	13	hava	10	ak-	8
köy	13	hem	10	ana	8
makine	13	herkes	10	at-	8
nine	13	koy-	10	ay	8
sevinç	13	nere	10	benze-	8
vur-	13	odun	10	beri	8
ya da	13	orta	10	düşman	8
yapıl-	13	oyna-	10	geliş-	8
yıldız	13	sahne	10	hacim	8
yürü-	13	salla-	10	heyecan	8
ağırlık	12	silindir	10	ihtiyar	8
alt	12	sür-	10	ilerle-	8
Anadolu	12	sürü	10	İlker	8
ancak	12	taş	10	in-	8
arka	12	uç-	10	kaldır-	8
demir	12	ulus	10	kol	8
düş-	12	yakın	10	kon-	8
hamam	12	yaşam	10	konus-	8
kadın	12	yeni	10	köpek	8
kapı	12	yürek	10	kullanıl-	8
küçük	12	aç-	9	nakış	8
renk	12	açıl-	9	öl-	8
sor-	12	ağız	9	parça	8
yani	12	akşam	9	rüya	8
an	11	art (+dı)	9	sene	8
arkadaş	11	aynı	9	şarkı	8
bahçe	11	böylece	9	tarafından	8
çelik	11	çek-	9	tarih	8
çünkü	11	çevre	9	tüm	8
dayan-	11	çıkar-	9	ulu	8
dört	11	devam et-	9	uzak	8
durum	11	fabrika	9	yaklaş-	8
getir-	11	farklı	9	yardım	8
imece	11	gerek-	9	ye-	8
kez	11	gökyüzü	9	yeniden	8
kral	11	güç	9	ağustos böceği	7
oğul	11	gül-	9	aş-	7
sokak	11	ışık	9	bayrak	7
sultan	11	insansı	9	bekle-	7
tam	11	kimse	9	bir şey	7
tanı-	11	masal	9	birkaç	7
taşı-	11	oyun	9	çağır-	7
tepe	11	sabah	9	çalışma	7
uzun	11	sanki	9	deli	7

doğa	7	bilek	6	yemek	6
dolu	7	biraz	6	yeşil	6
dost	7	camı	6	yitir-	6
geri	7	çöl	6	yüz (sayı)	6
göl	7	dal-	6	ağustos	5
gölge	7	dayı	6	altı	5
gönül	7	değiş-	6	amaç	5
Güneş	7	dert	6	araba	5
hareket	7	dev	6	art-	5
hepsi	7	dil	6	ateş	5
hiçbir	7	düş	6	azim	5
iplik	7	ekmek	6	bağır-	5
iyilik et-	7	erkek	6	bağla-	5
kabuk	7	eş	6	bey	5
kafa	7	eşek	6	bez	5
kara	7	fakat	6	bin	5
katıl-	7	göre	6	birçok	5
kazan-	7	gövde	6	birden	5
kesil-	7	hayat	6	bit-	5
kırk	7	hayvan	6	bitki	5
kış	7	hem de	6	bugün	5
komşu	7	ısır-	6	çıban	5
kullan-	7	İkinci Hieron	6	derin	5
masa	7	ince	6	dışarı	5
oduncu	7	işe yara-	6	dinle-	5
on	7	kağnı	6	dol-	5
ozan	7	kalem	6	dökül-	5
önemli	7	kalın	6	dudak	5
pencere	7	kalk-	6	duygu	5
rüzgâr	7	kar	6	elbette	5
seyret-	7	karış-	6	firma	5
sön-	7	kes-	6	geçir-	5
sözcük	7	kur-	6	giysi	5
süre	7	kurna	6	görül-	5
şaşır-	7	kurt	6	görüntü	5
şekil	7	Lafonten	6	gür	5
taraf	7	mal	6	hafta	5
ulaş-	7	millet	6	hikâye	5
uzan-	7	ömür	6	hisset-	5
vakit	7	palamut	6	içeri	5
vatan	7	parmak	6	insanlık	5
yalnız	7	resim	6	inşaat	5
yara	7	san-	6	iz	5
yeğen	7	sanayileş-	6	kaç	5
Allah	6	sevgili	6	kâğıt	5
altın	6	sıkıca	6	Kara Memiş	5
araştırma	6	silah	6	kardeş	5
ASIMO	6	tabi	6	karınca	5
aşağı	6	tank	6	karusel (atlı karınca)	5
at	6	türlü	6	kaz-	5
Avrupa	6	yağmur	6	kenar	5
ayak	6	yan-	6	kendinden geç-	5
ayna	6	yarık	6	keşfet-	5
bas-	6	yarın	6	kılıç	5
basma	6	yaşlı	6	kolay	5
beş	6	yat-	6	kurtar-	5

kurtul-	5	bin dokuz yüz yirmi bir	4	kadırga	4
kuyruk	5	binlerce	4	kalıp	4
merak et-	5	birer	4	kan	4
metre	5	bisiklet	4	kanat	4
Nao Humanoid (Nao		boyunca	4	kaptan	4
Hüminoid)	5	bozkır	4	karın	4
okul	5	canlı	4	keçi	4
omuz	5	cenk	4	kesin	4
otur-	5	cihan	4	keşfedil-	4
örnek	5	çal-	4	kısa	4
para	5	çark	4	Kısmet (robot ismi)	4
pençe	5	çekil-	4	kirlen-	4
rastla-	5	çocukluk	4	kitap	4
saat	5	davran-	4	kocaman	4
sanayi	5	defa	4	konu	4
saray	5	defter	4	konuşma	4
sınır	5	denil-	4	köşe	4
şöyle	5	denli	4	kucakla-	4
terle-	5	ders	4	küçücük	4
top	5	deve	4	küre	4
tören	5	dış	4	kütük	4
uçur-	5	dile-	4	mavi	4
uygarlık	5	dip	4	model	4
uyu-	5	doğu	4	mutluluk	4
uzaklaş-	5	donanma	4	niye	4
ümit	5	dök-	4	oda	4
vakti gel-	5	duvar	4	oysa	4
vazgeç-	5	eski	4	öğren-	4
yahu	5	eşit	4	öte	4
yalnızca	5	et-	4	peki	4
yaprak	5	evlat	4	portakal	4
yavru	5	fark et-	4	QRIO (Kuriyo)	4
yıllık	5	fotoğraf	4	sadece	4
yoksul	5	garip	4	sağ	4
yukarı	5	geçmiş	4	Sakarya	4
yüksek	5	gelişme	4	sakin (ünlem)	4
yüksel-	5	gelişmişlik	4	sayesinde	4
açık	4	gene	4	sayın	4
ada	4	geniş	4	saz çal-	4
adlı	4	gez-	4	serin	4
afiş	4	görün-	4	sevin-	4
Afrika	4	haber	4	sınıf	4
ak	4	hani	4	Siraküza	4
alın	4	hatırla-	4	sofra	4
aman	4	hayal	4	sok-	4
Ankara	4	haydi	4	sonuç	4
araç	4	hayır	4	Sultan Orhan	4
Aygar Dağı	4	hazırla-	4	şaş-	4
az	4	hızla	4	şehit	4
bağlan-	4	ırmak	4	Şeyh Küşteri	4
bahar	4	İsmayıl (İsmail)	4	tamam	4
balta	4	inan-	4	tane	4
bambaşka	4	inanç	4	taş-	4
batı	4	incecik	4	tatlı	4
bazen	4	ip	4	tezgâh	4
biçim	4	kaç-	4	türkü	4

unut-	4	cik cik	3	hangi	3
uyan-	4	çağ	3	hatta	3
ümit et-	4	çarşamba	3	hele	3
var-	4	çeşitli	3	hesapla-	3
vuruş-	4	çığırtkan	3	Hindistan	3
vücut	4	çıplak	3	hoş geldin/geldiniz	3
yak-	4	Çin	3	hoşça kal	3
yapraklı	4	çoktan	3	İbn Battuta	3
yarat-	4	çöp tenekesi	3	içten	3
yardım et-	4	çukur	3	ikinci	3
yasa	4	dakika	3	İlk Çağ	3
yazık	4	dar	3	incele-	3
yeryüzü	4	darbeci	3	inceleme	3
yıkan-	4	daya-	3	ipucu	3
yön	4	dayıcık	3	işit-	3
yumruk	4	den-	3	iyice	3
yumurta	4	denizci	3	iyilik	3
Yunanlı	4	diğer	3	Japonya	3
yüzlerce	4	dik-	3	kabul et-	3
zar	4	dikil-	3	kalınlık	3
zavallı	4	dişli	3	kalp	3
zorluk	4	doğ-	3	kapan-	3
abla	3	dokuma	3	karanlık	3
aç	3	dolan-	3	karar ver-	3
adım	3	doyur-	3	karşılık	3
aile	3	düşünce	3	kas	3
Akdeniz	3	efendi	3	kay-	3
akıl	3	efendim (hitap)	3	kaybol-	3
al	3	eğer	3	kaynak	3
alev	3	eğil-	3	kelebek	3
Almanya	3	eğlence	3	kemik	3
ansızın	3	elbise	3	kent	3
atıl-	3	emir	3	kerata	3
ayır-	3	eriş-	3	kervan	3
ayrıca	3	esir	3	kısım	3
ayrıl-	3	eşya	3	kıyı	3
ayrıntı	3	etraf	3	kilogram	3
bağ	3	ey (hitap)	3	koru-	3
başkomutanlık	3	fare	3	köşeli	3
bebe (bebek)	3	fazla	3	köylü	3
bence	3	formül	3	kurtuluş	3
beraber	3	gaga	3	kuru-	3
beslen-	3	genellikle	3	kuvvetli	3
bilet	3	gerçekten	3	kuzgun	3
birazcık	3	getiril-	3	lakırtı	3
birdenbire	3	gezin-	3	mavilik	3
birer birer	3	giyecek	3	meğer	3
birtakım	3	göğüs	3	memleket	3
boya	3	gökyüzüne ser çek-	3	Midas	3
bölge	3	göz kırp-	3	milyonlarca	3
burgu	3	gözyaşı	3	minicik	3
burun	3	gülümse-	3	Mustafa Kemal	3
bükül-	3	günaydın	3	Mustafa Kemal Paşa	3
can ol-	3	güven-	3	mutlu	3
can ver-	3	haber ver-	3	neredeyse	3
cetvel	3	hakikat	3	nice	3

niçin	3	tahta	3	ağır	2
oku-	3	tamamla-	3	ağrı	2
okun-	3	tartışma	3	ağla-	2
olay	3	Tekin	3	Akdeniz Bölgesi	2
on yedi	3	telaş	3	Akdenizli	2
otomobil	3	teneke	3	akıllı	2
otuz	3	tertemiz	3	alın teri	2
ova	3	tıkırtı	3	altı yüz	2
oyala-	3	tırman-	3	altmış	2
öğrenci	3	ton	3	an-	2
öğün- (övün-)	3	tünel	3	anımsa-	2
öküz	3	tür	3	anıt	2
önüne düş-	3	ulusal	3	anlam	2
öp-	3	usta	3	anlamına gel-	2
öt-	3	uyanık	3	asıl	2
özellik	3	uyku	3	askerlik	2
özgül ağırlık	3	uzat-	3	asla	2
palamut meşesi	3	ünlü	3	aslan	2
palanga	3	üzere	3	aşk	2
parçala-	3	üzül-	3	ata	2
perişan	3	vurul-	3	ateş aç-	2
plastik	3	yamaç	3	ateşle-	2
Portekizli	3	yanak	3	Atlas Okyanusu	2
rağmen	3	yanıtla-	3	av	2
rahat	3	yaptır-	3	avlu	2
saç	3	yara-	3	Avrupalı	2
sağlam	3	yas	3	Aydede	2
sahip	3	yaşan-	3	ayrı	2
sakal	3	yavaş yavaş	3	bacak	2
sallan-	3	yazı	3	bağdaş kur-	2
salıncak	3	yazma	3	bağışla-	2
salon	3	yedir-	3	bakın-	2
santimetre	3	yelken	3	bakır	2
sarı	3	yelken aç-	3	bakış	2
sat-	3	yemiş	3	bal	2
savaş-	3	yen-	3	baltalık	2
Sayın Arşimet	3	yerküre	3	bari	2
sekiz yüz	3	yeterince	3	basıl-	2
ser-	3	yetiş-	3	baş başa	2
sert	3	yok et-	3	başar-	2
serüven	3	yol al-	3	başlan-	2
seyirci	3	yorgunluk	3	bayıl-	2
sıcak	3	yorul-	3	beklen-	2
sıkıntı	3	yurt	3	bel	2
sıra	3	yük	3	belir-	2
sıvı	3	zaman makinesi	3	belirt-	2
sızı	3	zannet-	3	belli et-	2
soğuk	3	zengin	3	bembeyaz	2
soluk	3	zevk	3	besle-	2
soru	3	zor	3	beş yüz	2
sökün et-	3	acaba	2	beton	2
söz et-	3	acı-	2	bıyık	2
söze başla-	3	açlıktan öl-	2	biç-	2
şahin	3	adeta	2	bildir-	2
şarkı söyle-	3	adlandırıl-	2	bilgin	2
şehit ol-	3	affet-	2	bilim insanı	2

bilimsel	2	dere	2	geçil-	2
bir başına	2	deri	2	geçit	2
bitir-	2	derinlik	2	gelin-	2
Boğaziçi Köprüsü	2	derman	2	genç	2
boşluk	2	destan	2	gerçekleştir-	2
boyun	2	destek	2	gerekli	2
boz-	2	devlet	2	geri kal-	2
bozul-	2	devril-	2	giy-	2
bölük	2	dikkat et-	2	giydir-	2
buğday	2	dilek	2	göç-	2
buluşçu	2	dilim	2	gökçek (güzel kimse)	2
bunca	2	dilim dilim	2	gömlek	2
büyüklik	2	din-	2	görkemli	2
cam	2	dinlen-	2	görme	2
canan	2	direk	2	görünüm	2
canavar	2	diz-	2	göz kapağı	2
cep	2	doğal	2	güçlü	2
cisim	2	doğrul-	2	gümüş	2
coğrafya	2	doktor	2	gündüz	2
coş-	2	don-	2	Güney Kutbu	2
coşku	2	donatıl-	2	gürültücü	2
cüce	2	doy-	2	hadi	2
çakıl	2	döndür-	2	hak	2
çalı	2	döngü	2	halka	2
çalışkan	2	dönüş-	2	hamam taşı	2
çalıştır-	2	dövüş-	2	hareket et-	2
çamur	2	durdur-	2	hasta	2
Çanak kale	2	düşünül-	2	hasta ol-	2
çarık	2	düşür-	2	hastalık	2
çarp-	2	düzen	2	hazır	2
çatal	2	düzeyli	2	helelik (şimdilik)	2
çetin	2	düzgün	2	hemen hemen	2
çevreci	2	ekle-	2	henüz	2
çıgılık	2	elli	2	her şey	2
çıkma	2	emekle-	2	hışım	2
çingirak	2	emprime	2	hoş	2
çift	2	endamlı	2	ılık	2
çimen	2	er	2	ıslık	2
Çinli	2	eri-	2	ifade	2
çiz-	2	erken	2	iğ	2
çoğunlukla	2	eser	2	iğne	2
Çoruh	2	esir ol-	2	iklim	2
çök-	2	Eski Mısırlılar	2	ilan et-	2
çöz-	2	Eski Yunanlar	2	ilen (ile)	2
çuval	2	Eskişehir	2	ileri	2
daima	2	et	2	ilgili	2
daire	2	etkilen-	2	ilişki	2
daldır-	2	ezan	2	inle-	2
dalgalan-	2	falán	2	internet	2
damla-	2	fark	2	İpek Yolu	2
dans et-	2	Fenikeliler	2	iri	2
değerlendiril-	2	fırıl-	2	İsa	2
değirmen	2	fişkir-	2	iskemle	2
del-	2	filan	2	İspanya	2
demin	2	gazoz	2	İstanbul	2
demirci	2	gece gündüz	2	istek	2

iş tut-	2	koruma	2	örtül-	2
işçi	2	korunma	2	öte yandan	2
işine bak!	2	koskoca	2	öv-	2
işle-	2	kötülük et-	2	öz su	2
it-	2	Kral Midas	2	özlem	2
itiş	2	kucak	2	palto	2
izle-	2	kukuleta	2	park	2
kabar-	2	kulak	2	patla-	2
kaçın-	2	kurcala-	2	paylaş-	2
kaçır-	2	kurşun	2	piskopos	2
kafile	2	kuruyemiş	2	polis	2
kaftan	2	kuvvet	2	sabır	2
kahkaha	2	kuzey	2	sabırsız	2
kahraman	2	Kuzey Kutbu	2	saçlı	2
kalabalık	2	küçük küçük	2	Sadi	2
kaldıraç	2	kürek	2	saf	2
kale	2	kürek çek-	2	saf altın	2
kalem kutusu	2	laf	2	sal-	2
kalkan	2	liman	2	salı	2
kalkın-	2	lokma	2	saman	2
kama	2	Magellan	2	samanyolu	2
kamyon	2	makara	2	sanat	2
kanaat getir-	2	manda	2	sanayileşme	2
kanatlan-	2	maşallah	2	sancı	2
kanlı	2	matbaa	2	sandal	2
kaplı	2	mektup	2	sandık	2
kara kara	2	melek	2	satıcı	2
karaltı	2	merak	2	savaşçı	2
karar-	2	meraklan-	2	sayı	2
karı	2	metreküp	2	sefer	2
karşı koy-	2	mızrak	2	sel	2
karşılaş-	2	miyavla-	2	sela	2
karşısına geç-	2	mürettebat	2	semiz	2
kasaba	2	müzik	2	seslen-	2
kasnak	2	nefes	2	seslenil-	2
kaş	2	nerede	2	sığın-	2
kaşla göz arasında	2	nesne	2	sık	2
kat kat	2	nokta	2	sınıfça	2
kavga et-	2	ocak	2	sınırlı	2
kavuş-	2	olanak	2	sıralan-	2
kaya	2	olsa olsa	2	sincap	2
kaynaklan-	2	oluş	2	siper	2
kentleşme	2	oluştur-	2	soğu-	2
kertenkele	2	ortaya çık-	2	sol-	2
kıç	2	ot	2	sonsuzluk	2
kır-	2	oynat-	2	sökül-	2
kısır	2	oynatıl-	2	söylen-	2
kil	2	oyul-	2	söz al-	2
kilci	2	oyuncu	2	suç	2
koca	2	öğle	2	sürül-	2
kok-	2	ölç-	2	sütüne	2
kolaylık	2	ölçü	2	şahit ol-	2
kopar-	2	ölçül-	2	şair	2
kork-	2	ön ayak	2	Şebnem	2
korsan	2	önüne kat-	2	şemsiye	2
koru	2	örgü	2	şişe	2

tabiat	2	yaman	2	advanced step in innovative	
tadımlık	2	yanaş-	2	mobility	1
tanıma	2	yanıt	2	affol-	1
taniş-	2	yansı-	2	ağ	1
tanıtıl-	2	yansıt-	2	ağa	1
tasarla-	2	yarala-	2	ağaçsız	1
taşın-	2	yaralı	2	ağar-	1
tat	2	yararlan-	2	ağızda dağıl-	1
taze	2	yardımcı ol-	2	ağlayış	1
tebessüm	2	yarı	2	ağrıt-	1
tehlike	2	yarım	2	ak sakallı	1
tek tek	2	yarış	2	akın akın	1
Tekincik	2	yaslan-	2	aklını başından al-	1
teknoloji	2	yatış-	2	aklını kaçır-	1
teknolojik	2	yavaş	2	akraba	1
tembel	2	yazdır-	2	aksi	1
temmuz	2	yazıl-	2	aksine	1
Terkos	2	yedi	2	akşam yemeği	1
tıpkı	2	yedi yüz	2	aktar-	1
ticaret	2	Yemen	2	al al	1
toparlan-	2	yepyeni	2	alay	1
topla-	2	yer yer	2	aldat-	1
toz	2	yerleştir-	2	alem	1
Turgut	2	yeşillik	2	alet	1
tuş	2	yet-	2	Alexander Von Humbolt	
tuzak	2	yetersiz	2	(Aleksandır Von Humbolt) 1	
Türkçe	2	yetmiş bir bin	2	algılama	1
Türkiye	2	yığın	2	alıcı gözle bak-	1
türkü söyle-	2	yık-	2	alım satım	1
tüt-	2	yıl-	2	alışveriş	1
tüy	2	yırtık	2	alın-	1
uç	2	yiğit	2	alıştır-	1
uçurtma	2	yirmi sekiz bin	2	Ali	1
ufuk	2	yok ol-	2	âlim	1
uğraş-	2	yokuş	2	alkış	1
ulaştır-	2	yola çık-	2	Allah'ın günü	1
Ulusal Kurtuluş Savaşı	2	yorgun	2	Allah rızası için	1
Ulusal Salma Buyrukları	2	yönet-	2	allı pullu	1
umutsuzluk	2	yürekli	2	almaca	1
uy-	2	yüz-	2	altı bin	1
uygun	2	yüz bin	2	altılı	1
uykusuz	2	yüzyıl	2	altın kaplama	1
uyuşuk	2	zaten	2	altınlı	1
uzay	2	zevk al-	2	Amerika	1
Ümit Burnu	2	zorunda	2	Amundsen	1
ümitsizlik	2	ABD	1	anacık	1
ürün	2	ABD Massachusetts		anaç	1
üst baş	2	(Mesaşusets) Teknoloji		Anadolu Manzaraları	1
üz-	2	Enstitüsü	1	Anadolu Yakası	1
üzüntü	2	acayip	1	andır-	1
varlık	2	acele	1	anı	1
veril-	2	acık-	1	anıl-	1
Vikingler	2	aça aça	1	anımsat-	1
yağ-	2	açacak	1	aniden	1
yağış	2	açlık	1	anlam ver-	1
yakala-	2	adak ada-	1	anlama	1

anlamalı	1	ayva	1	beklenti	1
anlaşıl-	1	ayyıldızlı bayrak	1	belalı	1
anlatıl-	1	azat et-	1	belde	1
anlayışsız	1	azıcık	1	belirti	1
ansiklopedi	1	babacık	1	belli	1
apaçık	1	baca	1	belli başlı	1
apak	1	bacı	1	benimse-	1
apartman	1	badem ağacı	1	bent	1
apaydınlık	1	bağır	1	benzer	1
aptallaş-	1	bağıra çağıra	1	besili	1
ara sıra	1	bağlantılı ol-	1	beşik	1
arabacı	1	bağlı	1	beşli	1
aracılık	1	bağrına taş bas-	1	beştaş	1
aralıksız	1	bağrış	1	betonlaş-	1
Arapça	1	bağrış-	1	beyazlık	1
araya gir-	1	Bahama Adaları	1	beygir	1
ardı arkası kesilme-	1	baharat	1	bıcılğan	1
arı	1	bakım	1	bıçkı	1
arka arkaya	1	bakımlı	1	bıyıklı	1
arka ver-	1	bakış-	1	biçimli	1
armağan	1	bakkal	1	biçimsel	1
armağan et-	1	baldır	1	biilaç	1
arpa boyu yol al-	1	balina	1	bilgisayarlı	1
arslan	1	ballandır-	1	bilim	1
Arşimet yasası	1	balya balya	1	bilim adamı	1
asil	1	bar bar	1	bilin-	1
askerî	1	barındır-	1	bilinçsizce	1
aslında	1	barış	1	bilinçsizlik	1
aşağıdan al-	1	Bartolomeu Dias	1	bin altı yüz	1
Asya	1	(Bartolomeyu Diyas)	1	bin beş yüz on dokuz	1
aşağıdan yukarıdan	1	basar basmaz	1	bin beş yüz yirmi iki	1
aşk olsun	1	baskı	1	bin bir	1
ata ata	1	baş başa ver-	1	bin dokuz yüz seksen altı	1
atasözü	1	başaklı	1	bin dört yüz	1
ateş açıl-	1	başıboş	1	bin dört yüz beş	1
atla-	1	başına dert aç-	1	bin dört yüz doksan iki	1
atlat-	1	başına dolan-	1	bin dört yüz seksen sekiz	1
atlayan atlayana	1	başından geç-	1	bin sekiz yüz dört	1
atlı	1	Başkomutan Mustafa Kemal	1	bin sekiz yüzlü	1
avcı	1	Paşa	1	bin üç yüzlü	1
Avrupa Birliği	1	başlama	1	bina	1
Avrupa Yakası	1	başlat-	1	bindir-	1
avuç	1	başlı	1	bir araya gel-	1
avun-	1	başvur-	1	bir bir	1
ayağını kes-	1	başörtüsü	1	bir varmış bir yokmuş	1
ayak bas-	1	bata çıka	1	birazdan	1
ayaklarına kara sular in-	1	bat-	1	birdirbir	1
aydın	1	batak	1	birer ikişer	1
Aydın (il)	1	batarya	1	biricik	1
Aygar	1	Batı Afrika	1	birik-	1
aygıt	1	bazu (pazu)	1	birleş-	1
ayı	1	bebek	1	birlik ol-	1
ayıl-	1	becer-	1	bitiril-	1
ayırmaca	1	beceri	1	bit-	1
ayırt et-	1	beden	1	bitişik	1
aylarca	1	bekleme	1	bodur	1

boğ-	1	ceviz	1	çıkır çıkmaz	1
boğaz	1	ceylan	1	çıkıl-	1
boğul-	1	ceza	1	çın çın	1
boğuşma	1	cezaevi	1	çınar	1
bomba	1	Charles Darwin (Çarls		çırak	1
boru	1	Darwin)	1	çita	1
boş	1	Christopher Columbus		çiçek çiçek	1
boş ver-	1	(Kıristofır Kolombus)	1	çiçekli	1
boşal-	1	cıvıl cıvıl	1	çiftçi	1
boy at-	1	cıvıldaş-	1	çiğne-	1
boy ölçüş-	1	cici	1	çil yavrusu gibi dağıl-	1
boylam	1	cimri	1	çile	1
boylu	1	civan	1	çile çek-	1
boylu boyunca	1	cömert	1	çini	1
boyun bükük	1	cümbüş	1	çiroz	1
boyun eğ-	1	çabala-	1	çizgi	1
bozkırlaşma	1	çabucak	1	çoban yıldızı	1
bozuk para	1	çabuklaştır-	1	çocuk oyuncağı	1
böbürlen-	1	çadır	1	çoğalt-	1
böbürlene böbürlene	1	çağla-	1	çoğunluk	1
böcek	1	çağrı	1	çoluk çocuk	1
böğür-	1	çak-	1	çöküntü	1
böl-	1	çakıllı	1	çölleş-	1
bölüm	1	çalıkuşu	1	çömel-	1
budak	1	çalın-	1	çuval çuval	1
bulaşık	1	çalışıl-	1	dağınık	1
bulgur	1	çalıştırıl-	1	dahi	1
buluş-	1	çam ağacı	1	dal budak sal-	1
buluşul-	1	çap	1	dalgın	1
bunal-	1	çaput	1	dalı	1
bur-	1	çaresiz	1	darlık	1
buyruk	1	çaresiz kal-	1	darmadağın	1
buz	1	çaresizlik	1	davar	1
buz tut-	1	çarpıcı	1	davet	1
bükük	1	çarpım	1	davranış	1
büküm	1	çarpış-	1	dayak	1
bütün bütün	1	çarpışma	1	dayanak	1
büyü-	1	çatal matal	1	dede	1
büyük ayı	1	çatlak	1	değ-	1
Büyük Okyanus	1	çatırda-	1	değer	1
büyükçe	1	çatla-	1	değer değmez	1
büyülü	1	çay	1	değerli	1
C Vitamini	1	çayır	1	değersiz	1
cahilicühela	1	çedik	1	değin	1
camlık	1	çekici	1	değişme	1
can acısı	1	çekidüzen	1	değiştir-	1
can bul-	1	çekin-	1	dek	1
can kurban	1	çekirdek	1	delikanlı	1
canı sıkıl-	1	çelimsizlik	1	delir-	1
canını yak-	1	çene	1	dene-	1
canlandır-	1	çeşit	1	denetim	1
ceketli	1	çeşit çeşit	1	deniz kirliliği	1
ceketsiz	1	çeşme	1	denizcilik	1
cephe	1	çevir-	1	dere tepe düz git-	1
cesaret	1	çevril-	1	derece	1
cevap ver-	1	çıbanbaşı	1	dergi	1

dergici	1	dört bir yan	1	elde et-	1
Deriner	1	dört tekerlekli yaylı	1	elden ne gelir	1
derlen-	1	dörtlük	1	ele avuca sığma-	1
derli toplu	1	döşeli	1	elektrik	1
derman ol-	1	döv-	1	elektronik	1
destebedeste (dizi dizi)	1	dövüş	1	elin kırılısın	1
destekçi	1	Dr. Cynthia Breazeal		eline düş-	1
destekle-	1	(Sintiya Bıreyzıl)	1	eline geç-	1
deve kuşu	1	dua	1	elli yedi	1
Devrek bastonu	1	dudaklı	1	elveda	1
devrik	1	dupduru	1	elverişli	1
dikdörtgen	1	durak	1	emek	1
dikey	1	duraksa-	1	emin ol-	1
dikkat	1	durulan-	1	emir ver-	1
dil dök-	1	duvarcı	1	emret-	1
dile getir-	1	duyul-	1	emrihak	1
Dilfeza	1	duyur-	1	engel ol-	1
dinlenme	1	duyuru	1	enlem	1
dinleye dinleye	1	düğün	1	ense	1
dipçik	1	dünya gözü ile bak-	1	epeyce	1
direkt	1	dünya haritası	1	Eratosthenes(Eratostenes)	1
direnç	1	dünyanın öteki ucu	1	erken erken	1
direngen	1	dünyaya gel-	1	ertesi	1
dirlik	1	dürüş- (çalış-)	1	esin	1
diz	1	Düş Bilgisayarı	1	esirlik	1
diz boyu	1	düşkün	1	Eski Yunan Çağı	1
dize gel-	1	düşüne düşüne	1	eskiden	1
dizil-	1	düzelt-	1	esnaf	1
dizili	1	düzey	1	esne-	1
dizlerinin bağı çözül-	1	düzgünce	1	eşlik	1
doğa bilimci	1	ebe	1	eşsiz	1
doğacılık	1	ebemkuşağı	1	Etienne Gaspard Robert	
doğar doğmaz	1	eciş bücüş	1	(Etiyen Gaspar Rober)	1
doğasız	1	ecza	1	etkile-	1
doğra-	1	Edremit	1	ev hanımı	1
doğran-	1	Edremitli	1	evcil hayvan	1
doğru dürüst	1	Ege	1	eveleme develeme	1
doğrultu	1	eğ-	1	evrim kuramı	1
Doğu Afrika	1	eğitim	1	evvel zaman içinde kalbur	
dokuz	1	eğlen-	1	saman içinde	1
doldur-	1	eğlenceli	1	eyle-	1
doldurul-	1	eğlendir-	1	eyvah	1
dolunay	1	ek-	1	eyvahlar olsun	1
dolup taş-	1	ekin	1	eziklik	1
donanık	1	eklen-	1	eziklik duy-	1
donat-	1	ekran	1	ezil-	1
donup kal-	1	eksik	1	farkına var-	1
dopdolu	1	eksiklik	1	fayda verme-	1
doruk	1	eksil-	1	feda et-	1
dost düşman	1	ekvator	1	Ferdinand Magellan	
doyumsuz	1	el birliği	1	(Ferdinand Macellan)	1
döğüş- (dövüş-)	1	el el	1	Ferhat	1
dökümcü	1	el ele ver-	1	fert	1
dönümlük	1	el koy-	1	fethet-	1
dönül-	1	el sıkış-	1	fıkra	1
dönüş	1	elbet	1	fıldır fıldır	1

fırıldak	1	göklere çıkar-	1	haberci	1
fırlat-	1	gölgeli	1	Hacıkadın Deresi	1
fırsat	1	göm-	1	haç	1
fış fış	1	gömül-	1	hakikaten	1
fidan	1	gönder-	1	haklı	1
fikir	1	gönderil-	1	haklı ol-	1
fil	1	gönülcük	1	haksız	1
filiz ver-	1	gönülsüzce	1	haksızlık	1
fitil	1	görevli	1	hâlâ	1
forsa	1	görmüş geçirmiş	1	halat	1
Fransa	1	görünüş	1	halbuki	1
futbol	1	görüş	1	halt et-	1
fulusuahmer	1	görüş-	1	ham madde	1
gaddar	1	gösterge	1	hamal	1
galiba	1	gösteri	1	hareketlilik	1
gaye	1	gösteril-	1	harika	1
gayret	1	gösterişli	1	harita	1
Gazlı Göl	1	göstermelik	1	harman	1
geber-	1	göz alıcı	1	Hasan	1
gece gündüz deme-	1	göz at-	1	hasret	1
gecelerce	1	göz atıl-	1	hasret gider-	1
geç	1	göz dik-	1	hasret kal-	1
geç kal-	1	gözaltına al-	1	hastalan-	1
geçici	1	göze al-	1	Hattat Emin Barın	1
geçmiş olsun	1	gözet-	1	hava durumu	1
gedik	1	gözetle-	1	havalan-	1
gelecek	1	gözlemle-	1	hayal et-	1
gelir	1	gözleri yaşar-	1	Hayali Tayfun	1
geliş	1	gözlerine inanama-	1	haykır-	1
gelişigüzel	1	gözüm görmesin	1	Haymana Fırınları	1
geliştir-	1	gözümün nuru	1	hayran	1
gem vur-	1	gözüne iliş-	1	hayran ol-	1
gen (uzak)	1	gözüne kestir-	1	hayret	1
gençleş-	1	gravür	1	haz	1
gençlik	1	Grönland	1	hazırlık	1
genişlet-	1	gururunu okşa-	1	hazine	1
gereç	1	gücü yet-	1	hele hele	1
gerek	1	güçlük	1	heman (hemen)	1
gereksiz	1	gül	1	hemşire	1
gergin	1	güle güle	1	herhalde	1
geri çevir-	1	güle oynaya	1	hesaplama	1
geri dön-	1	güllü dallı	1	hesaplı	1
geri git-	1	gülme	1	heybetli	1
geril-	1	gündelik	1	heyecanlı	1
gerin-	1	gündüzlerce	1	hırpala-	1
geveze	1	güney	1	Hızır Aleyhisselam	1
gevşeklik	1	Güney Amerika	1	Hikmet Birand	1
gezi	1	günlerce	1	Hint Okyanusu	1
gidiş	1	gürültü	1	hizmet	1
giril-	1	güven	1	hopla-	1
girişim	1	güveni sarsıl-	1	hoş bulduk	1
giyinik	1	güverte	1	hoşgörüsüz	1
Gobi Çölü	1	güya	1	hoşnut ol-	1
golf	1	güz	1	hudut	1
göçmen kuş	1	güzellik	1	huzur	1
gödek (kısa)	1	haber al-	1	huzur ver-	1

huzursuzluk	1	İngiliz	1	kapak	1
hünerli	1	İngilizce	1	kapan	1
hürmet	1	insanî	1	kapat-	1
hürriyet	1	insanoğlu	1	kapıl-	1
ıhlamur	1	inşallah	1	kapkara	1
ıhlıklık	1	ip ip	1	kaplan-	1
ısın-	1	irfan	1	kapris	1
ıslak	1	iri iri	1	kapsam	1
ibaret	1	iskorbüt	1	Kara Anne	1
iCub	1	İspanyol	1	Karadeniz	1
iç huzur	1	istenil-	1	karamsar	1
için rahat olsun	1	istikamet	1	karart-	1
içinde ol-	1	istim	1	kardamış	1
içli içli	1	işaretle-	1	karın tokluğuna	1
içme	1	işe	1	karış	1
iftira at-	1	işi iş (ol-)	1	karıştır-	1
iğde ağacı	1	işini bitir-	1	karşı karşıya	1
iğne iğne	1	işletmeci	1	karşıla-	1
iğneli	1	iştah	1	karşılaşma	1
ihtilâl	1	itiş-	1	karşısına dikil-	1
ihtiyacı ol-	1	iyi günler	1	karton	1
ihtiyarlık	1	iyiden iyiye	1	kasılı	1
iki bin	1	iyileş-	1	kaşları çatıl-	1
iki bin altı	1	iyilik et denize at, balık	1	kat	1
iki bin on altı	1	bilmezse Halik bilir	1	katar	1
iki bin on bir	1	iyilik gör-	1	katet-	1
iki bin sekiz	1	izin ver-	1	katkı	1
iki bininci	1	İzlanda	1	katledil-	1
iki büklüm	1	İzmir	1	kavga	1
iki yüz	1	James Cook (Ceymis Kuk)	1	kavra-	1
iki yüz seksen yedi	1	Jean Valjean (Jan Valjan)	1	kavran-	1
ikişer	1	kaba	1	kavuk	1
İl Emniyet Müdürü	1	kabahat	1	kavuştur-	1
ilaç	1	Kabapelit	1	kaybet-	1
ilahi (ünlem)	1	kabarma	1	kaydırak	1
ileri sür-	1	kaçan kaçana	1	kaygı	1
iletişim	1	kaçınma	1	kaygılı	1
iletişim kur-	1	kaçış-	1	kayıkçı	1
ilgilen-	1	kadarcık	1	kayış	1
ilginç	1	kader	1	kayna-	1
ilgisini çek-	1	kadın erkek	1	Kayseri	1
ilik	1	kahrını çek-	1	kaza kaza	1
ilişkin	1	kâkül	1	kazan	1
iliştir-	1	kalamar	1	kazandırıl-	1
ilk yardım	1	kaldırıl-	1	kazı-	1
ilkbahar	1	kalkınma	1	keçe	1
İmamların Meşe	1	kalkış-	1	Keçiören	1
imdada koş-	1	Kaman Dağları	1	keder	1
imkân	1	kambur kambur	1	kekele-	1
imkânsız	1	kamçı	1	kekik	1
inandırıcı	1	kan-	1	kelime	1
inanılmaz	1	kan ter içinde	1	kelleş-	1
incel-	1	kana kana	1	keman	1
inci	1	kandır-	1	kemir-	1
indir-	1	Kanlıca	1	kemiril-	1
indiril-	1	kapa-	1	kendi kendine	1

kendiliğinden	1	Konya	1	küçük ayı	1
kendine gel-	1	kop-	1	küçük gör-	1
kendini at-	1	korkut-	1	küme	1
kendini düşün-	1	koskocaman	1	kürklü	1
kenetle-	1	koşa koşa	1	kürsü	1
kese kağıdı	1	koşma	1	Küşteri	1
kesim	1	koşu	1	Kütahya	1
keskin	1	koşul-	1	kütüklü	1
keyif	1	koşum	1	kütür kütür	1
keyiflen-	1	koşup moşup	1	lamba	1
keyifli	1	koşut	1	lakırtı et-	1
kıl	1	kov-	1	lazım	1
kımraşan	1	kovala-	1	lazım ol-	1
kına	1	kovalamaca	1	leblebi	1
kıpkırmızı	1	kovan	1	leylak	1
kır	1	kovul-	1	libas	1
kırk beş	1	koy	1	lütfe	1
kırk sekiz	1	koyu	1	lütuf	1
kırpış-	1	koyul-	1	madde	1
kıs kıs	1	koyun (organ)	1	mademki	1
kısaltma	1	koza	1	maden	1
kısıl-	1	köle	1	mahalle	1
kıskaç	1	köpekli	1	mahkum et-	1
kısmet	1	köprü	1	mahluk	1
kışın	1	köpük köpük	1	Malta	1
kışlık	1	köse	1	Manisa	1
kıta	1	kötü	1	Mansur	1
kıvılcım	1	köycek	1	manzara	1
kıvrın-	1	Kral Hieron (Hieron)	1	marangoz	1
kıy-	1	kudretli	1	maraton	1
kıyamet	1	kukla	1	Marcellus (Marselus)	1
kıyamet kop-	1	kulübe	1	Marco Polo (Marko Polo)	1
kız-	1	kumandan	1	martı	1
kızak	1	kumaş	1	masmavi	1
kızarıklık	1	kurak	1	matlaş-	1
kızıl	1	kurakçıl	1	mavili	1
Kızıldeniz	1	kurban	1	mayalı hamur	1
kilometre	1	kursak	1	medeniyet	1
kiraz	1	kurtçuk	1	Medine	1
kirli	1	kurtuluş savaşı	1	medya	1
kirpik	1	kurul	1	megafon	1
kişi	1	kurul-	1	Mehmet	1
klişe	1	kuruma	1	mehtap	1
koç	1	kurutul-	1	mekan	1
kokla-	1	kus-	1	Mekke	1
koku	1	kuş uçmaz, kervan geçmez	1	Melih Cevdet	1
kolaylaştır-	1	kuşak	1	memnun	1
kollan-	1	kuşatıl-	1	menkıbe	1
komut	1	kuşkusuz	1	mercek	1
komutan	1	kuşsever	1	merdiven	1
konaklama	1	kutu	1	mermi	1
konu komşu	1	Kutup Yıldızı	1	Mert	1
konuk	1	kuytu	1	mert (sıfat)	1
konukluk	1	kuyumcu	1	mesken	1
konul-	1	Kuzey Amerika	1	mesut	1
konusul-	1	kuzeybatı	1	meşale	1

meydan oku-	1	okşan-	1	özür dile-	1
meyveli	1	okut-	1	pala	1
mihrap	1	okyanus	1	paltolu	1
minber	1	olan biten	1	Pamir Dağları	1
miniminnacık	1	olasılık	1	pamuk kozası	1
minnet	1	olgu	1	papatya	1
mis	1	oluş-	1	parçalan-	1
miyav	1	oluşturul-	1	parla-	1
mor	1	On Beş Temmuz Şehitler		parlat-	1
motosiklet	1	Köprüsü	1	Partner Humanoid (Partnır	
muhabbet	1	on bin	1	Hüminoid)	1
muhakkak	1	on iki	1	paşa	1
muhtaç	1	onayla-	1	patırtı	1
Murat	1	onur	1	patlama	1
Mustafa Kamal (Mustafa		onurlu	1	pedal	1
Kemal)	1	orkestra	1	pelit	1
mutlaka	1	ormanlık	1	pembe	1
mutlu ol-	1	Orta Anadolu	1	pembe pembe	1
mutsuz	1	orta halli	1	pembeleş-	1
mühim	1	ortak	1	peri kızı	1
mükafat	1	ortalık	1	perişan et-	1
mümkün	1	ortaya koy-	1	petek	1
müthiş	1	otlat-	1	pırlıl pırlıl	1
nabız	1	otsu	1	piliç	1
nakışlı	1	oturt-	1	pir	1
nam al-	1	oturul-	1	Piskopos Digne (Dinye)	1
nareke	1	otuz bin	1	pişti	1
Nasrettin Hoca	1	otuz iki dişe keman çaldır-	1	piyasa	1
naz	1	oy-	1	porcelen	1
Nazilli	1	oymak	1	poyraz	1
Nazilli Basma Fabrikası	1	oynaş-	1	programlan-	1
ne de	1	oyuncak	1	proje	1
ne olursa olsun	1	ozon tabakası	1	Ptolemaios (Batlamyus)	1
nefer	1	öfkelen-	1	Quest For Curiosity	1
nefes al-	1	öğüt	1	rahat et-	1
nefesi kesil-	1	öğüt ver-	1	rahatça	1
nefret	1	öküz arabası	1	rahatla-	1
nehir	1	öldür-	1	rastlan-	1
neme lazım	1	Ömer Hayyam	1	renk renk	1
nereli	1	öne sür-	1	renksiz	1
nereye	1	öne sürül-	1	resmî	1
neşe	1	önemse-	1	rivayet	1
neyse	1	öneri	1	Roald Amundsen (Roald	
nihayet	1	önlenme	1	Amundsen)	1
ninni	1	önüne çık-	1	Robert	1
nitelik	1	öpücük	1	Robert Falcon Scott (Rabirt	
Norveçli	1	örnek alın-	1	Falkın Sıkı)	1
not	1	ört-	1	Robert Peary (Rabirt Piri)	1
nöbet	1	öteki	1	RoboCup	1
nur	1	övgü	1	RobotCub	1
nüfuz	1	öykü	1	rol al-	1
o yüzden	1	öz	1	rol oyna-	1
obruk	1	özbeöz	1	Roma	1
ok	1	özel	1	Romalılar	1
ok at-	1	özellikle	1	roman	1
okşa-	1	özge (başka)	1	rotatif	1

ruh	1	semizlik	1	sonsuzca	1
ruhsal	1	senelik	1	sonunu getireme-	1
rutubet	1	seni gidi	1	sorun	1
saadet	1	sepet	1	soy	1
sabıkalı	1	Serap	1	soy-	1
sabırsızca	1	serbest	1	soylu	1
sabırsızlık	1	serbest bırak-	1	söğüt	1
sabrı taş-	1	serbestçe	1	sök-	1
saç baş	1	serçe	1	söküp at-	1
saf (sıra)	1	seril sefil	1	söndürül-	1
sağ olun	1	serpil-	1	söz edil-	1
sağ sol	1	sesini çıkarma-	1	sözünü kes-	1
sahip çık-	1	sessiz	1	stadyum	1
sahil	1	sessizlik	1	su seviyesi	1
Sakarya Irmağı	1	sevil-	1	su yolu	1
sakıncalı	1	sevinçli	1	sula-	1
saklı	1	seyahat	1	Sultan Camisi	1
saksı	1	seyir	1	sunu	1
salın-	1	seyre dal-	1	susa-	1
sallandır-	1	sıdk	1	susuz	1
salma	1	sığ-	1	sürçülisan	1
saltanat	1	sık sık	1	sürdür-	1
Samsun	1	sıkı sıkı	1	sürece	1
sanayi atığı	1	sıkıntı çek-	1	sürgün	1
sancak	1	sıkıntılı	1	sürtüne sürtüne	1
sanıl-	1	sıla	1	sürüp git-	1
saniye	1	sınıf başkanı	1	süsle-	1
sap	1	sınırlılık	1	süt	1
sapına kadar	1	sıra dışı	1	sütun	1
saptır-	1	sırmalı	1	süz-	1
sara sara	1	sırtını yere getir-	1	süzül-	1
saraç	1	sıva-	1	şadlık (mutluluk)	1
sarar-	1	sıvalı	1	şahsiyet	1
sarıl-	1	sıvazla-	1	Şair Cahit Zarifoğlu	1
sarkıtıl-	1	sıyır-	1	şakırda-	1
sarsıl-	1	sigorta	1	şalvar	1
savaş uçağı	1	silahlandır-	1	şamdan	1
savun-	1	simge	1	şarap	1
savur-	1	Siraküzalı	1	şehir	1
saydam	1	sitem et-	1	şehzade	1
sayede	1	sivri	1	şeker	1
saygı duy-	1	Sivrihisar Ovası	1	şekil ver-	1
sayıl-	1	slogan	1	şen	1
sayısız	1	sofra kur-	1	şenlik	1
seccade	1	sofu	1	şeytan	1
seçil-	1	sol	1	şeytan uçurtması	1
sedir	1	solu-	1	şeytanın bacağına kır-	1
sefa sür-	1	soluğu bir yerde al-	1	şimart-	1
sefalar getirdin	1	soluğu kesil-	1	şiddet	1
seferberlik	1	solun-	1	şifa bulsun	1
Sefiller	1	som altın	1	şöhret	1
sek-	1	somurt-	1	şöylece	1
seke seke	1	son ver-	1	şüpheye düş-	1
selamla-	1	sona er-	1	tabak çanak	1
semer	1	sonbahar	1	taban	1
semir-	1	sonsuz	1	tabanca	1

tadına var-	1	tipi	1	utanç	1
tahmin	1	titre-	1	utanma	1
tahrip et-	1	tiyatro	1	uyandırma	1
tahterevallı	1	tohum	1	uyarı	1
tak-	1	tok	1	uygar	1
taktır-	1	tomurcuk	1	uygula-	1
takunya	1	top mermisi	1	uykuya dal-	1
talan edil-	1	top oyna-	1	uz	1
tam anlamıyla	1	topaç	1	uzun uzun	1
tamamen	1	Tophane	1	üş buçuk	1
tan	1	toplana-	1	ümide kapıl-	1
tanıdık	1	toplum	1	üniforma	1
tanık ol-	1	toplumsal	1	üre-	1
tanımlan-	1	toz-	1	üret-	1
tanışma	1	toz toprak	1	ürk-	1
taniştir-	1	töre	1	üstelik	1
tara-	1	trafik	1	üstlen-	1
tartış-	1	trompet	1	üstüne titre-	1
tasa	1	TSK	1	üstüne üstüne	1
tasma	1	tufan	1	üş- (üşüş-)	1
tasvir	1	tulumba tatlısı	1	üzerine al-	1
Taşılcukur	1	Tuna	1	üzüntülü	1
tatlı tatlı	1	tur at-	1	vah et-	1
tatlılık	1	turna	1	vakit geçir-	1
tatsız	1	turunculu	1	vallahi	1
tazelik	1	tutam	1	varıl-	1
tecrübe	1	tutsak et-	1	Vasco Da Gama (Vasko	
tek başına	1	tutun-	1	Dö Gama)	1
teker	1	tutuş-	1	vazife	1
tekrar	1	tuzaga düşür-	1	velvele	1
tekzip et-	1	tüfek	1	vergi	1
televizyon	1	tümnden	1	verimli	1
tembih et-	1	türetil-	1	Veysel	1
temizlen-	1	Türk bayrağı	1	vık vık	1
temsil et-	1	Türk Hava Yolları	1	Victor Hugo (Viktor	
ten	1	Türkiye Büyük Millet		Hügo)	1
ten ten	1	Meclisi	1	vida	1
tepeden tırnağa	1	türlü türlü	1	viran	1
tepinme	1	tüylü	1	vura vura	1
tepki ver-	1	tüysüz	1	yaban hayvanı	1
terazi	1	ucundan tut-	1	yabancı	1
terli	1	uçsuz bucaksız	1	yabanlaş-	1
terör	1	ufacık	1	yağışlı	1
ters	1	ufacık tefecik	1	yağmur yağmur	1
ters anla-	1	ufal-	1	yakalan-	1
tesir	1	uğurlar olsun	1	yakıl-	1
teslim ol-	1	Ulu Cami	1	yakınlaş-	1
tesviyeci	1	ulusal kurtuluş	1	yaklaşma	1
teşekkür	1	uluslararası	1	yalan	1
teşekkür et-	1	um-	1	yalvara yalvara	1
tevekkül	1	umut	1	yan gelip yat-	1
teyze	1	umutsuz	1	yan yana	1
tez	1	umutsuzluğa kapıl-	1	yangın	1
tık-	1	un	1	yanı başında	1
tıklatıl-	1	unutul-	1	yanıl-	1
tiftik	1	ustabaşı	1	yanılt-	1

yanıp yakıl-	1	yerinde durama-	1	Yunan	1
yanlış	1	yerinden oyna-	1	Yunus Emre	1
yapayalnız	1	yerinden oynat-	1	Yuri Gagarin (Yuri	
yapı	1	yerine getir-	1	Gagarin)	1
yapıt	1	yerine getiril-	1	yuva	1
yâr	1	yerine koy-	1	yuva kur-	1
yara yara	1	yerleş-	1	yüce	1
yaralan-	1	yerleştiril-	1	yükle-	1
yararlanıl-	1	yerli	1	yüklen-	1
yaratıl-	1	yeşer-	1	yükseklik	1
yaraya merhem ol-	1	yeşilci	1	yün	1
yarık yarık	1	yeşilcilik	1	yürüme	1
yarım kal-	1	Yeşilköy	1	yürüt-	1
yasaklan-	1	yıka-	1	yüz bin bir	1
yarışma	1	yıkana yıkana	1	yüz çevir-	1
yaşam boyunca	1	yıkıl-	1	yüz otuz	1
yaşat-	1	yıkıntı	1	yüz yirmi bin	1
yaşatıl-	1	yılan	1	yüz yüze	1
yaşlan-	1	yıldırım	1	yüzde yüz	1
yaşlı genç	1	yıldız savaşı	1	yüzü gül-	1
yatağan	1	yıldızlı	1	yüzyıllarca	1
yavaşça	1	yıllarca	1	zafiyet	1
yavşan	1	yıprat-	1	zahmet ver-	1
yay	1	yırtıcı hayvan	1	zaman zaman	1
yaya	1	yırtıl-	1	zamanlı	1
yayla	1	yinele-	1	zembil	1
yayvan	1	yirmi	1	zedele-	1
yazın	1	yirmi beş	1	zehir et-	1
yazmacılık	1	yirmi bin	1	zenabüküm	1
yediği naneye bak	1	yoksun kal-	1	zenginlik	1
yeğrek	1	yol göster-	1	zerre	1
yel	1	yola koyul-	1	zıpla-	1
yel gibi	1	yor-	1	zırh	1
yelkenli	1	yorgan ipliği	1	zırhlı araç	1
yelkovan	1	yosun	1	ziyaret	1
yeme	1	yozaş-	1	zorla	1
yeni yeni	1	yönetim	1	zorla-	1
yenilikçi	1	yumak	1	zorlu	1
yer al-	1	yumruk yumruğa	1		
yer küre	1	yun- (yıkan-)	1		

Ek-2 MEB Yayınları Tarafından Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Söz Varlığı Öğeleri

bir	269	geç-	24	çık-	15
ve	237	padişah	24	çünkü	15
bu	184	çalış-	23	ışık	15
da/de	162	dur-	23	iyi	15
ol-	162	evet	23	kullanıl-	15
ile	158	kal-	23	şey	15
o	112	Türk	23	tarhana	15
ben	86	yapıl-	23	tedavi	15
de-	78	bak-	22	an	14
için	74	diye	22	anne	14
ne	74	güzel	22	baş	14
efendim (hitap)	66	sevgi	22	başka	14
mi	63	bisiklet	21	dişli	14
sen	60	düşün-	21	dön-	14
çok	58	gör-	21	farklı	14
gibi	54	hâl	21	küçük	14
kitap	53	ver-	21	münasip	14
gel-	52	aç-	20	sıra	14
var	51	ara	20	adam	13
sonra	50	nasıl	20	bul-	13
daha	47	saat	20	çark	13
zaman	47	yaşa-	20	DNA	13
yap-	46	böyle	19	geçir-	13
el	44	dil	19	hep	13
git-	44	şekil	19	oku-	13
kendi	44	ad	18	oluş-	13
su	43	Atatürk	18	savaş	13
yer	37	bura	18	sır	13
ise	34	getir-	18	taşı-	13
iç	33	Güniz Hanım	18	telefon	13
al-	32	ilk	18	yok	13
biz	32	iste-	18	yol	13
en	32	karşı	18	yürü-	13
iki	32	millet	18	anlat-	12
insan	32	yıl	18	birçok	12
bil-	31	birlikte	17	dal	12
büyük	31	bulun-	17	dost	12
her	30	doğru	17	duy-	12
biri	29	kuş	17	ev	12
siz	29	okul	17	geometri	12
gün	28	tüm	17	hemen	12
kadar	28	yan	17	kadın	12
at	27	asker	16	kapı	12
baba	27	biraz	16	kardeş	12
ki	27	ön	16	müdür yardımcısı	12
öyle	27	önce	16	oyun	12
değil	26	ses	16	öğrenci	12
söyle-	26	süre	16	önemli	12
üzeri	26	şimdi	16	talebe	12
çocuk	25	yıldız	16	toprak	12
dünya	25	arka	15	Türkiye	12
ama	24	bütün	15	ancak	11
başla-	24	cirit	15	at-	11

bile	11	yaz-	9	hangi	7
devam et-	11	ağabey	8	ilave et-	7
fazla	11	ağız	8	kız	7
gir-	11	ana	8	kişi	7
göre	11	anla-	8	meydan	7
Güneş	11	avuç	8	neden	7
hizmetli	11	bekle-	8	oda	7
işte	11	bilimsel	8	onarım	7
Karagöz	11	bit-	8	otur-	7
kullan-	11	boy	8	sevinç	7
mide	11	bölüm	8	sor-	7
ora	11	böylece	8	tam	7
sağla-	11	can	8	teknoloji	7
sev-	11	çek-	8	uç	7
unut-	11	çıkart-	8	veya	7
uzun	11	çorba	8	yaş	7
üç	11	diyet	8	yaşam	7
Afyon	10	durum	8	yavaş yavaş	7
alan	10	göz	8	Yûnus Emre	7
bırak-	10	hastalık	8	abla	6
dinle-	10	hatta	8	aile	6
galaksi	10	hedef	8	amaç	6
güzellik	10	hepsi	8	araştırma	6
hiç	10	iyice	8	artık	6
iş	10	Kemal	8	ayrıca	6
kariştir-	10	kitaplık	8	başarı	6
kim	10	miktar	8	bir şey	6
koy-	10	pencere	8	Çanakkale	6
ölç-	10	sadece	8	değiş-	6
siper	10	şehir	8	derece	6
son	10	tarafından	8	dönüş-	6
sonuç	10	tekerlek	8	etkile-	6
şu	10	terim	8	gerek-	6
taraf	10	tür	8	gönül	6
ülke	10	ya	8	güven	6
üzüm	10	yaşlı	8	hayat	6
yine	10	yeni	8	hem	6
alt	9	yıldırım	8	hücre	6
ara-	9	yiyecek	8	iç-	6
arada sırada	9	yön	8	ilgilen-	6
ayak	9	yürek	8	ilgili	6
bakıcı	9	Ankara	7	in-	6
bazı	9	arkadaş	7	kahraman	6
birkaç	9	art (+dı)	7	kez	6
çeşitli	9	atlı	7	kısım	6
ders	9	aynı	7	kullanım	6
diğer	9	bazen	7	lokma	6
dolu	9	belki	7	medrese	6
düş-	9	birbiri	7	obezite	6
enerji	9	boyunca	7	oğul	6
göster-	9	bulut	7	olay	6
herkes	9	diş	7	öl-	6
şimşek	9	dört	7	örnek	6
şöyle	9	duygu	7	sahip	6
uzat-	9	fakat	7	san-	6
üst	9	gezi	7	sandık	6

sanki	6	kazan-	5	bırakıl-	4
sayı	6	keşfet-	5	bilim	4
seyret-	6	kıvılcım	5	buluş	4
sür-	6	kızıl	5	canım (hitap)	4
tarih	6	kirlenme	5	canlı	4
taş	6	köy	5	Canol	4
teşekkür et-	6	köylü	5	cep	4
vur-	6	memleket	5	cephes	4
yakın	6	mesafe	5	cirit oyunu	4
yeniden	6	nereye	5	çabuk	4
yöre	6	on	5	çağ	4
yüzbaşı	6	ödül	5	çal-	4
ağaç	5	öğren-	5	çalışma	4
alın-	5	öğretmen	5	çevril-	4
araç	5	önlem	5	dakika	4
aralık	5	ruh	5	darbe	4
atık	5	sebep	5	doğ-	4
ayrıl-	5	sevin-	5	dol-	4
benze-	5	sıcak	5	dolayı	4
beslenme	5	silah	5	doldur-	4
birden	5	söylen-	5	efendi	4
bölge	5	spor	5	evren	4
bugün	5	sürekli	5	faydalı	4
buyur-	5	sürtünme	5	Gazi Paşa	4
cephane	5	takıl-	5	gelecek	4
çekil-	5	takım	5	genç	4
çöz-	5	tane	5	geometrik	4
deniz	5	tek	5	geri	4
dostluk	5	tıpkı	5	göl	4
eğitim	5	türkü	5	gölge	4
eski	5	uzan-	5	görüŖ-	4
fiziksel aktivite	5	var-	5	gölümse-	4
geliştir-	5	veril-	5	Güneş Sistemi	4
genellikle	5	vücut	5	hakkında	4
gerek	5	yalnızca	5	hayır	4
getiril-	5	yaralı	5	hazırla-	4
gökyüzü	5	yemek	5	hazırlan-	4
götür-	5	zincir	5	hazne	4
grup	5	açıkla-	4	hediye	4
güç	5	adım	4	hızlı	4
güneş saati	5	akıl	4	ince	4
hâlâ	5	alışkanlık	4	iplik	4
halk	5	Amerika	4	işaret	4
hareket	5	Anadolu	4	işlem	4
harika	5	anlayış	4	kalk-	4
hasta	5	araba	4	kanser	4
hatırla-	5	armağan	4	karar ver-	4
her şey	5	aş-	4	kimyasal	4
hız	5	azalt-	4	kol	4
hiçbir	5	ay	4	kontrol	4
hisset-	5	az	4	koru-	4
ileri	5	bağımlılık	4	koş-	4
isim	5	bağır-	4	kötü	4
kap	5	bekçi	4	kurtar-	4
kaybet-	5	besin	4	kuruluş	4
kaza	5	bez	4	kültürel	4

kütüphane	4	yardımcı ol-	4	çevir-	3
madde	4	yay-	4	çevre	3
makine	4	yetiş-	4	çiçek	3
masa	4	yüksek	4	çubuk	3
matematik	4	yüz (sima)	4	dağ	3
meclis	4	zarar ver-	4	dahi	3
merak et-	4	zor	4	damlacık	3
merkez	4	açı	3	davranış	3
mum	4	Agop	3	değer	3
mücadele	4	ağırlık	3	demokrasi	3
nere	4	ak-	3	destan	3
nerede	4	akıllı	3	devlet adamı	3
nine	4	artır-	3	dikkat	3
Nobel Ödülü	4	asıl	3	dinlen-	3
Nuri Ulsu	4	asıl-	3	dip	3
okuma	4	aslında	3	diyetisyen	3
orta	4	aşağı	3	dizil-	3
oyna-	4	aşçı	3	dönem	3
oynan-	4	ateş	3	dörtgen	3
oyuncu	4	atıl-	3	durak	3
öğret-	4	atla-	3	durdur-	3
önem	4	atom	3	dürüstlük	3
özellik	4	av	3	düşünce	3
pedal	4	azal-	3	düzey	3
pek	4	aziz	3	eğer	3
sanat	4	bağışla-	3	eğil-	3
saniye	4	bağla-	3	elde edil-	3
saygı	4	bak	3	elektrik	3
seç-	4	bakış	3	emin	3
sıcaklık	4	başlangıç	3	er	3
sıkıl-	4	başlıca	3	eritil-	3
soğuk	4	bayrak	3	etki	3
sorun	4	bayram	3	etkinlik	3
söz	4	bekletil-	3	etmen	3
su saati	4	belirli	3	geçiril-	3
sürdür-	4	beri	3	geçmiş	3
şaşır-	4	bilim adamı	3	gelenek	3
şehit	4	bilin-	3	gelişme	3
şehzade	4	bin	3	genel	3
tak-	4	bir yandan	3	gez-	3
tanı-	4	birey	3	gıda	3
TBMM	4	birlik	3	girişim	3
tıp	4	bitir-	3	giy-	3
tokat at-	4	bitki	3	Gökçe	3
tut-	4	biyokimya	3	gönder-	3
Türk evi	4	boyut	3	görev	3
Türkçe	4	boz-	3	görül-	3
uzak	4	buyrul-	3	görün-	3
üzüm salkımı	4	bu yüzden	3	haber	3
vatan	4	bülbül	3	Hacivat	3
uç-	4	büyüklik	3	hak	3
vazgeçil-	4	cesaret	3	hak et-	3
ya da	4	cihaz	3	hanımefendi	3
yabancı	4	çalışma	3	harç	3
yaklaşık	4	çay bardağı	3	hayvan	3
yaprak	4	çeşit	3	helyum	3

heyecan	3	nane	3	veli	3
hızla	3	Orta Asya	3	yakıt	3
hidrojen	3	ortaya çık-	3	yala-	3
hikâye	3	Osmanlı	3	yani	3
hizmet	3	oysa	3	yapı taşı	3
hoca	3	önle-	3	yaratıl-	3
iki bin on beş	3	öt-	3	yardım	3
ikinci	3	öykü	3	yarı	3
ikindi	3	parça	3	yavru	3
il	3	park	3	yayıl-	3
ilaç	3	parmak	3	ye-	3
ilahi	3	patla-	3	yığın	3
ilave edil-	3	peki	3	yol aç-	3
inan-	3	petrol	3	yola çık-	3
insanlık	3	pınar	3	yolculuk	3
İstanbul	3	problem	3	yöntem	3
iyilik	3	rakip	3	yurt dışı	3
izle-	3	renkli	3	yurt	3
kâğıt	3	rüzgâr	3	yut-	3
kaldır-	3	sabah	3	yüz (sayı)	3
kanat	3	sağlık	3	yüzey	3
kapak	3	saklan-	3	zemin	3
karış-	3	Savur (ilçe)	3	acı	2
kas	3	sessizlik	3	açıl-	2
katıl-	3	sırt	3	adlı	2
kay-	3	simge	3	aferin	2
kış	3	sistem	3	ağ	2
kibar	3	sofra	3	ağır	2
kimi	3	sokak	3	ağla-	2
koca	3	sözcük	3	akarsu	2
kok-	3	sözünü kes-	3	akrep	2
koku	3	sucuk	3	akşam	2
komutan	3	şifalı	3	aktar-	2
konak	3	tasarlan-	3	aldır-	2
konu	3	taşın-	3	Allah	2
konuş-	3	tatlı su	3	alo	2
konuşma	3	teknolojik	3	aman	2
kork-	3	tepe	3	anlaşıl-	2
korun-	3	toplan-	3	Arapça	2
kovala-	3	tren	3	arazi	2
köşk	3	tuz	3	arıtıl-	2
kulak	3	tükürük	3	arkadaşlık	2
kum saati	3	türet-	3	asfalt	2
kum	3	türlü	3	asla	2
kutla-	3	un	3	astronom	2
kutu	3	usta	3	aşırı	2
kültür	3	Uşak	3	aşk	2
malzeme	3	uzaklaş-	3	ata sporu	2
medeniyet	3	uygun	3	ata	2
mekanizma	3	üçgen	3	atık su	2
mendil	3	ünlü	3	atlı cirit	2
mesaj	3	üret-	3	ayağa kalk-	2
millî	3	üretil-	3	ayarla-	2
milyarlarca	3	ürün	3	ayır-	2
mutluluk	3	üzere	3	Avustralya	2
mutlu ol-	3	üzül-	3	bagaj	2

bağ	2	çök-	2	fırsat bul-	2
bağlı	2	dair	2	fikir	2
bakıl-	2	daire	2	filozof	2
bakım	2	damla damla	2	fren pabucu	2
barış	2	dar	2	gâvur	2
basamak	2	davran-	2	gazete	2
basit	2	defa	2	gece	2
başlan-	2	değerli	2	geç	2
başvur-	2	değnek	2	geçiş	2
beden kitle indeksi	2	den-	2	geliş-	2
beğen-	2	dene-	2	gen	2
belirle-	2	Denizli	2	gene	2
belirlenme	2	denk	2	genişlik	2
belli	2	derhal	2	gerçek	2
benzer	2	derinlik	2	gerekli	2
berrak	2	dert	2	gergin	2
besle-	2	dev	2	geri dön-	2
bey	2	devamlı	2	geri kal-	2
biçim	2	devlet	2	gırtlak	2
bildir-	2	dışarı	2	gider-	2
bilet	2	dikkatlice	2	giriş	2
bilgi	2	DNA Onarımı	2	gizem	2
bilgisayar	2	doğal	2	Gökçen	2
bin-	2	doğruca	2	gösteri	2
bina	2	dolan-	2	gözle-	2
birer	2	dolayısıyla	2	gübre	2
birik-	2	doludizgin	2	güçlü	2
birtakım	2	dökül-	2	gül-	2
biyofizik	2	dönüş	2	gümüş	2
boğaz	2	dörtнала	2	haber ver-	2
boşluk	2	dövme	2	halk şairi	2
bozul-	2	duman	2	halt et-	2
bozulma	2	duruş	2	hapşır-	2
buğday	2	duyul-	2	harekete geçir-	2
buz	2	dürüst	2	harp	2
büyü-	2	düşük	2	hassas	2
cehennem	2	düzenle-	2	hata	2
Celil Usta	2	ecdat	2	hava	2
cep telefonu	2	egzersiz	2	hayranlık	2
ceza	2	ekle-	2	hediye et-	2
ciddi	2	engelle-	2	hesapla-	2
cihan	2	er-	2	hekim	2
cilt	2	eri-	2	hem de	2
ciritçi	2	es-	2	henüz	2
coşku	2	eser	2	hesaplama	2
çalkalan-	2	eşik	2	heybe	2
çamur banyosu	2	et	2	hızlı hızlı	2
Çanakkale Savaşı	2	et-	2	hikmet	2
çay kaşığı	2	eylül	2	hile	2
çınla-	2	fark	2	huzur	2
çırp-	2	fark et-	2	hürriyet	2
çırpın-	2	Farsça	2	ılık	2
çıtırtı	2	foyda	2	ırmak	2
çiğne-	2	ferman	2	ifade	2
çiz-	2	festival	2	ifade et-	2
çoğal-	2	fırlat-	2	ihmal et-	2

ihtiyaç	2	kuru-	2	patlama	2
iki bin	2	kuşku	2	paylaşıl-	2
ikram	2	kuvvet	2	pazar	2
ilerle-	2	kuvvetli	2	pil	2
ilgi	2	layık gör-	2	pişir-	2
ilim	2	lazım	2	pozitif	2
imkân	2	liste	2	puan	2
imza	2	lütfe	2	raf	2
inanç	2	makale	2	rahmet	2
inanıl-	2	Mardin	2	renk	2
İngiliz	2	market	2	rüya	2
irade	2	Mars	2	sabitlen-	2
isabet	2	matbaa	2	saç	2
itibar et-	2	mayalanma	2	saç-	2
iyileş-	2	meğer	2	sadakat	2
kabul et-	2	mektup	2	sahip çık-	2
kaç	2	metre	2	sal-	2
kafa	2	mevsim	2	salkım	2
kâğıt para	2	meydana gel-	2	sallan-	2
kalın	2	mıhtar (muhtar)	2	saltanat	2
kapalı	2	mısra	2	sanayi	2
kapla-	2	minnettar	2	sarıl-	2
karanlık	2	miras	2	sark-	2
karışım	2	muazzam	2	savur-	2
karşıla-	2	muhafız	2	sayıl-	2
karşılık	2	mum saati	2	sayesinde	2
karşılıklı	2	mutfak	2	seçil-	2
kat	2	mutlu	2	sekiz	2
katkı	2	mükemmel	2	sele	2
katlı	2	müşabaka	2	sergile-	2
kayıp	2	nehir	2	seslen-	2
kaymak	2	neşe	2	sessiz	2
kaynak	2	niçin	2	sevgi seli	2
kazak	2	nihayet	2	sevil-	2
kazandır-	2	nimet	2	seviye	2
kelime	2	ninni	2	sıkıştır-	2
kemik	2	nişan al-	2	sınıf	2
kenarlı	2	ocak	2	sigara	2
kırk	2	oksijen	2	sol	2
kısa	2	oldukça	2	soru	2
kıvam	2	oluştur-	2	soyad	2
kilo	2	omuz	2	söz et-	2
kimse	2	oran	2	sporcu	2
kimya	2	orman	2	su bardağı	2
kirlen-	2	ortam	2	su kirliliği	2
kitapçı	2	Osmanlı Devleti	2	sunucu	2
kocaman	2	öğlen	2	surat	2
komşu	2	ölçü	2	sürücü	2
korku	2	öldür-	2	sürüş	2
korkunç	2	öylece	2	süt	2
korkut-	2	öz	2	süz-	2
köşe	2	özel	2	şarkı	2
kristal	2	paket	2	şaş-	2
kulak ver-	2	para	2	şenlik	2
kurşun	2	parıl-da-	2	şimşek çak-	2
kurtul-	2	parla-	2	şışmanlık	2

tablet	2	yıllık	2	al	1
tahta çık-	2	yinele-	2	alçak	1
takılı	2	yirmi	2	aldan-	1
tamamla-	2	yitir-	2	alıver-	1
tamir et-	2	yoğunluk	2	alkış	1
tanıt-	2	yoğurt	2	Allah iyiliğini versin	1
tarhana çorbası	2	yoksulluk	2	alnından öp-	1
tarla	2	yola koyul-	2	altı	1
taş-	2	yorgun	2	altın	1
taşıt	2	yorgunluk	2	altışar	1
tatlı	2	yorul-	2	alttan alta	1
teğmen	2	yönel-	2	amaçlı	1
teknik	2	yumuşak	2	amaç edinil-	1
televizyon	2	yutkun-	2	amaç güt-	1
tereyağı	2	yüzü kızar-	2	amortisör	1
termal	2	yüzyıl	2	ampul	1
ters	2	zararlı	2	an	1
tetikte	2	zaten	2	an-	1
ticari	2	zayıfla-	2	ana kucağı	1
toparla-	2	zayıflama	2	ana vatan	1
torba	2	zeki	2	anahtar	1
töbe (tövbe)	2	zenginlik	2	anı	1
tuhaf	2	ziyaret et-	2	anıl-	1
Tuncer Bey	2	zorlu	2	aniden	1
tüken-	2	ABD	1	anlatıl-	1
tüket-	2	abdest al-	1	anlayışlı	1
ulaş-	2	acayip	1	anormal	1
umut	2	acele	1	antipatik	1
usulca	2	acele et-	1	antre	1
utan-	2	acil şifalar dile-	1	ara sıra	1
uygulan-	2	açık	1	aracılığıyla	1
uzay	2	açıklama	1	aracılık	1
uzman	2	açıklan-	1	arala-	1
üstelik	2	adet	1	aralıksız	1
üzüntü	2	ad ver-	1	Arap oğlu Mecnun	1
vefat et-	2	adam yerine koy-	1	araştır-	1
vitesli	2	affet-	1	Arı Maya	1
yağmur	2	Afganistan	1	Arıburnu Cephesi	1
yak-	2	afiyet olsun	1	arıza yap-	1
yakala-	2	ağırlan-	1	arkadaşça	1
yansı-	2	ağrı	1	armağan et-	1
yarat-	2	ağrıt-	1	armut	1
yardım et-	2	ağzı açık börek	1	arslan	1
yarım	2	ahd ü peyman	1	artı	1
yaşan-	2	ahır	1	arzu	1
yayınla-	2	ahlaklı	1	as-	1
yazıl-	2	ahşam (akşam)	1	asılı	1
yediden yetmiş	2	aile hekimi	1	asır	1
yelkovan	2	ailece	1	asil	1
yemek borusu	2	ailecek	1	asit	1
yemek kaşığı	2	akademisyen	1	aslına bakarsan	1
yerleştir-	2	akıt-	1	astım	1
yeryüzü	2	aklı başka yerde	1	At Meydanı	1
yeşil	2	aklından geç-	1	atak	1
yeterli	2	akraba	1	atasözü	1
yetmiş	2	akrobasi	1	atıf	1

atışma	1	becerikli	1	birleşim	1
atmosfer	1	bedel	1	birleştir-	1
atom bombası	1	bedenen	1	bisikletçi	1
ava çık-	1	bedesten	1	biyolojik	1
avlan-	1	bekleme	1	bm x bisikleti	1
ayaklı	1	beklen-	1	bodyguard	1
ayarlan-	1	beklenti	1	bomba	1
aydınlat-	1	belde	1	borç	1
ayırt-	1	belediye	1	borçlu	1
Aynalı Çarşı	1	belir-	1	boş	1
aynen	1	belirgin	1	boşal-	1
ayran	1	belirginlik	1	boşaltıl-	1
ayrı	1	belirti	1	boya	1
ayrıntı	1	belli et-	1	boy lu	1
ayrıştır-	1	beraber	1	bozuk	1
azat et-	1	beraberlik	1	bozukluk	1
azıcık	1	bereket	1	böl-	1
Aziz Sancar	1	besili	1	böle (böyle)	1
bacaklı	1	besleyici	1	bölü	1
bağımlı	1	beş bin	1	bölümlü	1
bağırsak	1	beş	1	böylelikle	1
bağlı ol-	1	beyaz cüce	1	brifing	1
bağlılık	1	beyaz	1	bu denli	1
bahçe	1	beyin	1	bucak	1
bahtiyarlık	1	bık-	1	bulamaç	1
bahset-	1	bıyık	1	bulanık	1
bakıcılık	1	bi (bir)	1	bulanıklık	1
bakış-	1	biber	1	buluştur-	1
bakkal	1	biç-	1	bununla birlikte	1
balkabağı	1	bildirge	1	burun	1
Balkanlar	1	bilge	1	buyurun	1
ballandıra ballandıra	1	bilim dalı	1	büsbütün	1
bambaşka	1	bilim insanı	1	bütünle-	1
bank	1	bilinç	1	bütünlük	1
banyo	1	bilinçsiz	1	Büyük Taarruz	1
baraj göleti	1	bilinçsizce	1	büyüleyici	1
bardak	1	billboard	1	büyülü	1
bargâh	1	bin beş yüzlü	1	büyüt-	1
bas-	1	bin dokuz yüz on dokuz	1	büzücü kas	1
baş ağrısı	1	bin dokuz yüz on dört	1	caba	1
baş döndürücü	1	bin dokuz yüz otuz altı	1	cadde	1
baş göster-	1	bin dokuz yüz otuz yedi	1	cafeshop	1
başak	1	bin dokuz yüz yirmi yedi	1	cam	1
başarılı	1	bin sekiz yüzlü	1	camı	1
başına bir şey gel-	1	bindir-	1	camlı	1
başına geç-	1	binici	1	can ver-	1
başına gel-	1	binlerce	1	canlandır-	1
başından geç-	1	bir araya getiril-	1	canlılık	1
başını ağrı-	1	bir dizi	1	Canol Karaoğlu	1
başkent	1	birazdan	1	cansız	1
başlık	1	birbirine gir-	1	çay-	1
başucu	1	birdenbire	1	cefalı	1
bavul	1	biricik	1	ceket	1
Bayburt	1	birikme	1	cenk	1
bayıl-	1	Birinci Dünya Savaşı	1	cennet	1
bebeklik	1	birinci	1	center	1

centerroom	1	çizgi	1	deyiş	1
cesaret et-	1	çoban	1	dış	1
cesur	1	çoğunluk	1	dik-	1
cevap	1	çoğunlukla	1	dikil-	1
cevap ver-	1	çoktan	1	dikkat edil-	1
ceylan	1	çöktürül-	1	dikkat kesil-	1
cezalandırma	1	çözül-	1	dilden dile aktarıl-	1
cezaya çarptırıl-	1	çuval	1	dili tutul-	1
cıva	1	dağ bisikleti	1	dilim	1
cinsiyet	1	dağcı	1	dinî	1
ciride bin-	1	dağıt-	1	dinlendirme	1
cirit oyna-	1	daima	1	diren-	1
coğrafya	1	dalgâ	1	dirseklik	1
coşkun	1	dalgâlı	1	diskjokey	1
cömertlik	1	dalgın	1	divan	1
cumhuriyet	1	Dallas	1	diyabet	1
cübbe	1	damak tadı	1	diyar	1
cümbüş	1	damla	1	diz	1
cüzdan	1	damping	1	dizanteri	1
çağır-	1	dans	1	dizi	1
çağırış	1	darısı başına	1	dizilim	1
çağrı	1	davet	1	dizini döv-	1
çaldır-	1	davet et-	1	dizlik	1
çalışan	1	davetli	1	doçentlik	1
çalışkan	1	davul	1	doğa yürüyüşü	1
çalkantı	1	dayan-	1	doğa	1
çamaşır makinesi	1	dayanıklı	1	doğran-	1
çamurluk	1	defalarca	1	doğrudan doğruya	1
çan	1	değin	1	doğrudan	1
Çanakkale Cephesi	1	değişik	1	doğrul-	1
Çanakkale Deniz Savaşı	1	değişiklik	1	doğrult-	1
Çanakkale Türküsü	1	değiştir-	1	doğrultu	1
çap	1	deha	1	doktor	1
çare	1	dek	1	doktora	1
çarp-	1	deklarasyon	1	dokuzuncu	1
çarpı	1	delik	1	dolaş-	1
çarpışma	1	delikanlı	1	doldurul-	1
çatı	1	demo	1	dolaylı	1
çatışma	1	demokratik	1	Dolmabahçe Sarayı	1
çay	1	denge	1	domates salçası	1
çekin-	1	dengele-	1	domates	1
çelik	1	dengelenme	1	don-	1
çember	1	dengeli	1	donatıl-	1
çeşme başı	1	dengele-	1	donup kal-	1
çeşme	1	denk gel-	1	dost ol-	1
çevrele-	1	dergâh	1	dostça	1
çıkış	1	derin	1	dönüştür-	1
çınar	1	derinleştir-	1	dört milyon	1
çıplak	1	ders al-	1	dört, elli yedi milyar	1
çiçeği burnunda	1	dert et-	1	dua et-	1
çiğnet-	1	derya	1	duayen	1
çift	1	destek	1	dubleks	1
çiftçi	1	deterjan	1	duraksa-	1
çiftçilik	1	devam	1	duvar saati	1
çile	1	devamlılık	1	düğün	1
Çinli	1	deve	1	dükkan	1

dün	1	epeyce	1	Fuzuli	1
dünden razı	1	erdem	1	galeria	1
düşman	1	Ergenekon	1	gam	1
düşsel	1	erit-	1	gariban	1
düşünül-	1	erkek	1	garip garip	1
düşünür	1	ertesi	1	gariplik	1
düşünüş	1	Erzincan	1	gaz	1
düşür-	1	Erzurum	1	Gazi Meclis	1
düz	1	Eskişehir	1	gazi	1
düzelt-	1	eş	1	Gazlıgöl	1
düzen	1	eşek	1	gece gündüz	1
düzenek	1	eşit	1	geceleyin	1
düzenlen-	1	eşkıya	1	geçil-	1
düzenli	1	eşsiz	1	geçim	1
düzgün	1	etek	1	geçmiş olsun	1
düzlem	1	etken	1	Gelibolu	1
edin-	1	etkilen-	1	gelin	1
eğit-	1	etkili	1	gelip çat-	1
eğitimsiz	1	etraf	1	gelip geç-	1
eğlen-	1	evlat	1	geliştiril-	1
eğlendir-	1	Evliya Çelebi	1	genetik	1
ek-	1	evre	1	geniş	1
ekim	1	ev sahipliği yap-	1	gerçekleş-	1
ekip	1	evsel atık	1	gerçekleştir-	1
eklen-	1	evvel	1	gerçekten	1
ekmek kadayıfı	1	ey (hitap)	1	gereç	1
ekmek	1	ezil-	1	gerektir-	1
ekran	1	faaliyet	1	geri dur-	1
eksi	1	fabrika	1	gerilim	1
ekşi tarhana	1	falán	1	gezegen	1
el et-	1	far	1	geziye çık-	1
elbette	1	farklılık	1	gezme	1
elde et-	1	fedakarlık	1	gideril-	1
elden al-	1	felsefe	1	gidon	1
elden git-	1	fena	1	giydiril-	1
eldiven	1	fert	1	giysi	1
elektrik santrali	1	feryat	1	gizemli	1
element	1	fetheyle-	1	gong	1
eli ayağı boşal-	1	fırçala-	1	goodbye	1
elinden düşürme-	1	fırıla-	1	göç-	1
eline tutuştur-	1	fırlatıl-	1	gök kubbe	1
elli	1	fırsat	1	gökte aradığımı yerde bul-	1
elma	1	fısılda-	1	gömlek	1
emanet et-	1	fidan	1	gömül-	1
emektar	1	filtre	1	görevlendir-	1
emin ol-	1	final	1	görevli ol-	1
emir	1	firstlady	1	görme	1
emir ver-	1	fitil	1	görüntü	1
Emre Gölü	1	fizyoterapist	1	görünüm	1
en azından	1	flash	1	göz dik-	1
endüstri	1	flora	1	göz gezdir-	1
endüstriyel	1	fotoğraf	1	göz göze gel-	1
enerji topu	1	fotoğraf çekil-	1	gözde	1
enerjili	1	Fransızca	1	gözlemle-	1
engel ol-	1	fren kolu	1	gözleri dol-	1
epey	1	fren	1	gözü açık git-	1

gözüne kestir-	1	haysiyetli	1	iklim	1
gros	1	hazır	1	ilan et-	1
gurur duy-	1	hazırlama	1	ilçe	1
gücen-	1	hazretleri (hitap)	1	ileri atıl-	1
güçleştir-	1	hece	1	ilet-	1
güldür-	1	hedef al-	1	iletil-	1
Gülibik	1	Heidi (Haydi)	1	ilgi gör-	1
gülümseme	1	hele	1	ilginç	1
gülüş-	1	hesap et-	1	ilgisini çek-	1
gümbürtü	1	hesaplan-	1	ilişki	1
Gümüş Kanat	1	heyecanlı	1	ilke	1
gün ışığı	1	heykel	1	illa	1
gündüz	1	hızlan-	1	imdada koş-	1
günlerce	1	hızlıca	1	imdat	1
günlük	1	hiper	1	imkânsızlık	1
gür	1	hissini ver-	1	imren-	1
gürbüz	1	hobby	1	incecik	1
gürültü	1	hormonal	1	incele-	1
güven-	1	hoş geldin	1	inceleme	1
güvence	1	hoş	1	indir-	1
güvenil-	1	hoşça	1	inek	1
güvenlik	1	hoşlan-	1	inle-	1
güzelleş-	1	hoşluk	1	inşallah	1
güzergah	1	hoşuna git-	1	internet	1
Gwen (Gıven) Sancar	1	hudut	1	intiba	1
habersiz	1	huzursuzluk	1	ipin ucunu kaçır-	1
hacim	1	hürmet	1	İran	1
hadi	1	ısrar	1	irfan	1
hafta sonu	1	ıslat-	1	iri	1
hafta	1	ıslatıl-	1	irili	1
halsizlik	1	ıslık	1	isabet et-	1
halt	1	Isparta	1	isabet ettir-	1
hamdolsun	1	ısrar et-	1	isabetli	1
hamur	1	ışık ol-	1	İscehisar Peribacaları	1
hanım	1	ibret ol-	1	ishal	1
harc-	1	icat et-	1	İstanbul Üniversitesi Tıp	
hareket et-	1	İç Ege	1	Fakültesi	1
hareket ettir-	1	iç içe	1	istek	1
harikalık	1	içer-	1	istemeye istemeye	1
harita	1	içeri	1	isten-	1
haritalandır-	1	içi yan-	1	istenil-	1
hasar	1	içil-	1	İsveç Kralı Carl (Karl) On	
hasret	1	içilebil-	1	Altıncı Gustaf	1
hastane	1	içme suyu	1	İsveç	1
haşhaş	1	içten	1	işaret et-	1
haşlan-	1	idare	1	işaretlen-	1
hatırı sayılır	1	ideal	1	işit-	1
havuz	1	ifa et-	1	it-	1
hayal meyal	1	ihraç edil-	1	itibarlı	1
hayal	1	İhsaniye Kervansarayı	1	İtilaf Devletleri	1
hayalet	1	ihtişamlı	1	itiş-	1
haydi	1	ihtiyaç duy-	1	iyilik et-	1
hayli	1	iki gözüm	1	iz bırak-	1
hayran	1	iki yüz	1	İzo Mizo	1
hayran ol-	1	ikişer	1	jant	1
hayret	1	ikram et-	1	Kâbe	1

kablolu	1	kask	1	kızıla kayma	1
kabul edil-	1	kaşları çatıl-	1	kilitli	1
kaç-	1	kaşlarını çat-	1	kilogram	1
kader	1	kaşlı	1	kilolu	1
Kâğıthane	1	kavga	1	kilometre	1
kahkaha	1	kavra-	1	kireçlenme	1
kahramanlık	1	kavruk	1	kirli	1
Kahramanmaraş	1	kavrul-	1	kirliklik	1
kahvaltı	1	kavur-	1	kişilik	1
kahve	1	kavuş-	1	kitabevi	1
kalbe dokun-	1	Kaya Kiliseleri	1	km	1
kaldıraç	1	kaybol-	1	Kocatepe	1
kaldırıl-	1	kaygı	1	koç	1
kale	1	kaygılan-	1	kokla-	1
kalem	1	Kayhan Göynüş Vadisi	1	kol saati	1
kalıntı	1	kayıtlı	1	kolay kolay	1
kalite	1	kaymak taşı	1	kolay	1
kalkan	1	kaymaklı	1	kolayca	1
kalkın-	1	kaynat-	1	kolera	1
kalp	1	kaza geçir-	1	koltuk çıkma	1
kalsiyum	1	kazan	1	kon-	1
kambur	1	kelebek	1	konferans	1
kan-	1	kelimenin tam anlamıyla	1	konuk et-	1
kan basıncı	1	kemer	1	konuşmacı	1
kan kolesterolü	1	kenar	1	konuşul-	1
kan şekeri	1	kendini göster-	1	konut	1
kan yağı	1	kendini topla-	1	Konya	1
kanatlı	1	kenetlen-	1	koordine et-	1
kanlı	1	kerata	1	kopar-	1
kanserli	1	kere	1	kor	1
kapan-	1	kes-	1	korkuluk	1
kapı arala-	1	kesil-	1	korkusuzca	1
kapısını çal-	1	keskin	1	koruyucu	1
kaplıca	1	kesme şeker	1	koşturma	1
kara delik	1	kestirmeden	1	koşuş-	1
kara kara	1	keşif	1	koyulaş-	1
karaciğer yağlanması	1	keyfini çıkar-	1	köfte	1
Karahisar Kalesi	1	kıl-	1	kökenli	1
Karamanoğlu Mehmet Bey	1	kınına koy-	1	Köpek Tarçın	1
1		kır	1	köpür-	1
karar al-	1	kırıl-	1	kötülük	1
kararlılık	1	kırmızıbiber	1	kronik	1
karbon	1	kıs-	1	kucak aç-	1
kardeşçe	1	kısıık	1	kucak açıl-	1
kare kare	1	kısıtlı	1	kucakla-	1
kare	1	kıskançlık	1	kucaklaş-	1
karın	1	kısmet	1	kudret	1
Kars	1	kıvamını bul-	1	kulüp	1
karşı dur-	1	kıvanç	1	kumral	1
karşılan-	1	kıvanç duy-	1	kupkuru	1
karşılaş-	1	kıyafet	1	kuraklık	1
karşılaşma	1	kıymetli	1	kurban	1
karşılık ver-	1	kız-	1	kulağına küpe ol-	1
karton	1	kızdır-	1	kulak as-	1
kasıl-	1	kızgın	1	Kurtuluş Savaşı	1
kas-iskelet	1	kızgınlık	1	kuru	1

kurul	1	meşhur	1	nesne	1
kurul-	1	meşhur ol-	1	neşelendir-	1
kurum	1	meşum	1	neyse	1
kurutul-	1	metabolik	1	nice nice	1
kurutulma	1	metabolizma	1	nice	1
kusur	1	metal	1	nispet	1
kusura bakma	1	metrelik	1	nişan	1
kuşak	1	meydana getir-	1	nitelik	1
kuşkucu	1	meyve	1	niye	1
kuşkusuz	1	mezar	1	niyet	1
kuvars	1	mezun ol-	1	Nobel Kimya Ödülü	1
küçükten büyüğe	1	Mıgırdıç	1	nobel	1
küçül-	1	mıhla-	1	nohut	1
Kültür Bakanlığı	1	Mısırlı	1	nokta	1
küp	1	mide ağzı	1	nostalji	1
kürek	1	mide asidi	1	not kâğıdı	1
küs-	1	mide kası	1	not	1
Kütahya	1	mideye indir-	1	nötron yıldızı	1
kütle	1	mikro	1	nötron	1
lacivert	1	mikrop	1	numara	1
layık	1	millîyet	1	nur	1
levant	1	Millî Mücadele	1	Nuri	1
levha	1	milyonlarca	1	nutku tutul-	1
lider	1	mimarî	1	nükleer santral	1
lokum	1	Minas	1	o yüzden	1
Lord Casey (Lord Keyzi)	1	mineral	1	obur	1
maden suyu	1	mini mini	1	odaklan-	1
mafya	1	minnet	1	ok	1
mahcup mahcup	1	misil	1	okuma yazma	1
makine mühendisi	1	model	1	okun-	1
mal	1	molekül	1	okyanus	1
Malatya	1	moleküler biyoloji	1	olasılık	1
manevi	1	moral	1	oley oley	1
Manisa	1	motorlu	1	olumsuz	1
manzara	1	muasır	1	olun-	1
manzaralı	1	muhteşem	1	oluşturul-	1
Maraş	1	musluk	1	omuzla-	1
Marşlı	1	Mustafa Kemal Atatürk	1	omuzlu	1
masa saati	1	mücadele et-	1	on altı milyon	1
masal	1	müdür	1	on altı	1
mavi	1	mükâfatını gör-	1	on beş	1
mayıs	1	mürekkap yala-	1	on dokuzuncu	1
mega kent	1	müselles	1	on iki bin	1
mega	1	naçar	1	on iki	1
Mehmetçik	1	nadan	1	on milyon	1
mekanik	1	nakış	1	onar-	1
memnun	1	nazik	1	onda bir	1
merak	1	nazikçe	1	onurlan-	1
memnun ol-	1	neden ol-	1	ortak	1
meraklı	1	nefis	1	ortalama	1
mercimekli bükme	1	negatif	1	ortaöğrenim	1
merhaba	1	neon	1	ot	1
mermer ocağı	1	ne pahasına olursa olsun	1	otak	1
mertçe	1	neredeyse	1	otel	1
mesela	1	nesil	1	otuz üç	1
meslek	1	nesilden nesile	1	ova	1

ovul-	1	paylaş-	1	sakinleş-	1
oyala-	1	pelikan	1	sakla-	1
oymak	1	perde	1	saklama	1
oyun dışı kal-	1	peşine düş-	1	saklı	1
ödeş-	1	peynir	1	salla-	1
ödül töreni	1	pilav	1	salça	1
ödüllendir-	1	pir	1	salgı	1
ödüllendiril-	1	piramit	1	salgın hastalık	1
ödün ver-	1	piş-	1	sallantı	1
öfkelenme	1	pişmanlık duy-	1	samimiyet	1
ögle yemeği	1	plaka	1	Samsun	1
öğün	1	plan	1	sanal	1
öğüt	1	planlan-	1	sanat eseri	1
öğüt-	1	platform	1	santigrat	1
öğütme	1	plaza	1	sapasağlam	1
öğütül-	1	poşet	1	sapla-	1
ölçüm	1	potur	1	sar-	1
ölçüsüz	1	prestij	1	sarı	1
ölü	1	prizma	1	sarılı	1
ömür	1	profesör	1	sarkaçlı	1
ömür sür-	1	profesyonel	1	sarsıl-	1
önayak ol-	1	program	1	satıl-	1
öncelikle	1	proje	1	satın al-	1
önemli ol-	1	psikolog	1	savaş-	1
öner-	1	pul biber	1	savun-	1
öneril-	1	pul	1	savunma	1
önüne bak-	1	radio	1	say-	1
önünü kes-	1	rahat ol-	1	sayesine	1
öp-	1	rahatsız ol-	1	sayfa sayfa	1
ör-	1	rahatsızlık	1	saygı, minnet ve rahmetle	1
örnek al-	1	rastgele	1	anıyoruz	1
örnek ol-	1	rehberlik	1	saygınlık	1
öte	1	renk renk	1	sayı tabelası	1
ötürü	1	resim	1	sayısız	1
ötüş	1	rolü ol-	1	sebze	1
ötüş-	1	Romalı	1	seçim	1
öv-	1	rota	1	sefer	1
övgü	1	rozet	1	seher	1
övgüsüz	1	rütbe	1	sekizer	1
övül-	1	saatlerce	1	sel	1
özellikle	1	Sabiha Gökçen	1	selamla-	1
özen-	1	Sabiha	1	sempatik	1
özetle-	1	saç teli	1	semt	1
özgü	1	sadık kal-	1	sene	1
özle-	1	safra kesesi	1	seni gidi seni	1
özlem	1	sağ ol-	1	ser	1
özür dile-	1	sağ sol	1	serin	1
paha	1	sağ	1	serinlik	1
pak	1	sahab (sahip)	1	serpil-	1
pamuk	1	sahi	1	sertleş-	1
parlak	1	sahip ol-	1	server	1
parlamentar	1	saka	1	servis yap-	1
paşa	1	sakın-	1	sevda	1
patatesli bükme	1	sakınca	1	sevdir-	1
patika	1	sakin	1	sevecenlik	1
pay	1	sakince	1	sevgili	1

sevimli	1	sponsorluk	1	tasvir	1
sevimsiz	1	spor ayakkabı	1	taşıyıcı	1
sevk et-	1	sportif	1	tat	1
Seyfullah	1	star	1	tatlı kaşığı	1
seyrek	1	Stockholm	1	tatlı tarhana	1
showmen	1	store	1	tatlı tatlı	1
showroom	1	stres	1	tatlılık	1
sıcacık	1	Sultan Osman	1	tavır	1
sıcak sıcak	1	sunu	1	tavsiye	1
sıçra-	1	sus-	1	taze	1
sıfır	1	susa-	1	tazelen-	1
sığ-	1	susuzluk	1	tebeşir	1
sığın-	1	süper	1	tedavi edil-	1
sık-	1	süpernova patlaması	1	tefekür	1
sık sık	1	süreç	1	tefekür et-	1
sıkıntı	1	sürelî	1	tek vücut ol-	1
sıkışık	1	sürpriz	1	tekerleme	1
sıklık	1	sürü	1	tekrar	1
sıklıkla	1	sürül-	1	Texas Üniversitesi	1
sınırsız	1	süzme	1	tel	1
sır tut-	1	şan şöhret	1	telaş	1
sıska	1	şan	1	telefon numarası	1
sıvı	1	şaşırt-	1	telefonu çal-	1
sızdır-	1	şaşırtıcı	1	tembellik	1
silah çatıl-	1	şaşkın	1	temel	1
silikon	1	şaşkınlık	1	temel atıl-	1
silin-	1	şebnem	1	temizle-	1
silindir	1	şehit ol-	1	temizlen-	1
Sincan	1	şefkat	1	temmuz	1
sindir-	1	şefkatli	1	temsil et-	1
sindiril-	1	şırıltı	1	temsilci	1
sindirme	1	şifa	1	temsilen	1
sipahi	1	şiiir	1	tepeden tırnağa süz-	1
Sivas Lisesi	1	şiş-	1	terakki	1
skorboard	1	şişe	1	tercih et-	1
soğan	1	şöhret	1	tercüman ol-	1
soğukkanlılık	1	şükran	1	terle-	1
sohbet	1	tabak	1	termik santral	1
sok-	1	tabir	1	tesis	1
soluğu kesil-	1	tahtaya kaldır-	1	tesis et-	1
soluklan-	1	takdir	1	teşvik et-	1
sona er-	1	takdir et-	1	tevazu	1
sonraki	1	takip et-	1	tez	1
sonsuz	1	takma diş	1	tezahürat et-	1
sopa	1	taksi	1	tokat	1
sorgula-	1	talan et-	1	tombul	1
soru sor-	1	talihsiz	1	ton	1
sorumlu	1	tamam	1	topaklan-	1
sosyal	1	tamir	1	toparlan-	1
soy	1	tanecik	1	toplama	1
sön-	1	tanıtım	1	topluluk	1
söze başla-	1	tanker	1	toprak erozyonu	1
söze karış-	1	tanrı korusun	1	torun	1
sözlük	1	tarımsal	1	toz	1
spekülatör	1	tarif	1	tören	1
spiker	1	tasarruf	1	trafik kazası	1

trafik	1	vatandaş	1	yaşatıl-	1
tripleks	1	vatlık	1	yat-	1
Tuğrul Bey	1	vazgeç-	1	yatak	1
tunç	1	vefah	1	yatır-	1
tur bisikleti	1	Vehbi Koç Ödülü	1	yatma	1
turist	1	vesile ol-	1	yavaş	1
turizm	1	Vırvırık dağı	1	yavaşça	1
tutku	1	vızıltı	1	yavaşla-	1
tutuştur-	1	vicdan	1	yavaşlat-	1
tuzak	1	vida	1	yay	1
tükür-	1	villa	1	yaygın	1
türetil-	1	viran	1	yayımla-	1
Türkeli	1	vurgula-	1	yazar	1
Türkistan Türkleri	1	welcome	1	yazıklar olsun	1
Türkiye Büyük Millet		Ya Rabbi şükür	1	yazılı	1
Meclisi	1	yağ dokusu	1	yedek	1
Türkiye Cumhuriyeti	1	yağ	1	yedi trilyon	1
Türklük	1	yağış	1	yemyeşil	1
türkü yak-	1	yağlanma	1	yen-	1
ufacık	1	yağlı	1	yenik düş-	1
ufaklı	1	yakalan-	1	yenil-	1
ufaklık	1	yakıl-	1	yenilen-	1
uğra-	1	yakından	1	yepyeni	1
uğraş	1	yalan	1	yer al-	1
uğraş-	1	Yale (Yeyl) Üniversitesi	1	yer altı	1
uğur	1	yalvar-	1	yer değiştir-	1
ultraviyole	1	yalvarış	1	yer üstü	1
Ulus	1	yanak	1	yer veril-	1
umman	1	yanı sıra	1	yerine getir-	1
un ufak	1	yanına al-	1	yerini al-	1
unutul-	1	yanında ol-	1	yerküre	1
usan-	1	yanıt ver-	1	yerleşme	1
uslu	1	yankı uyandır-	1	yerli	1
utandır-	1	yanlış	1	yet-	1
uy-	1	yansıt-	1	yetersizlik	1
uygulama	1	yapı	1	yetişkin	1
uyku	1	yapılı	1	yetişme	1
uyu-	1	yapım	1	yetiştir-	1
uyumsuzluk	1	yapraklan-	1	yetki	1
uzak dur-	1	yâr ol-	1	yetkili	1
üç boyutlu	1	yaradan	1	yetkinlik	1
üçüncü	1	yararlı ol-	1	yığıl-	1
ümit	1	yaramaz	1	yıl-	1
ümit kes-	1	yararlı	1	yıllarca	1
üretim	1	yararsız	1	yirmi dokuz	1
üretken	1	yardımcı	1	yoğun	1
ürküt-	1	yardımlaşma	1	yok ol-	1
üstüne düş-	1	yarın	1	yokluk	1
üye	1	yarış bisikleti	1	yoksa	1
vakit	1	yarış	1	yolculuk et-	1
vakit geçirt-	1	yarışma	1	yorum	1
vali	1	yarıştır-	1	yönelik	1
var ol-	1	yaslı	1	yönet-	1
varıl	1	yaş günü	1	yönetici	1
varlık	1	yaşamsal	1	yönlendir-	1
varoluş	1	yaşantı	1	yöresel	1

yukarı	1	yürekli	1	zevk	1
yumuşat-	1	yüz elli bin	1	zevkli	1
Yunan	1	yüz yirmi	1	zil	1
Yûnus	1	yüz yüze	1	zinde	1
yutma	1	yüzde doksan yedi	1	ziyadesiyle	1
yuvarla-	1	yüzde iki	1	ziyafet	1
yuvarlan-	1	yüzme	1	ziyafet ver-	1
yuvarlatıl-	1	zafer	1	zorlan-	1
yüce	1	zağlı	1	zorlaş-	1
yük	1	zahmet	1	zorluk	1
yüklü	1	zannet-	1	zorunda	1
yüksel-	1	zarar	1	zurna	1
yün	1	zarar gör-	1	zümrüt	1
yüreği ağzına gel-	1	zavallıcık	1		
yüreği hopla-	1	zayıf	1		
yüreğini kapla-	1	zehirli	1		

Ek-3 Bildirim Sayfası

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Mehmet Yavuz

25.09.2020

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Mehmet YAVUZ

Doğum Yeri ve Tarihi: Marmaris / Muğla 14.11.1995

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği.

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Programı.

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce.

Bilimsel Faaliyetleri:

Direkci, B. ve Yavuz, M. (2018). 1-8. sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının sarmal programlama yaklaşımı açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(27).

Direkci B. ve Yavuz M. (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı ve ortaokul Türkçe ders kitaplarının yaratıcı yazma tekniği açısından incelenmesi. XI. ULUSLARARASI DÜNYA DİLİ TÜRKÇE SEMPOZYUMU, Samsun, TÜRKİYE.

İş Deneyimi

-

İletişim

E-posta adresi: mehmetyavuz6944@gmail.com

İNTİHAL RAPORU

TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

% **18**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **16**

İNTERNET
KAYNAKLARI

% **11**

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

acikerisim.aku.edu.tr

İnternet Kaynağı

% **2**

2

egitimaski.com

İnternet Kaynağı

% **2**

3

openaccess.inonu.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

% **1**

4

tr.scribd.com

İnternet Kaynağı

% **1**

5

rukiyegaye.wordpress.com

İnternet Kaynağı

% **1**

6

www.academia.edu

İnternet Kaynağı

% **1**

7

dspace.marmara.edu.tr

İnternet Kaynağı

% **1**

8

ijla.net

İnternet Kaynağı

% **1**